

Львівський національний університет імені Івана Франка
Міністерство освіти і науки України

Кваліфікаційна наукова праця
на правах рукопису

ЯВОРСЬКИЙ ЯРОСЛАВ ТЕОДЕЙОВИЧ

УДК 341.45

ДИСЕРТАЦІЯ
ПРАВОВИЙ СТАТУС ПРОКУРОРА МІЖНАРОДНОГО
КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

12.00.11 – міжнародне право

08 – Право

Подається на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук

Дисертація містить результати власних досліджень. Використання ідей, результатів і текстів інших авторів мають посилання на відповідне джерело

_____ Я.Т. Яворський

Науковий керівник: Гутник Віталій Володимирович, кандидат юридичних наук, доцент

Львів – 2018

АНОТАЦІЯ

Яворський Я. Т. Правовий статус Прокурора Міжнародного кримінального суду. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.11 «Міжнародне право». – Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів, 2018.

Дисертацію присвячено дослідженню правового статусу Прокурора Міжнародного кримінального суду в доктрині та практиці Міжнародного кримінального суду, зокрема, проаналізовано організаційну структуру Офісу Прокурора, визначено його місце серед основних органів Міжнародного кримінального суду, генезис інституту Прокурора у міжнародних кримінальних судах, гарантії його незалежності, а також проаналізовано повноваження Прокурора на кожній стадії провадження справи у Міжнародному кримінальному суді.

Встановлено, що Римський статут, Правила процедури та доказування, Регламент та низка інших документах Міжнародного кримінального суду під "прокурором" розуміють, з одного боку, посадову особу – Прокурора Міжнародного кримінального суду, який очолює Офіс Прокурора та є відповідальним за керівництво Офісом, обирається та усувається з посади в межах особливої процедури, володіє привілеями та імунітетами, наближеними за своїм обсягом до привілеїв та імунітетів дипломатичних агентів. З іншого боку під "прокурором" розуміють весь апарат – Офіс (канцелярію) прокурора, на який покладається три групи завдань: отримання та вивчення будь-якої інформації про злочини, що підпадають під юрисдикцію Міжнародного кримінального суду, проведення розслідування і підтримання обвинувачення.

Проаналізовано організаційну структуру Офісу Прокурора. Констатовано, що Офіс Прокурора Міжнародного кримінального суду на чолі з Прокурором є органом Міжнародного кримінального суду, що має

таку організаційну структуру: Виконавчий комітет, відділи (Відділ юрисдикції, компліментарності та співробітництва, Відділ розслідування та Відділ обвинувачення), секції (Обслуговуюча Секція та Секція правових радників) та Група з гендерних питань та дітей. Детально досліджено їх функції.

Досліджено вперше генезис інституту Прокурора міжнародних кримінальних судів. Встановлено, що у генезисі системи міжнародного кримінального судочинства загалом та інституту Прокурора зокрема слід виділити такі етапи: 1) становлення ідеї міжнародного кримінального судочинства; 2) створення та діяльність Нюрнберзького та Токійського воєнних трибуналів; 3) створення та діяльність МКТЮ та МКТР; 4) створення та діяльність МКС. Звернено увагу, що сучасний етап, який пов'язаний зі створенням та діяльністю МКС, характеризується тим, що МКС, на відміну від МКТЮ та МКТР має договірну природу (створений та функціонує на основі багатостороннього договору – Римського статуту МКС), з чим пов'язані особливості обрання Прокурора МКС. Зокрема, Прокурор МКС обирається на дев'ять років шляхом таємного голосування абсолютною більшістю голосів членів Асамблеї держав-учасників Римського статуту МКС з осіб, які володіють високими моральними якостями, високою кваліфікацією, мають значний практичний досвід в сфері кримінального провадження, а також досконало знають хоча б одну з робочих мов Суду і можуть вільно розмовляти нею. Статут МКС передбачає принцип незалежності Прокурора та співробітників Офісу Прокурора.

Окремо досліджено гарантії незалежності Прокурора Міжнародного кримінального суду. Усі гарантії незалежності Прокурора розділено на три групи: 1) особливий порядок його обрання; 2) особливості усунення з посади, притягнення до дисциплінарної відповідальності та відводу Прокурора; 3) привілеї та імунітети Прокурора.

Особливу увагу приділено повноваженням Прокурора під час кожної стадії провадження справи.

Відзначається, що аналіз повноважень Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії порушення розслідування дозволяє стверджувати, що незалежно від того, від кого виходить ініціатива щодо порушення розслідування саме від рішення Прокурора про наявність або відсутність достатніх підстав для проведення розслідування залежить подальша доля переданої ситуації чи отриманої інформації. За наявності достатніх підстав – порушується розслідування (самостійно Прокурором або за погодженням з Палатою попереднього провадження), за їх відсутності – відмовляється у порушенні розслідування.

Встановлено, що у Міжнародному кримінальному суді виключно Прокурор несе відповідальність за проведення розслідування. Окрім звичного для національного кримінального процесу збирання доказів які мають пряме відношення до кримінального провадження, Прокурор повинен зібрати також докази для прийняти рішення щодо того, чи провадження буде відповідати вимогам компліментарності, з'ясувати питання чи наявні «інтереси правосуддя», зокрема питань щодо державної судової системи, в т. ч. чи там справді здійснюється кримінальне переслідування, інформації щодо інтересів жертв злочинів тощо.

Аналіз передбачених у статуті МКС повноважень Прокурора щодо проведення розслідування дозволяє класифікувати їх на три групи. Першу групу становлять повноваження у сфері збору та вивчення доказів, в тому числі збір доказів шляхом допиту осіб; другу – повноваження у сфері міжнародного співробітництва; третю – повноваження у сфері нерозкриття доказів, забезпечення конфіденційності інформації та захисту особи. За результатами проведення розслідування Прокурор вирішує чи є достатні підстави для кримінального переслідування. Якщо такі підстави наявні – він складає обвинувальний акт. Відзначається, що Прокурор має виключне повноваження шляхом складання та подачі обвинувального акту (indictment) ініціювати судовий процес (trial).

Підкреслюється, що під час проведення слухання Палатою попереднього провадження щодо затвердження обвинувачення Прокурор підтримує кожен пункт обвинувачення доказами; якщо обвинувачення не були затверженні Палатою попереднього провадження – він вправі за наявності нових доказів знову звернутися до Палати попереднього провадження з проханням про затвердження обвинувачення. Після затвердження обвинувачення Палатою попереднього провадження та до початку судового розгляду справи по суті Прокурор вправі з дозволу Палати попереднього провадження змінити обвинувачення або зняти їх.

Встановлено, що на стадії судового розгляду Прокурор підтримує обвинувачення від імені всього світового співтовариства. Серед органів Офісу Прокурора, відповідальність за підтримання обвинувачення під час судового розгляду справи несе Відділ обвинувачення. На ньому лежить тягар доказування вини обвинуваченого. Він повинен довести у суді, надавши необхідні докази, що обвинувачений є винуватий у вчиненні злочинів і це не підлягає сумніву на розумних підставах.

Аналіз повноважень Прокурора на стадії апеляційного розгляду справи у МКС дозволяє дійти висновку, що повноваження Прокурора МКС зводяться до того, що він на власний розсуд визначає чи подавати апеляцію, якщо так, – то з яких підстав її подавати; за наявності апеляції сторони захисту, – у поданні заперечення на таку апеляцію. У будь-який час до винесення рішення Апеляційною палатою, Прокурор, який подав апеляцію, вправі відкликати таку апеляцію.

Звернено увагу, що Прокурор у має право подання апеляції не тільки від сторони обвинувачення, а й від імені засудженого. У цьому разі він виступає не тільки як сторона у процесі, а як орган, що повинен діяти в інтересах правосуддя загалом.

Підкреслено, що Прокурор на стадії виконання вироку має повноваження, які стосуються 1) зменшення строку покарання; 2) зміни держави виконання вироку.

Відзначається, що Прокурор вправі клопотати від імені засудженої особи про ревізійний перегляд рішення про винесення обвинувального вироку або покарання за вироком. Оскільки Прокурор діє "від імені особи", він може вимагати лише ревізії, яка є більш сприятливою для засудженого, а не на шкоду йому. Таке повноваження Прокурора пов'язано з тим, що Прокурор під час провадження справи у МКС має повноваження не тільки як сторона обвинувачення, а й як орган, що діє в інтересах правосуддя.

Ключові слова: правовий статус, прокурор, сторона обвинувачення, Міжнародний кримінальний суд, Офіс Прокурора, Римський статут Міжнародного кримінального суду.

SUMMARY

Yavorskyi Y.T. The legal status of the Prosecutor of the International Criminal Court. – The qualifying scientific work on the manuscript copyright.

The thesis for obtaining the degree of Candidate of Legal Sciences in specialty 12.00.11 «International Law». – Ivan Franko National University of Lviv, Lviv, 2018.

The dissertation is devoted to the study of the legal status of the Prosecutor of the International Criminal Court in the doctrine and practice of the International Criminal Court, in particular, analyzes the organizational structure of the Office of the Prosecutor, determines its place among the main bodies of the International Criminal Court, the genesis of the institute of the prosecutor in international criminal courts, guarantees of his independence, and also analyzes the powers of the prosecutor at each stage of the proceedings in the International Criminal Court.

It is defined that the Rome Statute, the Rules of Procedure and Evidence, the Regulation and other documents of the International Criminal Court under the "prosecutor" understand, on the one hand, an official - the Prosecutor of the International Criminal Court, who heads the Office of the Prosecutor and is responsible for the management of the Office, is elected and is removed from

office within the framework of a special procedure, possesses privileges and immunities, approximated by their volume to the privileges and immunities of diplomatic agents. On the other hand, the "prosecutor" understands the entire apparatus - the Office of the prosecutor, which is assigned three groups of tasks: the receipt and study of any information on crimes within the jurisdiction of the International Criminal Court, investigation and prosecution.

The organizational structure of the Office of the Prosecutor is analyzed. It was stated that the Office of the Prosecutor of the International Criminal Court, headed by the Prosecutor, is the organ of the International Criminal Court, which has the following organizational structure: Executive Committee, Divisions (Jurisdiction, Complementarity and Cooperation Division; Investigation Division and Prosecution Division), sections (Services Section and Section of Legal advisers) and the Support Sections and Gender and Children Unit . Their functions are investigated in detail.

The genesis of the Institute of the Prosecutor of International Criminal Courts was first investigated. It has been defined that in the genesis of the international criminal justice system in general and the Office of Prosecutor in particular, the following stages should be distinguished: 1) the emergence of the idea of international criminal justice; 2) the establishment and activity of the Nuremberg and Tokyo Military Tribunals; 3) the establishment and operation of the ICTY and the ICTR; 4) creation and activities of the ICC. Attention is drawn to the fact that the current stage associated with the establishment and activities of the ICC is characterized by the fact that the ICC, unlike the ICTY and the ICTR, has a contractual nature (created and operates on the basis of a multilateral treaty - the Rome Statute of the ICC) peculiarities of the election of the Prosecutor of the ICC. In particular, the Prosecutor of the ICC is elected for nine years by secret ballot by an absolute majority of the members of the Assembly of States Parties to the Rome Statute of the ICC from persons who possess high moral qualities, high qualifications, have considerable practical experience in the field of criminal proceedings, and also perfectly speak by one of the working languages of the

Court. The Statute of the ICC provides for the principle of the independence of the Prosecutor and the Office of the Prosecutor.

The guarantees of independence of the Prosecutor of the International Criminal Court have been examined separately. All guarantees of independence of the Prosecutor are divided into three groups: 1) the special order of his election; 2) particularities of removal from office and disqualification of the Prosecutor; 3) the privileges and immunities of the Prosecutor.

Particular attention is paid to the powers of the Prosecutor at each stage of the proceedings.

It is noted that the analysis of the powers of the Prosecutor of the International Criminal Court at the stage of opening the investigation allows to assert that regardless of who initiates the initiative to initiate an investigation, it is precisely from the decision of the Prosecutor concerning sufficient grounds for conducting an investigation depends on the fate of the transferred situation or the information received. If there are sufficient grounds, an investigation is being opened (independently by the Prosecutor or in agreement with the Pre-Trial Chamber), in its absence, he refuse to open an investigation.

It was defined that the Prosecutor is responsible for conducting an investigation in the International Criminal Court. In addition to the usual criminal procedure for gathering evidence that is directly related to criminal proceedings, the Prosecutor of the ICC must also gather evidence to decide whether the proceedings will meet the requirements of complementarity, ascertain whether there are "interests of justice", in particular issues concerning the state judicial systems, including whether there is actually a criminal prosecution, information on the interests of victims of crime, etc.

The analysis of the Prosecutor's powers for investigating, the statutes of the ICC allows classify these powers into three groups. The first group consists of powers in the field of gathering and examining evidence, including gathering evidence through questioning individuals; second - powers in the field of international cooperation; the third is the authority in the field of non-disclosure of

evidence, the confidentiality of information and protection of the person. As a result of the investigation, the Prosecutor decides whether there are sufficient grounds for prosecution. If there are such grounds - he makes an indictment. It is noted that the Prosecutor has the exclusive authority to initiate a trial through the drawing up and filing of an indictment.

It is emphasized that during the hearings by the Pre-Trial Chamber on the approval of the prosecution, the Prosecutor supports every point of indictment; if the prosecution has not been approved by the Pre-Trial Chamber, it is entitled, if there is new evidence, to apply again to the Chamber of Preliminary Proceedings with a request for confirmation of the prosecution. Once the confirmation of charges by the Pre-Trial Chamber and before the trial has been commenced, the Prosecutor may, with the permission of the Pre-Trial Chamber, alter the charges or remove them.

It was noted that at the stage of the trial the Prosecutor supports the prosecution on behalf of the entire world community. Among the division of the Office of the Prosecutor, the Prosecution Division is responsible for maintaining the prosecution during the trial. He must prove to the trial by providing the necessary evidence that the accused is guilty of committing crimes and this is not subject to doubt on reasonable grounds.

An analysis of the powers of the Prosecutor at the stage of the appeal proceedings in the ICC suggests that the powers of the ICC Prosecutor are reduced to the fact that he has own discretion determines concerning appeal, if so, on what grounds to file it; in the presence of an appeal by defence, - in filing an objection to such an appeal. At any time before the decision of the Appeals Chamber, the prosecutor who appealed has the right to revoke such an appeal.

It is noted that the Prosecutor has the right to appeal not only on behalf prosecution, but also on behalf of the convicted person. In this case, he acts not only as a party in the process, but as a body that should act in the interests of justice as a whole.

It is emphasized that the Prosecutor at the stage of execution of the sentence has powers related to: 1) reduction of the punishment; 2) changes in the state of execution of the sentence.

It is noted that the Prosecutor has the right to request on behalf of the convicted person of a revision review of the decision on conviction or sentencing. Since the Prosecutor acts "on behalf of a person," he may only require a revision which is more favorable to the convicted person than to the detriment of him. Such authority of the Prosecutor is connected with the fact that the Prosecutor during the proceedings in the ICC has powers not only as a party to the prosecution but also as an authority acting in the interests of justice.

Keywords: legal status, Prosecutor, side of the prosecution, the International Criminal Court, Office of the Prosecutor, Rome Statute of the International Criminal Court.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

1. Яворський Я. Повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо ініціювання розслідування. *Європейські перспективи*. 2013. №1. С. 166-171.

2. Яворский Я. Полномочия Прокурора Международного уголовного суда по расследованию преступного деяния. *Vilniaus Universitetas mokslo darbai "Teisė"*. 2014. №92. С. 184-189 (м. Вільнюс, Литовська Республіка).

3. Яворський Я. Т. Особливості повноважень прокурора міжнародного кримінального суду на стадії попереднього судового провадження. *Наше право*. 2014. № 8. С. 189-194.

4. Яворський Я. Т. Повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії судового розгляду справи. *Наше право*. 2015. № 5. С. 180-186.

5. Яворський Я. Т. Участь Прокурора в апеляційному розгляді справи у Міжнародному кримінальному суді. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2016. Вип. 39. С. 157–162.

6. Яворський Я. Т. Генезис інституту прокурора у міжнародних кримінальних судах. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2017. № 2. URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17yutmks.pdf>

Опубліковані праці апробаційного характеру:

1. Яворський Я. Офіс Прокурора Міжнародного кримінального суду: загальна характеристика. *Міжнародні та національні механізми захисту прав людини: виклики сьогодення*: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Донецьк, 8 квітня 2011 р.). Донецьк: Сучасний друк, 2011. С. 297-298.

2. Яворський Я. Т. Процедура обрання Прокурора у Міжнародному кримінальному суді. *Актуальні проблеми правотворення в сучасній Україні*: матеріали II Всеукраїнської науково–практичної конференції, 28 квітня 2011 року. Київ: Вид-во Європейського університету. С. 235-236.

3. Яворський Я. Організаційна структура Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду. *Міжнародні відносини в умовах XXI ст.: сучасна теорія та практика*: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 17-18 листопада 2011). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. С. 258-260/

ЗМІСТ

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ.....	14
ВСТУП.....	15
РОЗДІЛ 1. ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОКУРОРА МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ.....	23
1.1. Поняття Прокурора Міжнародного кримінального суду.....	23
1.2. Генезис інституту Прокурора у міжнародних кримінальних судах.....	35
1.3. Гарантії незалежності Прокурора Міжнародного кримінального суду.....	45
1.4. Повноваження Прокурора.....	57
Висновки до розділу 1.....	64
РОЗДІЛ 2. ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ НА ДОСУДОВИХ (PRE-TRIAL) СТАДІЯХ ПРОВАДЖЕННЯ.....	69
2.1. Повноваження Прокурора щодо ініціювання розслідування.....	69
2.2. Повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо розслідування	87
2.3. Повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії попереднього судового провадження.....	100
Висновки до розділу 2.	109
РОЗДІЛ 3. ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ НА СУДОВІЙ (TRIAL) ТА ПІСЛЯСУДОВИХ (POST-TRIAL) СТАДІЯХ ПРОВАДЖЕННЯ.....	112
3.1. Повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії судового розгляду справи.....	112
3.2. Особливості повноважень Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії апеляційного провадження.....	125
3.2.1. Особливості участі Прокурора при апеляційному оскарженні та перегляді кінцевих рішень.....	126

3.2.2. Особливості участі Прокурора при апеляційному оскарженні та перегляді проміжних рішень.....	136
3.3. Участь Прокурора на стадії виконання вироку та ревізійного провадження.....	143
3.3.1. Участь Прокурора на стадії виконання вироку.....	143
3.3.2. Участь Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії ревізійного провадження.....	146
Висновки до розділу 3.....	151
ВИСНОВКИ.....	155
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	165
ДОДАТКИ.....	196

ПЕРЕЛІК УМОВНИХ ПОЗНАЧЕНЬ

Нюрнберзький Трибунал	Міжнародний військовий трибунал для суду та покарання головних військових злочинців європейських країн осі
Токійський Трибунал	Міжнародний військовий трибунал для Далекого Сходу
МКС	Міжнародний кримінальний суд
МКТР	Міжнародний кримінальний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за геноцид та інші серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території Руанди, і громадян Руанди, відповідальних за геноцид та інші схожі порушення, вчинені на території сусідніх держав, у період з 1 січня до 31 грудня 1994 року
МКТЮ	Міжнародний трибунал для судового переслідування осіб, відповідальних за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території колишньої Югославії з 1991 року
ММКТ	Механізм для міжнародних кримінальних трибуналів
ООН	Організація Об'єднаних Націй
ППД	Правила процедури і доказування

ВСТУП

Обґрунтування вибору теми дослідження. Єдиним постійнодіючим органом міжнародної кримінальної юстиції є Міжнародний кримінальний суд (МКС), створений з метою здійснення юрисдикції щодо осіб, відповідальних за найтяжчі злочини, що викликають стурбованість світової спільноти: геноцид, злочини проти людяності, воєнні злочини та злочини агресії.

Безперечно, боротьба з міжнародними злочинами немислима без ефективної роботи спеціально створеного органу – Офісу (Канцелярії) Прокурора у складі Міжнародного кримінального суду. У відповідності до функціональних повноважень і під безпосереднім керівництвом Прокурора МКС проводиться розслідування, підтримання обвинувачення та тягар доведення вини осіб, які вчинили міжнародні злочини.

У Статуті, Правилах процедури та доказування МКС та інших міжнародно-правових актах термін «Прокурор» вживається у двох значеннях: 1) для позначення посадової особи – керівника Офісу Прокурора МКС; 2) для позначення всіх осіб, які працюють в Офісі Прокурора і до повноважень яких входять повноваження, пов'язані з кримінальним переслідуванням та підтриманням обвинувачення у суді. Відтак, правовий статус Прокурора МКС не обмежується його процесуальними повноваженнями у сфері кримінального переслідування, а й включає його повноваження пов'язані з керівництвом Офісом Прокурора, співробітництво (від власного імені) з державами та міжнародними організаціями, тощо. Враховуючи це, правовий статус Прокурора розглядатимемо з одного боку, як керівника Офісу, з іншого, – у контексті процесуальних повноважень у сфері кримінального переслідування.

Дослідження правового статусу Прокурора МКС актуальне для України. Насамперед з огляду на те, що Прокурором зараз ведеться попереднє дослідження матеріалів, переданих нашою державою щодо

вчинених міжнародних злочинів під час мирних протестів на Майдані Незалежності з 21 листопада 2013 до 22 лютого 2014 р., та в окремих районах Донецької та Луганської областей, а також подій, які мали місце в Автономній Республіці Криму з 20 лютого 2014 р.

Проблематика правового статусу Прокурора МКС є достатньо новою. Окремі аспекти цієї проблеми досліджували такі вітчизняні та зарубіжні вчені: М. Ш. Бассіоні (M. Ch. Bassiouni), В. А. Василенко, Р. Волкер (R. Volker), Я. Воутерс (J. Wouters), М. М. Гнатовський, К. Кальво-Голлер (K. Calvo-Goller), О. В. Касинюк, А. Кассезе (A. Cassese), Р. Краєр (R. Cryer), В. Д. Пилипенко, Г. Пікіс (G. Pikis), Д. Робінсон (D. Robinson), Т. Л. Сироїд, К. Фостер (C. Foster), Х. Фрімен (H. Friman), М. Хармон (M. Harmon), У. Шабас (W. Schabas), Л. Рейдамс (L. Reydams), С. Ринжерт (C. Ruyngaert). Водночас досі немає комплексних монографічних праць, присвячених темі правового статусу Прокурора МКС.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Робота виконана на кафедрі міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка відповідно до плану науково-дослідної програми Львівського національного університету імені Івана Франка «Міжнародне право ХХІ століття: сучасний стан та перспективи розвитку» (державний реєстраційний номер 0113U00870) на 2013 - 2017 р.р.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є аналіз правового статусу Прокурора МКС.

Досягнення зазначеної мети зумовило необхідність вирішення таких завдань:

- з'ясувати місце Офісу Прокурора у системі органів Міжнародного кримінального суду, його структуру та повноваження;
- дослідити повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду з керівництва Офісом Прокурора, порядок його обрання та усунення з посади, а також притягнення до дисциплінарної відповідальності;

- установити повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо порушення розслідування;
- з'ясувати компетенцію Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо розслідування кримінальної справи;
- визначити особливості участі Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії попереднього судового провадження;
- проаналізувати повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії судового розгляду;
- дослідити компетенцію Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії апеляційного провадження;
- визначити особливості участі Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії виконання вироку та ревізійного провадження.

Об'єктом дослідження є міжнародні правовідносини, що виникають у сфері діяльності Прокурора Міжнародного кримінального суду.

Предметом дослідження є правовий статус Прокурора Міжнародного кримінального суду.

Методи дослідження. Визначаються його метою і завданнями. В процесі дослідження використано як загальні, так і спеціальні методи наукового пізнання.

Серед загальних методів наукового пізнання в дисертації використано такі методи: діалектичний, формально-логічний, системно-структурний. Діалектичний метод пізнання дав змогу розглядати правовий статус Прокурора у взаємозв'язку з іншими органами Міжнародного кримінального суду. Формально-логічний метод використовувався для визначення та класифікації стадій провадження справи у Міжнародному кримінальному суді та виявлення за цим критерієм особливостей повноважень Прокурора Міжнародного кримінального суду. Завдяки системно-структурному методу досліджено Офіс Прокурора, як цілісну систему та виділено окремі органи його організаційної структури, дано їм характеристику й проаналізовано взаємозв'язки між ними.

У дисертаційній роботі використано такі спеціальні методи юридичної науки: історико-правовий – для дослідження генезису інституту Прокурора у міжнародних кримінальних судах; формально-догматичний – для тлумачення положень, що містяться у Римському статуті, Правилах процедури і доказування, Регламенті Офісу Прокурора та інших внутрішньоорганізаційних документах Міжнародного кримінального суду, а також у сформованій практиці його діяльності; порівняльно-правовий – для порівняння окремих особливостей повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду з міжнародними кримінальними трибуналами *ad hoc*.

Нормативну та емпіричну основу дослідження становлять міжнародно-правові договори, Правила процедури і доказування, Регламент Офісу Прокурора та інші внутрішньоорганізаційні документи Міжнародного кримінального суду, а також практика Міжнародного кримінального суду.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що пропонована дисертація є першим комплексним монографічним дослідженням в Україні правового статусу Прокурора Міжнародного кримінального суду, зокрема:

уперше:

- доведено, що Прокурор Міжнародного кримінального суду здійснює свої повноваження від імені всього світового співтовариства загалом;
- встановлено, що доцільно виділяти дві основні стадії обрання Прокурора Міжнародного кримінального суду: висування кандидатури суді та безпосередньо самі вибори Прокурора;
- доведено, що Прокурор Міжнародного кримінального суду серед стадій кримінального провадження володіє найбільш широкими повноваженнями на стадіях досудового провадження;
- обґрунтовано, що Прокурор Міжнародного кримінального суду наділений привілеями та імунітетами, які є наближеними до привілеїв та імунітетів глав дипломатичних представництв, однак тільки за умови, коли він бере участь у діяльності суду або щодо такої діяльності;

удосконалено:

- положення про те, що Прокурор Міжнародного кримінального суду фігурує не тільки як сторона обвинувачення у кримінальному процесі, а й як орган, що повинен діяти в інтересах правосуддя загалом. Так, зокрема акцентовано увагу на тому, що він має право подання апеляції та ревізії не тільки як сторона обвинувачення, а й від імені засудженого;

- положення про стадії міжнародного кримінального судочинства. Зосереджено увагу на доцільності поділу судових стадій на три групи: 1) досудові стадії (порушення розслідування; розслідування; попереднє судове провадження); 2) судовий розгляд по суті; 3) стадії післясудового провадження (апеляційне провадження; виконання вироку і ревізійне провадження);

- положення про те, що повноваження Прокурора МКС на стадії попереднього судового провадження варто поділяти на такі групи: 1) повноваження Прокурора до початку слухання Палатою попереднього провадження МКС щодо затвердження обвинувачення; 2) повноваження Прокурора під час слухання Палатою попереднього провадження МКС щодо затвердження обвинувачення; 3) повноваження Прокурора після затвердження обвинувачення Палатою попереднього провадження МКС та до початку судового розгляду справи по суті;

набули подальшого розвитку:

- дослідження процесуальних аспектів діяльності Міжнародного кримінального суду;

- аналіз роботи Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду з попереднього розслідування вчинених міжнародних злочинів в Україні у 2013-2017 р.р.;

- дослідження проблеми співробітництва між Україною та Офісом Прокурора Міжнародного кримінального суду;

- положення, що незалежно від того, від кого надходить ініціатива щодо порушення розслідування, саме від кінцевого рішення Прокурора про

наявність або відсутність достатніх підстав для проведення розслідування залежить подальша доля переданої ситуації чи отриманої інформації. За наявності достатніх підстав порушується розслідування (самостійно Прокурором або за погодженням з Палатою попереднього провадження), за їх відсутності – відмовляється у порушенні розслідування;

- теза про те, що у Міжнародному кримінальному суді Прокурор несе відповідальність за проведення розслідування; доведено, що, крім звичного для національного кримінального процесу збирання доказів, які безпосередньо стосуються кримінального провадження, Прокурор МКС повинен зібрати також докази для прийняття об'єктивного рішення щодо того, чи провадження в МКС відповідатиме вимогам компліментарності, з'ясувати питання, чи наявні «інтереси правосуддя», зокрема питань щодо державної судової системи, чи справді здійснюється кримінальне переслідування, інформації щодо інтересів жертв злочинів тощо;

- положення про те, що Прокурор зобов'язаний з метою встановлення істини по справі збирати в процесі розслідування до подальшого судового розгляду не тільки обвинувальні, а й виправдовувальні докази і розкривати інформацію про них стороні захисту;

- положення про те, що виконання покарання у вигляді позбавлення волі, відбувається в державі, що визначається Міжнародним кримінальним судом з переліку держав, які зголосились та повідомили Суд про свою готовність прийняти осіб, яким винесено вирок. На відміну від національних правопорядків, де нагляд за виконанням вироків здійснює прокуратура, в МКС такі функції покладено на Президію. Прокурор на стадії виконання вироку має окремі та значно обмежені повноваження, які стосуються: 1) зменшення строку покарання; 2) зміни держави виконання вироку. Зокрема, Прокурор вправі тільки направляти подання (англ. *submissions*) та брати участь у слуханні, висловлюючи своє бачення доцільності зменшення строку ув'язнення.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що

основні положення, висновки та рекомендації дослідження можуть бути використані у таких сферах:

- науково-дослідній – як основа для подальшого дослідження правового статусу Прокурора Міжнародного кримінального суду;
- науково-освітній – для викладання курсів «Міжнародне публічне право», «Міжнародне кримінальне право», «Міжнародне кримінальне процесуальне право», а також у підготовці відповідних розділів підручників, навчальних посібників і методичних вказівок;
- правотворчій – для розробки міжнародно-правових документів у сфері міжнародної кримінальної юстиції, а також для розробки внутрішньодержавного законодавства України та внесення змін до чинного законодавства;
- інформаційно-аналітичній – для поширення міжнародно-правових знань про правовий статус Прокурора Міжнародного кримінального суду;
- практичній – під час укладення міжнародних угод у сфері міжнародного кримінального права, а також у співпраці Прокурора Міжнародного кримінального суду з державами та міжнародними організаціями.

Апробація результатів дисертації. Дисертацію виконано на кафедрі міжнародного права Львівського національного університету імені Івана Франка й обговорено на засіданнях кафедри. Також про основні теоретичні та практичні положення та висновки дисертаційної роботи доповідалися на Науковій конференції факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка «Міжнародні відносини: політичні, правові, економічні, лінгвокраїнознавчі аспекти» (м. Львів, 8-9 лютого 2011 р.); Міжнародній науково-практичній конференції «Міжнародні та національні механізми захисту прав людини: виклики сьогодення» (м. Донецьк, 8 квітня 2011 р.); Всеукраїнській науково-практичній конференції «Актуальні проблеми правотворення в сучасній Україні», (м. Київ, 28 квітня 2011 р.); Міжнародній науково-практичній конференції

«Міжнародні відносини в умовах ХХІ ст.: сучасна теорія та практика» (м. Львів, 17-18 листопада 2011 р.).

Публікації. Основні положення і висновки дисертаційної роботи відображено у шести статтях, опублікованих у наукових фахових періодичних виданнях з юридичних наук, з яких одна стаття в іноземному фаховому виданні та три в публікаціях апробаційного характеру.

Структура роботи зумовлена метою дослідження, його предметом і завданнями. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, поділених на десять підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг роботи становить 195 сторінок, з них 32 сторінки – список використаних джерел, який складається з 261 найменування.

РОЗДІЛ 1

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОКУРОРА МІЖНАРОДНОГО КРИМІНАЛЬНОГО СУДУ

1.1. Поняття Прокурора Міжнародного кримінального суду

Фактично у кожній країні світу існує система органів прокуратури або їх аналогів [20, с. 128]. І це не дивно, адже на прокуратуру покладаються ряд важливих завдань. Парламентська асамблея Ради Європи у Рекомендації №1604 (2003) від 27 травня 2003 року підкреслює важливу роль прокуратури у забезпеченні безпеки та свобод, зокрема, по забезпеченню верховенства права, захисту від злочинних посягань проти прав і свобод, забезпечення поваги прав і свобод підозрюваних та обвинувачених у вчиненні злочинів, а також нагляд за належним функціонуванням органів, відповідальних за розслідування і кримінальне переслідування злочинів [156].

Система міжнародного кримінально судочинства, увібравши у себе кращі стандарти національного кримінального процесу не відмовилася від запозичення органів прокуратури. Більше того, інститут обвинувачення, виходячи з тих функцій які надані йому світовою спільнотою, у системі міжнародної кримінальної юстиції займає пріоритетне місце [245].

У Статуті, ППД, Регламенті МКС, Регламенті Офісу Прокурора МКС, Угоді про привілеї та імунітети МКС та інших внутрішньоорганізаційних документах МКС неодноразово згадується про Прокурора. Так, у Статуті МКС про Прокурора згадується у ст. 13-15, ст. 18-19, ст. 34, ст. 38, ст. 41-49, ст. 51-58, ст. 60-61, ст. 65-66, ст. 68, ст. 72, ст. 76, ст. 81-84, ст. 93-95, ст. 99-100, ст. 112; у ППД МКС – пр. 6, пр. 8, пр. 9-11, пр. 17-18, пр. 23, пр. 29-30, пр. 33-37, пр. 41, пр. 44-58, пр. 61-62, пр. 67-69, пр. 72-74, пр. 76-83; пр. 87-89, пр. 91-92, пр. 96, пр. 99-100, пр. 103-119, пр. 121-129, пр. 131-132, пр. 134, пр. 136, пр. 139-141, пр. 143, пр. 146-147, пр. 152, пр. 165-166, пр. 169, пр. 174, пр. 176, пр. 186, пр. 191, пр. 194, пр. 206, пр. 209-210, пр. 214,

пр. 224-225; у Регламенті МКС – у пол. 1, пол. 3-6, пол. 24, пол. 32, пол. 38, пол. 42, пол. 45-46, пол. 48-50, пол. 63, пол. 86-87, пол. 101, пол. 107, пол. 117, пол. 119, пол. 121, пол. 124; в Угоді про привілеї та імунітети МКС – у ст. 1, ст. 15-16, ст. 26, ст. 28-29. Регламент Офісу Прокурора присвячений виключно Офісу Прокурора на чолі з Прокурором МКС.

Аналіз вище зазначених документів дозволяє дійти висновку, що вони термін «Прокурор» вживають у двох значеннях: 1) для позначення посадової особи – керівника Офісу Прокурора МКС (див. напр. п. 2-9 ст. 42, ст. 45-49 Статуту МКС); 2) для позначення всіх осіб, які працюють в Офісі Прокурора і до повноважень яких входять повноваження пов'язані з кримінальним переслідуванням та підтриманням обвинувачення у суді (див. напр. ст. 53-56, ст. 61, ст. 65-66, ст. 68, ст. 72, ст. 76, ст. 81-84 Статуту МКС). Відтак, правовий статус Прокурора МКС не обмежується його процесуальними повноваженнями у сфері кримінального переслідування; він включає його повноваження по керівництву Офісом Прокурора, співробітництво (від власного імені) з державами та міжнародними організаціями і т. д. Тому, у цьому дослідженні правовий статус Прокурора буде розглядатися з одного боку – як керівника Офісу Прокурора, а з іншого -- у контексті процесуальних повноважень у сфері кримінального переслідування.

Тому для встановлення правового статусу Прокурора МКС, насамперед видається за необхідне визначити місце Офісу Прокурора МКС у системі органів МКС, а також встановити його структуру та повноваження.

Місце Офісу Прокурора МКС в системі органів МКС, його структура та повноваження.

Щоб з'ясувати місце Офісу Прокурора в системі органів МКС, необхідно передусім коротко дослідити інституційну структуру МКС.

Відповідно до ст. 34 Статуту МКС, Суд складається з таких органів: Президії; трьох судових відділень (Апеляційного, Судового розгляду справи по суті та Попереднього провадження); Офісу Прокурора та Секретаріату.

Президія МКС. До неї належать Голова, перший та другий заступники, котрі обираються зі складу суддів МКС абсолютною більшістю голосів суддів строком на три роки або до завершення строку їх повноважень як суддів, залежно від того, який з цих строків настане раніше. У тому разі, коли член Президії відсутній або дискваліфікований, його обов'язки як члена Президії, відповідно до п. 11 Регламенту МКС виконує інший вільний суддя, який має право старшинства. Аналогічне правило застосовується у випадку відсутності або дискваліфікації Голови, першого або другого заступника Голови. В цьому разі функції Голови здійснюються іншим вільним суддею, який має право старшинства. Старшинство суддів визначається згідно з п.10 Регламенту МКС визначається відповідно до дати початку строку їх повноважень. Якщо суддя переобирається на посаду (на підставі п.9 (с) ст.36 або п.2 ст.37 Статуту МКС), то він зберігає своє старшинство. Якщо судді вступили на посаду в один і той же час, їх старшинство визначається за принципом старшинства за віком.

Президія несе відповідальність за виконання: а) судових функцій; б) адміністративних функцій; в) зовнішніх зносин [25, с. 141]. Виконуючи свої судові функції, Президія може призначати Палати МКС; у деяких випадках проводить перегляд рішень Секретаря. Стосовно адміністративних функцій Президія несе відповідальність за управління справами МКС, за винятком тих питань, які входять до сфери компетенції Офісу Прокурора. Щодо тих питань, які становлять взаємний інтерес, то Президія координує свою діяльність та заручається підтримкою Прокурора МКС. До повноважень Президії МКС у сфері зовнішніх зносин належать підтримання від імені МКС відносин з державами та іншими суб'єктами.

Секретаріат. Секретаріат як адміністративний орган МКС [162, с. 402], відповідає за несудові питання, що не входять до сфери компетенції Офісу Прокурора. Робота Секретаріату характеризується тим, що він повинен бути нейтральним органом з метою забезпечення всіх функцій МКС у рівній мірі [107]. Секретаріат очолює Секретар МКС, який відповідно до

п.2 ст.43 Статуту МКС, є головною адміністративною посадовою особою Суду, який однак виконує свої повноваження під керівництвом Голови МКС [126, с. 29]. Секретар обирається таємним голосуванням абсолютною більшістю голосів суддів МКС на підставі рекомендації Асамблеї держав-учасників. Термін його повноважень – п'ять років.

Секретар МКС може мати заступника, який обирається на п'ятирічний або більш короткий термін. Такий термін може бути встановлений на основі того, що заступник Секретаря МКС буде виконувати свої функції по мірі необхідності.

Відділення. Функції судочинства МКС здійснює у своїх відділеннях, з суддів яких формуються палати [23, с. 12; 96, с. 7]. У Суді діють три відділення: Попереднього провадження (Pre-Trial Division), Судового (Trial Division) та Апеляційного провадження (Appeals Division), в основу утворення яких покладено стадійність провадження справи [36, с. 8]. До складу відділень МКС входять 18 суддів. Призначення суддів до кожного з відділень здійснюється з врахуванням характеру функцій, які покладаються на кожне з відділень, кваліфікацію і досвід обраних суддів, з тим, щоб у кожному відділенні існувало оптимальне поєднання суддів, які є спеціалістами у сфері кримінального права і процесу та у сфері міжнародного права. Судді обираються на засіданні Асамблеї держав-учасників, шляхом таємного голосування на дев'ятирічний термін [46, с. 112; 51, с. 108]. Обраними до складу Суду вважаються ті кандидати, які отримали найбільшу кількість голосів і більшість принаймні в дві третини голосів держав-учасників, які є присутні та беруть участь у голосуванні. Якщо достатньої кількості суддів не буде обрано у ході першого туру голосування, то проводяться наступні тури для заповнення вакантних місць. До складу Суду не можуть входити громадяни однієї і тієї ж держави.

Офіс Прокурора МКС. Одним з чотирьох головних органів МКС є Офіс Прокурора. Він, з огляду на покладені на нього завдання відіграє ключове місце в системі Міжнародного кримінального суду [87, с. 510; 125, с. 1; 241,

с. 31]. Саме Офіс Прокурора на чолі з Прокурором МКС може запустити механізм кримінального переслідування у МКС [258, с. 95]. Відповідно до п. 1 ст. 42 Статуту МКС на Офіс Прокурора покладено три групи завдань: отримання та вивчення будь-якої інформації про злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС, проведення розслідування і підтримання обвинувачення у МКС [157].

Детального переліку повноважень Офісу Прокурора як окремого органу МКС не містить ні Статут, ні Регламент Офісу Прокурора, ні жоден інший внутрішній акт МКС. Такі повноваження можна виявити тільки шляхом узагальнення повноважень його структурних органів [54].

Аналіз Регламенту Офісу Прокурора МКС дозволяє прийти до висновку, що Офіс Прокурора має таку організаційну структуру: Виконавчий комітет, відділи, секції та Група з гендерних питань та дітей [53]. Керівництво Офісом Прокурора здійснює Прокурор МКС, який може мати одного чи декількох заступників. Розглянемо детальніше компетенцію зазначених органів.

Виконавчий комітет Офісу Прокурора є відповідальним за розробку та прийняття стратегії, політики і бюджету Офісу, забезпечення стратегічного керівництва і координацію діяльності Офісу. До складу Виконавчого комітету входить Прокурор та голови відділів МКС.

Офіс Прокурора складається з трьох відділів: Відділу юрисдикції, компліментарності та співробітництва, Відділу розслідування та Відділу обвинувачення, кожному з яких присвячене окреме правило Регламенту Офісу Прокурора МКС.

Аналіз Регламенту Офісу Прокурора, дозволяє зробити висновок що **Відділ юрисдикції, компліментарності та співробітництва** (далі – ВЮКС) виконує три функції: оцінку та перевірку інформації щодо можливості проведення розслідування; проведення аналізу та надання рекомендацій з питань юрисдикції; надання рекомендацій щодо співробітництва. Розглянемо їх детальніше.

1. Оцінка та перевірка інформації щодо можливості проведення розслідування. ВЮКС здійснює попередню перевірку та оцінку інформації згідно зі ст.15, п.1 ст.53 Статуту МКС правила 48 та 104 ППД МКС. Після проведення такої перевірки, ВЮКС готує доповідь та рекомендації для Прокурора щодо того, чи існують розумні підстави для проведення розслідування. Однак, така доповідь не буде мати остаточного характеру, і при зміні обставин та появі достатніх підстав, така доповідь про необхідність проведення розслідування може бути змінена новою [92, с. 370].

2. Проведення аналізу та надання рекомендацій з питань юрисдикції. ВЮКС надає правовий аналіз та надає рекомендації Виконавчому комітету з питань юрисдикції і допустимості на всіх стадіях розслідування та судового розгляду справи.

3. Надання рекомендацій щодо співробітництва. Відповідно до ст.86 Статуту МКС, держави-учасники Римського статуту МКС здійснюють всесторонню співпрацю з Судом щодо проведення ним розслідування злочинів, які підпадають під юрисдикцію Суду, і здійснення кримінального переслідування. ВЮКС надає правові рекомендації Виконавчому комітету щодо співробітництва, здійснює координацію такого співробітництва та передачу запитів про співробітництво, зроблених Офісом Прокурора відповідно до ч.9 Статуту МКС. ВЮКС від імені Прокурора МКС готує проекти угод та домовленостей, необхідних для полегшення співробітництва з боку будь-якої держави, міжурядової організації чи особи. Також цей відділ здійснює координацію співробітництва та обмін інформацією в електронних мережах.

На **Відділ розслідування** покладається виконання таких завдань: підготовка необхідних програм безпеки і політики захисту в кожній справі для гарантування безпеки потерпілих, свідків, персоналу Офісу та осіб, які піддаються небезпеці у зв'язку з їх взаємодією з МКС тощо; проведення слідчої експертизи; підготовка та узгодження сфери діяльності персоналу Офісу; встановлення обставин злочину та аналіз інформації і доказів в

підтримку первинних слідчих дій, розслідування та обвинувачення. До відділу розслідування входять слідчі груп до яких залучаються консультанти з професійними знаннями в таких сферах як військова справа, політика та економіка [4, с. 118].

Відділ обвинувачення відповідає за надання правових консультацій з питань що виникають під час провадження досудового слідства і можуть вплинути на майбутній судовий розгляд; підготовку стратегії судового розгляду для ознайомлення і схвалення Виконавчим комітетом та їх наступного виконання у Палатах МКС; підтримання обвинувачення, зокрема у судовому розгляді у Палатах МКС; координацію та співпрацю з Секретарем МКС з суміжних питань на судовому розгляді справи.

Отже, на виконання кожного із завдань, передбаченого п.1 ст.42 Статуту МКС, спрямована робота одного з відділів Офісу Прокурора.

До структури Офісу Прокурора входять **дві секції**: обслуговуюча та секція правових радників. Компетенція обслуговуючої секції визначена п. 10 Регламенту Офісу Прокурора МКС, відповідно до якого, вона є відповідальною за: підготовку бюджету Офісу Прокурора; надання порад щодо контролю за витратами; забезпечення усного перекладу під час розслідування та всіх перекладів, здійснюваних Офісом; процес реєстрації та зберігання доказів та інформації; розробку, впровадження та обслуговування спеціальних засобів та практики управління інформацією, необхідних для Офісу. Секція правових радників є відповідальною за надання правових порад на прохання Прокурора, Виконавчого комітету і голів відділів Офісу; розвиток, впровадження та підтримання наукових досліджень; забезпечення на прохання Прокурора спеціальних правових тренінгів для персоналу Офісу; розвиток системи залучення юристів-науковців до Офісу [143].

Узагальнюючи аналіз компетенції секцій Офісу Прокурора, приходимо до висновку, що вони здійснюють функції, спрямовані на виконання основних завдань Офісу Прокурора і носять допоміжних характер.

Окремим органом Офісу Прокурора є Група з гендерних питань та дітей, яка здійснює під час розслідування та судового розгляду справ у МКС допомогу особам, які є потерпілими від гендерного насильства та насильства щодо дітей [105, с. 582]. До складу Групи входять експерти з юридичним чи іншим досвідом з розслідування сексуальних чи гендерних порушень або порушень проти дітей відповідно до п. 9 ст. 42. Зазначена Група відповідає за надання порад Прокурору, Виконавчому комітету та Відділам у всіх сферах, що стосуються сексуальних чи гендерних порушень або порушень проти дітей, і сприяє в проведенні попередньої перевірки та оцінки інформації, розслідування та обвинувачення у цих сферах [143].

Керівництво Офісом Прокурора відповідно до ч.2 ст.42 Статуту МКС здійснює Прокурор МКС, який володіє всіма повноваженнями з керівництва та управління Офісом. Першим Прокурором МКС став 16 червня 2003 року представник Аргентини, Луїс Морено Окампо [244]. З 15 червня 2012 року цю посаду займає Фату Бенсуда, представниця Гамбії, яка до обрання була заступником Прокурора МКС [123].

Прокурор може мати одного або декількох заступників (на сьогодні Прокурор має одного заступника – представника Джеймса Стеварта з Канади). Прокурором та заступником Прокурора можуть бути особи, які володіють високими моральними якостями, високою кваліфікацією і мають широкий практичний досвід у сфері кримінального переслідування або судового розгляду кримінальних справ. Вони повинні досконало знати хоча б одну з робочих мов МКС і вільно розмовляти нею.

Прокурор та його заступники повинні бути громадянами різних країн. Цікаво, що заборони одного і того ж громадянства для суддів та прокурорів МКС не передбачено. Останнє положення, зазначає У.Шабас, викликало гострі дискусії в ході розробки Римського статуту МКС, так як ця норма допускає можливість поєднання обвинувачення та розгляду справи у представників однієї держави [165, с. 377].

Прокурорська стратегія.

Важливого значення в ефективному виконанні функцій Прокурора займає планування його діяльності. Робота Офісу Прокурора виконується, враховуючи стратегічні напрямки його діяльності, які містяться у Прокурорській стратегії (стратегічному плані) та де-факто є принципами та напрямками роботи Офісу Прокурора. Вона розроблялася (приймалася) чотири рази – у 2006 [150], 2010 [139], 2012 [238] та 2015 [247] рр. – строком на три роки. Вперше основні напрямки прокурорської стратегії містилися у Доповіді про прокурорську стратегію від 14 вересня 2006 р. Тепер діяльність Офісу Прокурора здійснюється на основі Прокурорської стратегії на 2016-2018 рр. [247].

Робота Офісу Прокурора ґрунтується на чотирьох фундаментальних принципах: 1) позитивної компліментарності; 2) сфокусованого розслідування та кримінального переслідування; 3) досягнення максимального впливу від роботи Офісу та 4) забезпечення інтересів потерпілих [150; 139].

Принцип позитивної компліментарності є певним компромісом між обов'язком держави нести первинну відповідальність за притягнення винних осіб до кримінальної відповідальності на своїй території та діяльністю МКС [129, с. 187]. Офіс Прокурора розпочинає свою діяльність на території держави тільки у виняткових випадках, коли така держава не бажає або невзможі провести ефективне кримінальне переслідування.

Принцип сфокусованого розслідування та кримінального переслідування означає, що Офіс Прокурора, враховуючи обмеженість своїх ресурсів, здійснює розслідування та кримінальне переслідування тільки тих осіб, які мають нести відповідальність за найбільш серйозні злочини, зокрема здійснювали їх фінансування чи організацію [84, с. 47]. При цьому враховується масштаб, природа, спосіб вчинення та наслідки злочинних діянь.

Третім принципом є досягнення максимального впливу від діяльності Офісу. Однією з цілей МКС є попередження майбутніх міжнародних злочинів, забезпечення миру та безпеки [100, с. 289]. Тому Офіс здійснює превентивний вплив у кожному напрямку своєї діяльності починаючи з попередньої перевірки інформації, розслідування, судового розгляду і закінчуючи винесенням вироку [139, п. 23; 150, п. 2(с)]. Злочини, що підпадають під юрисдикцію Суду, вчиняються великими групами осіб чи організаціями та супроводжується ретельним плануванням таких злочинів. Просте оголошення про діяльність МКС, моніторинг ситуацій може здійснити превентивний вплив на вчинення таких злочинів.

При провадженні справ у МКС відповідні органи та посадові особи повинні враховувати інтереси та потреби потерпілих [145, п. 15(a)]. Не є винятком Офіс Прокурора, у якому забезпечення інтересів потерпілих є одним з принципів його діяльності. Цей принцип полягає в тому, що Офіс Прокурора враховує інтереси потерпілих, починаючи з первинних стадій притягнення особи до відповідальності перед Судом і закінчуючи винесенням вироку. У ході попередньої експертизи та стадії розслідування, потерпілі вправі направляти інформацію про передбачувані злочини і заявляти клопотання до Прокурора з питань, які стосуються їх інтересів під час розслідування. При прийнятті рішення щодо початку розслідування, відповідно до ст.53 (1)(с) Прокурор враховує інтереси потерпілих. Під час провадження справи, Офіс Прокурора на постійній основі здійснює співпрацю з потерпілими для встановлення повної картини злочину.

Прокурорською стратегією визначаються і цілі роботи Офісу Прокурора. Відповідно до п. 40 Стратегічного плану Офісу Прокурора на 2016-2018 рр, вони сформовані за трьома напрямками: 1) досягнення високих успіхів стосовно виконання мандату Офісу; 2) створення необхідних умов для виконання мандату Офісу Прокурора; 3) сприяння узгодженій слідчій та обвинувальній стратегії з метою подальшої боротьби з безкарністю. У межах цих напрямів сформовані дев'ять стратегічних цілей Офісу Прокурора МКС.

Так, у сфері досягнення високих успіхів стосовно мандату Офісу є чотири стратегічні цілі: 1) проводити неупереджені, незалежні, якісні попередні перевірки, розслідування та переслідування; 2) продовжувати інтегрувати гендерну проблематику в усі сфери роботи Офісу та здійснювати політику попередження злочинів проти дітей; 3) подальше підвищення якості та ефективності попереднього перевірки, розслідування та переслідування; 4) подальша адаптація слідчих та обвинувальних функцій Офісу, а також її професійного мережі до науково-технологічного середовища, в якому вона функціонує.

У сфері створення необхідних умов для виконання мандату Офісу Прокурора також передбачено чотири стратегічні цілі: 1) досягнення необхідного масштабу роботи, який може відповідати вимогам, що покладаються на Офіс Прокурора; 2) посилення співпраці та загальної підтримка мандату та діяльності Офісу; 3) адаптація стратегій захисту Офісу до нових викликів безпеці; 4) забезпечення професійності, відповідальності, прозорості та ефективності управління Офісом.

У сфері сприяння узгодженій слідчій та обвинувальній стратегії з метою подальшої тіснішої боротьби з безкарністю передбачена одна ціль: розвинути з партнерами узгодженої слідчої та обвинувальної стратегії з метою подальшої тіснішої боротьби з безкарністю [247].

Безумовно, Офіс Прокурора МКС має певні людські та фінансові ресурси, а відтак потрібно визначатися з пріоритетністю матеріалів, що надходять до МКС [132, с. 44]. Такого роду питання у Офісі Прокурора МКС регламентуються на підставі Директивного документа щодо вибору справ та їх пріоритизації (від 15 вересня 2016 р.) [131]. Цей Директивний документ визначає критерії, які спрямовані на здійснення прокурорського розсуду при відборі та визначенні пріоритетів справ при розслідуванні та кримінальному обвинуваченні. Вона визначає політику та практику Офісу Прокурора стосовно процесу вибору інцидентів, осіб та діянь, що підлягають розслідуванню та кримінальному обвинуваченні в конкретній ситуації, а

також визначення пріоритетних ситуацій як в ситуації, так і в різних ситуаціях [131, с. 3].

Слід підкреслити, що така пріоритетність досить гнучка. Зокрема, як підкреслюється у згаданому Директивному документі, вибір справ та встановлення пріоритетів повинно регулярно оновлюватися на основі інформації та доказів, отриманих під час розслідувань будь-яких злочинів, що тривають, а також розвитку умов функціонування, які можуть вплинути на здатність Офісу Прокурора проводити успішне розслідування та судове переслідування. У рамках цього процесу не тільки рішення про вибір або визначення пріоритетів може бути переглянуто з часом, можливо, підкреслюється в Директиві, доведеться скорегувати саму гіпотезу справи, щоб взяти до уваги зібрані докази. Таким чином, вибір справ та встановлення пріоритетів, а також підготовка загального документа з відбору справ слід розглядати як динамічний процес, який намагається постійно вдосконалювати фокус розслідувань Офісу Прокурора [131, с. 6].

Офіс Прокурора відповідно до п.24 вищезгаданого Директивного документу повинен забезпечити, щоб справи, які обираються для пріоритетного розслідування та кримінального переслідування, підпадали під юрисдикцію Суду; щоб вони були прийнятними з точки зору взаємодоповнюваності та тяжкості; та, щоб вони не суперечили інтересам правосуддя [131, с. 9].

Згідно з п. 34 згаданого Директивного документу Офіс Прокурора відбирає справу для розслідування та кримінального переслідування з огляду на тяжкість злочинів, ступінь відповідальності передбачуваних злочинців та потенційні звинувачення. Вага, надана кожному критерію, повинна залежати від фактів та обставин кожного випадку, кожної ситуації та етапу розвитку розслідування [131, с. 12].

1.2. Генезис інституту Прокурора у міжнародних кримінальних судах

Генезис інституту Прокурора пов'язаний з розвитком самої системи міжнародного кримінального судочинства. Відтак, досліджуючи питання пов'язані з генезисом інституту Прокурора у міжнародних кримінальних судах доцільно за основу брати етапи розвитку самої системи міжнародного кримінального судочинства [60].

Аналіз міжнародно-правової доктрини дозволяє виділити такі етапи розвитку системи міжнародного кримінального судочинства загалом та інституту Прокурора зокрема: 1) становлення ідеї міжнародного кримінального судочинства; 2) створення та діяльність Нюрнберзького та Токійського воєнних трибуналів; 3) створення та діяльність Міжнародного кримінального трибуналу для колишньої Югославії (далі – МКТЮ) та Міжнародного кримінального трибуналу щодо Руанди (далі – МКТР); 4) сучасний етап – створення МКС [23, с. 8; 46, с. 77; 85, с. 9-72; 86, с. 109-180].

Становлення ідеї міжнародного кримінального судочинства

Першим прототипом міжнародного кримінального судочинства була рицарська судова система, яка застосовувалася в часи Середньовіччя [86, с. 109]. Найбільш помітним судовим розглядом у рамках цієї системи був суд над Петером фон Хагенбахом в Брейсаху в 1474 році [6, с. 56; 74, с. 163; 229, с. 29]. Такий судовий розгляд здійснював спеціально створений кримінальний суд, утворений 26 державами для обвинувачення Петера фон Хагенбаха за те, що тоді називалося "злочинами проти законів бога та людини", а, по суті, воєнні злочини, вчинені під час окупації Брейсаха [91, с. XXI]. Функція обвинувачення у цьому покладалася на держави, які ж і створили цей *ad hoc* суд. Петер фон Хагенбах засуджений згаданим трибуналом і обезголовлений [140, с. 75]. Згодом лунали заклики щодо притягнення Короля Британії до відповідальності за «війну проти природних прав всього людства», проте, зазначає А. Васюренко, найближчі чотириста

років конкретних зрушень у сфері розвитку індивідуальної кримінальної відповідальності за міжнародні правопорушення не було [3, с. 85]. У 1870 р. висунуто пропозицію щодо створення міжнародної кримінальної установи для розгляду серйозних порушень міжнародного права, скоєних у період франко-пруської війни. Проте дані ідеї не були реалізовані та втілені в життя, адже уряди європейських країн виявились недостатньо зацікавленими у даному процесі [3, с. 85].

Попри наявність історичних аналогів міжнародних кримінальних судів, варто погодитися з думкою, що система міжнародного кримінального судочинства у сучасному розумінні є продуктом ХХІ століття [240, с. 15].

Як слушно підкреслює В. Гутник, першим міжнародним договором, що передбачив створення міжнародного кримінального трибуналу, був Версальський мирний договір від 28 червня 1919 року, окремий розділ якого (розділ 7, статті 227-230) визначив загальні засади створення та діяльності Спеціального трибуналу для притягнення до кримінальної відповідальності німецького кайзера Вільгельма II [9, с. 159]. Згаданий договір не передбачив інституту прокурора. А відповідно до п. 1 ст. 227 Версальського мирного договору, Вільгельму II, колишньому Німецькому імператору, публічне звинувачення у "вищій образі міжнародної моралі і священної сили договорів" пред'являється союзними державами, тобто, по суті державами, які перемогли у Першій світовій війні [249]. При цьому у ч. 3 ст. 227 Договору передбачалося, що Спеціальний трибунал буде складатися з п'яти суддів, які призначаються п'ятьма державами: США, Великою Британією, Францією, Італією та Японією [249]. Разом з тим, згадки у Версальському договорі 1919 року про те, яким чином має інституціоналізуватися обвинувачення не було. А враховуючи те, що уряд Нідерландів відмовився видати Кайзера, який туди втік, положення Версальського мирного договору щодо створення Спеціального суду та бачення у ньому інституту прокурора, залишилися нереалізованими [27, с. 9].

Отже, підсумовуючи етап становлення ідеї міжнародного кримінального судочинства доходимо висновку, що на цьому етапі як такого інституту прокурора не було. Обвинувачення здійснювалося (або повинно було здійснюватися) за розсудом держав, які створювали міжнародний судовий орган, при цьому не інституціоналізуючись у окремо створений орган.

Другий етап розвитку системи міжнародного кримінального судочинства пов'язаний зі створенням та діяльністю Нюрнберзького та Токійського воєнних трибуналів.

Статутом Нюрнберзького трибуналу передбачено інституціоналізацію обвинувачення. У ч. 1 ст. 14 Статуту Нюрнберзького трибуналу нормативно закріплено, що обвинувачення здійснюється державами-переможцями за допомогою обраних ними Головних прокурорів (обвинувачів), до компетенції яких згідно ст. 15 Статуту Нюрнберзького трибуналу належало: розслідування і надання до та під час судового розгляду всіх необхідних доказів; підготування обвинувального акту; здійснення попереднього допиту всіх необхідних свідків та підсудних; підтримання обвинувачення у суді тощо [50]. Ч. 2 ст. 14 Статуту Нюрнберзького трибуналу, передбачила здійснення функцій Головних обвинувачів у якості Комітету для таких цілей: а) узгодження плану індивідуальної роботи кожного з головних обвинувачів і їх штату; б) остаточного визначення осіб, які підлягають суду Трибуналу; с) складання і рекомендації Трибуналу для його затвердження проекту регламенту його роботи, передбаченого статтею 13 цього Статуту. Також було нормативно закріплено, що у всіх вищевказаних випадках Комітет приймає рішення більшістю голосів; Комітет обирає зі свого складу голову відповідно до принципу черговості [50].

Досить цікавим було прийняття рішень Комітетом. Як уже вказувалося вище, до Комітету входили чотири Головні прокурори. Для прийняття рішення з питання про визначення осіб, які підлягають суду Трибуналу, або злочинів, в яких вони будуть обвинувачуватися, достатньо було голосування

за це рішення двох з чотирьох Головних прокурорів, при чому до цих двох Головних прокурорів включалася пропозиція тієї сторони, яка запропонувала передати обвинуваченого до суду або пред'явити йому певні обвинувачення (ч.3 ст.14 Статуту Нюрнберзького трибуналу) [50]. Тобто у таких випадках рівності голосів (2х2) було достатнім для прийняття рішення. Це уже свідчить про явно обвинувальний ухил Трибуналу.

У Статуті Токійського воєнного трибуналу також передбачалася діяльність прокурора. Однак, на відміну від Нюрнберзького трибуналу, де Головні прокурори призначалися державами-переможцями, у Токійському трибуналі, відповідно до п."а" ст.8 його Статуту, Головний прокурор був один і призначався Верховним Головнокомандуючим Союзних Держав [49]. Головний прокурор Токійського трибуналу відповідав за слідство та підтримання обвинувачень проти воєнних злочинців в межах юрисдикції трибуналу (п."а" ст.8 Статуту Токійського трибуналу). На додаток до Головного прокурора, у Токійському трибуналі була передбачена можливість будь-якої держави, яка була у стані війни з Японією призначити додаткового прокурора для допомоги Головному прокурору (п."б" ст.8 Статуту Токійського трибуналу) [49].

Варто звернути увагу, що Нюрнберзький і Токійський трибунали за своєю природою були судом "переможців на переможеними" [21, с. 24; 28, с. 6]. Обвинувачуючи у вчиненні воєнних злочинів керівників Німеччини, процес жодним чином не зачіпав керівників держав, які вчинили агресію проти Польщі та Прибалтики, дозволили бомбардування Дрездена та зухвалу поведінку Радянської Армії у Східній Пруссії [11, с. 701]. Не менш зухвалою була заборона розгляду як злочинних й у Токійському трибуналі дій, що вчинені з боку союзників. Судді боялися, що сторона захисту звинуватить союзників у вчиненні тих же злочинів у яких їх обвинувачують, зокрема стосовно бомбардування американцями Токію, під час якого загинуло 72 000 людей, а також ядерних ударів по Хіросімі та Нагасакі [11, с. 701].

Отже, підсумовуючи другий етап розвитку системи міжнародного кримінального судочинства, який пов'язаний зі створенням та діяльністю Нюрнберзького та Токійського воєнних трибуналів, робимо висновок, що на цьому етапі, був сформований інститут Прокурора. При цьому у Нюрнберзькому трибуналі, обвинувачення здійснювалося чотирма Головними прокурорами, які призначалися державами-переможцями та виконували свої функції з організаційних питань у складі Комітету Головних прокурорів. У Токійському трибуналі, обвинувачення велося одним Головним прокурором, який призначався Верховним Головнокомандуючим Союзних Держав. Окрім Головного прокурора, у Токійському трибуналі була передбачена можливість будь-якої держави, яка була у стані війни з Японією призначити додаткового прокурора для допомоги Головному прокурору.

Разом з тим, беручи до уваги правову природу цих трибуналів, особливості призначення Прокурорів, а також обмеження обвинувачень виключно щодо Німеччини та Японії, тобто держав, які зазнали поразки у Другій світовій війні, складно вести мову про якусь самостійність та незалежність Головних прокурорів від держав-переможців.

Третій етап розвитку системи міжнародного кримінального судочинства пов'язаний зі створенням та діяльністю МКТЮ та МКТР.

Статути МКТЮ та МКТР передбачали статус Прокурора як окремого органу (ст. 16 (2) Статуту МКТЮ та ст. 15 (2) Статуту МКТР).

Відповідно до ст. 16 (1) Статуту МКТЮ до повноважень Прокурора МКТЮ входило розслідування та обвинувачення осіб, які відповідальні за серйозні порушення міжнародного гуманітарного права, які вчинені на території колишньої Югославії з 01 січня 1991 року, а згідно ст. 15 (1) Статуту МКТР, до повноважень Прокурора МКТР належить розслідування у обвинувачення осіб, які відповідальні за серйозне порушення міжнародного гуманітарного права, вчинені на території Раунди, і громадян Руанди, відповідальних за аналогічні порушення, вчинені на території сусідніх держав, в період з 01 січня 1994 року до 31 грудня 1994 року.

Прокурор як МКТЮ, так і МКТР обирався на чотири роки Радою Безпеки ООН за рекомендацією Генерального секретаря ООН з осіб, які володіють моральними якостями та найвищим рівнем професійної компетенції та досвідом щодо розслідування та обвинувачення у кримінальних провадженнях (ст. 16 (4) Статуту МКТЮ та ст. 15 (4) Статуту МКТР) [234, 235].

Згадані трибунали утворювалися резолюціями Ради Безпеки [251; 252]. Створення трибуналів спричинив багато незручностей (необхідність узгодження безлічі питань стосовно того, які норми будуть застосовувати під час розгляду нагальних справ, приймати статут, обираючи нових суддів тощо), не говорячи вже про те, скільки коштів витрачається щоразу на такі заходи. Приміром, тільки на підготовчі слідчі дії щодо югославського конфлікту було витрачено більш як сто мільйонів доларів США [38].

Власне обрання Прокурора Радою Безпеки ООН зумовлено тим, що оскільки МКТЮ та МКТР утворювалися резолюціями Радбезу ООН, Рада Безпеки залишила за собою право обирати Прокурорів МКТЮ та МКТР.

Очевидно, Прокурор МКТЮ чи МКТР не може самостійно виконувати усі функції, пов'язані з розслідуванням та підтриманням обвинувачення. У зв'язку з цим Статутами МКТЮ та МКТР передбачена діяльність Офісу Прокурора, до якого, окрім Прокурора, входять інші кваліфіковані співробітники, що призначаються Генеральним Секретарем ООН за рекомендацією Прокурора (ст. 15 (3) Статуту МКТР та ст. 16 (3) Статуту МКТЮ) [234; 235].

Статути МКТЮ та МКТР нормативно закріпили принцип незалежності Прокурора, відповідно до якого Прокурор не вправі запитувати і отримувати вказівки від будь-якого уряду чи будь-якого іншого джерела. Також передбачено, що умови служби Прокурора є аналогічними до умов служби заступника Генерального секретаря ООН (ст. 15 (4) Статуту МКТР та ст. 16 (4) Статуту МКТЮ) [234; 235]. Разом з тим, оскільки Прокурори МКТЮ та МКТР обиралися Радою Безпеки ООН, а також те, що за своєю

правовою природою як МКТЮ, так і МКТР були допоміжними органами ООН [1, с. 22], які фінансувалися за рахунок коштів ООН [239], незалежність Прокурорів МКТЮ та МКТР від ООН, особливо від Ради Безпеки, була досить відносною.

МКТР припинив свою діяльність 31 грудня 2015 р., а МКТЮ – 31 грудня 2017 р. [253]. Подальше виконання юрисдикції МКТЮ та МКТР було передано до спеціально створеного резолюцією Ради Безпеки ООН Механізму щодо міжнародних кримінальних трибуналів (9 квітня 2018 р. перейменовано в Міжнародний залишковий механізм для кримінальних трибуналів) [250]. Функції Прокурора Механізму залишилися однаковими як і у Прокурорів МКТЮ та МКТР, про що свідчить повністю однаковий текст ст. 14 Статуту Механізму [236] та ст. 16 (4) Статуту МКТЮ, а також ст. 15 Статуту МКТР, які визначають правовий статус Прокурора.

Отже, підсумовуючи третій етап розвитку системи міжнародного кримінального судочинства, доходимо висновку, що у МКТЮ та МКТР Прокурор отримав свій статус як окремого органу. Також вперше у цих трибуналах були встановлені вимоги до кваліфікації Прокурора, зокрема щодо володіння необхідними моральними якостями, найвищим рівнем професійної компетенції та досвідом щодо розслідування та обвинувачення у кримінальних провадженнях. Прокурор МКТЮ та МКТР обирався на чотири роки Радою Безпеки ООН за рекомендацією Генерального секретаря ООН з осіб які володіють та фінансувався на рахунок коштів ООН. Також вперше у цих трибуналах встановлені гарантії незалежності, зокрема Прокурор окрім особливої процедури обрання не вправі був запитувати і отримувати вказівки від будь-якого уряду чи будь-якого іншого джерела, а умови служби Прокурора встановлені на рівні умов служби заступника Генерального секретаря ООН. Після припинення своєї діяльності МКТР та МКТЮ, подальше виконання їх юрисдикції було передано до Міжнародного залишкового механізму для кримінальних трибуналів. Функції Прокурора Механізму залишилися однаковими як і у Прокурорів МКТЮ та МКТР.

Четвертий етап розвитку системи міжнародного кримінального судочинства є створення та діяльність постійнодіючого Міжнародного кримінального суду. Уже, в проекті Статуту, підготовленому Комісією міжнародного права у 1994 р., передбачалося існування Офісу Прокурора як незалежного органу Суду, який несе відповідальність за проведення розслідування за заявами, наданими відповідно до Статуту МКС та за здійснення кримінального переслідування (ст. 12 (1) Проекту) [40]. Коментуючи проект цієї статті, Комісія міжнародного права ООН особливу увагу акцентує на незалежності Прокурора, яка, на її думку, досягається особливою процедурою обрання Прокурора і його заступників (абсолютною більшістю голосів держав-учасниць Римського статуту) та незалежністю прокурора від вказівок з боку урядів чи третіх джерел [146, с. 33]. Фактично без змін ці положення Проекту увійшли до ст. 42 чинної редакції Римського статуту МКС.

На відміну від Статутів МКТЮ та МКТР, які передбачають в якості самостійного органу Прокурора (ст. 16 (2) Статуту МКТЮ та ст. 15 (2) Статуту МКТР), Статут МКС передбачає в якості одного з органів не Прокурора, а Офіс (канцелярію) Прокурора МКС (ст. 34 та п. 1 ст. 42 Статуту МКС).

Офіс Прокурора, очолюваний Прокурором МКС, відповідає за отримання переданих ситуацій і обґрунтованої інформації про злочини, що підпадають під юрисдикцію Суду, за їх вивчення і здійснення розслідувань і кримінального переслідування в Суді (п. 1 ст. 42 Статуту МКС) [157].

МКС на відміну від МКТЮ та МКТР має договірну природу. Він створений та функціонує на основі багатостороннього договору – Римського статуту МКС [18, с. 10]. Це обумовлює особливості обрання Прокурора МКС. Якщо, у МКТЮ та МКТР Прокурор обирався на Радою Безпеки ООН, то Прокурор МКС обирається на дев'ять років шляхом таємного голосування абсолютною більшістю голосів членів Асамблеї держав-учасників Римського статуту МКС з осіб, які володіють високими моральними якостями, високою

кваліфікацією, мають значний практичний досвід в сфері кримінального провадження, а також досконало знають хоча б одну з робочих мов Суду і можуть вільно розмовляти нею (п. 3-4 ст. 42 Статуту МКС) [157].

Статут МКС, як і статuti МКТЮ та МКТР, також передбачає принцип незалежності Прокурора та співробітників Офісу Прокурора. Зокрема, вони не вправі здійснювати запити і виконувати вказівки з будь-якого зовнішнього джерела. На додаток до цього, Прокурор та його заступники повинні бути громадянами різних держав. Вони працюють на основі повної зайнятості та не праві займатися діяльністю, яка могла б стати на заваді здійсненню їх прокурорських функцій або поставити під сумнів їх незалежність (п. 5 ст. 42 Статуту МКС).

Отже, аналіз генезису інституту Прокурора у міжнародних кримінальних судах дозволяє дійти таких висновків.

1. У генезисі системи міжнародного кримінального судочинства загалом та інституту Прокурора зокрема слід виділити такі етапи: 1) становлення ідеї міжнародного кримінального судочинства; 2) створення та діяльність Нюрнберзького та Токійського воєнних трибуналів; 3) створення та діяльність МКТЮ та МКТР; 4) створення МКС.

2. На етапі становлення ідеї міжнародного кримінального судочинства як такого інституту прокурора не було. Обвинувачення здійснювалося (або повинно було здійснюватися) за розсудом держав, які створювали міжнародний судовий орган, при цьому не інституціоналізувались у окремо створений орган.

3. Під час другого етапу розвитку системи міжнародного кримінального судочинства, який пов'язаний зі створенням та діяльністю Нюрнберзького та Токійського воєнних трибуналів, був сформований інститут Прокурора. При цьому у Нюрнберзькому трибуналі, обвинувачення здійснювалося чотирма Головними прокурорами, які призначалися державами-переможцями та виконували свої функції з організаційних питань у складі Комітету Головних прокурорів. У Токійському трибуналі,

обвинувачення велося одним Головним прокурором, який призначався Верховним Головнокомандуючим Союзних Держав. Окрім Головного прокурора, у Токійському трибуналі була передбачена можливість будь-якої держави, яка була у стані війни з Японією, призначити додаткового прокурора для допомоги Головному прокурору. Беручи до уваги особливості створення цих трибуналів, призначення Прокурорів, а також обмеження обвинувачень виключно щодо Німеччини та Японії складно вести мову про якусь самостійність та незалежність Головних прокурорів від держав-переможців.

4. На третьому етапі розвитку міжнародного кримінального судочинства (МКТЮ та МКТР), Прокурор отримав свій правовий статус як окремого органу. Вперше у цих трибуналах були встановлені вимоги до кваліфікації Прокурора, зокрема щодо володіння необхідними моральними якостями, найвищим рівнем професійної компетенції та досвідом щодо розслідування та обвинувачення у кримінальних провадженнях. Прокурор МКТЮ та МКТР обирався на чотири роки Радою Безпеки ООН за рекомендацією Генерального секретаря ООН з осіб які володіють та фінансувався на рахунок коштів ООН. Також встановлені гарантії незалежності, зокрема Прокурор окрім особливої процедури обрання не вправі був запитувати і отримувати вказівки від будь-якого уряду чи будь-якого іншого джерела, а умови служби Прокурора встановлені на рівні умов служби заступника Генерального секретаря ООН. Після припинення своєї діяльності МКТР (31 грудня 2015 р.) та а МКТЮ (31 грудня 2017 р.), подальше виконання їх юрисдикції МКТЮ та МКТР було передано до Міжнародного залишкового механізму для кримінальних трибуналів). Функції Прокурора Механізму залишилися однаковими як і у Прокурорів МКТЮ та МКТР.

5. Сучасний етап, який пов'язаний зі створенням та діяльністю МКС, характеризується тим, що МКС, на відміну від МКТЮ та МКТР має договірну природу (створений та функціонує на основі багатостороннього

договору – Римського статуту МКС), з чим пов'язані особливості обрання Прокурора МКС. Зокрема, Прокурор МКС обирається на дев'ять років шляхом таємного голосування абсолютною більшістю голосів членів Асамблеї держав-учасників Римського статуту МКС з осіб, які володіють високими моральними якостями, високою кваліфікацією, мають значний практичний досвід в сфері кримінального провадження, а також досконало знають хоча б одну з робочих мов Суду і можуть вільно розмовляти нею. Статут МКС, як і статuti МКТЮ та МКТР, також передбачає принцип незалежності Прокурора та співробітників Офісу Прокурора. Зокрема, вони не вправі здійснювати запитів і виконувати вказівок з будь-якого зовнішнього джерела. На додаток до цього, Прокурор та заступники Прокурора повинні бути громадянами різних держав. Вони працюють на основі повної зайнятості та не праві займатися діяльністю, яка могла б стати на заваді здійсненню їх прокурорських функцій або поставити під сумнів їх незалежність (п. 5 ст. 42 Статуту МКС).

1.3. Гарантії незалежності Прокурора Міжнародного кримінального суду

Статут МКС у ст. 42 не тільки нормативно закріплює незалежність Прокурора, але й передбачає гарантії його незалежності. Аналіз Статуту, ППД та Регламенту Офісу Прокурора дозволяє такі гарантії розділити на такі групи: 1) особливий порядок його обрання; 2) особливості усунення з посади, притягнення до дисциплінарної відповідальності та відводу Прокурора; 3) привілеї та імунітети Прокурора. Розглянемо їх детальніше.

Порядок обрання прокурора та його заступника.

В ефективності діяльності будь-якого органу важливе значення відіграє кадрова політика. І це не дивно. Адже, тільки висококваліфіковані посадові особи здатні забезпечити виконання функцій як внутрішньодержавних, так і міжнародних органів.

Не є винятком і процедура добору кадрів в Офісі Прокурора Міжнародного кримінального суду. Видається за доцільне зосередити увагу на процедурі обрання Прокурора МКС, який згідно з ч.2 ст.42 Статуту МКС, володіє всіма повноваженнями з керівництва та управління Офісом [157].

Процедура обрання Прокурора та вимоги, яким повинен відповідати кандидат на цю посаду передбачені у ст.42 Статуту МКС та Порядку висування і виборів суддів, Прокурора і заступників Прокурора МКС (далі – Порядок). Їх аналіз дозволяє виділити дві основні стадії обрання Прокурора Міжнародного кримінального суду: висування кандидатури Прокурора та безпосередньо самі вибори Прокурора [56].

Висування кандидатури на посаду Прокурора. Процедура висування кандидатур на посаду Прокурора МКС є кардинально відмінною від висування Прокурора у МКТЮ та МКТР. Так, якщо у МКТЮ і МКТР, висування кандидатур Прокурора здійснюється Генеральним секретарем ООН (ст. 16(4) Статуту МКТЮ і ст. 15(4) Статуту МКТР) [234; 235], то висування кандидатур у МКС здійснюється самими державами-учасницями Римського статуту МКС (далі – держави-учасниці).

Порядок висування кандидатур на посаду Прокурора розпочинається з направлення Секретаріатом Асамблеї держав-учасників (далі – Асамблеї) по дипломатичних каналах запрошення висунути кандидатуру на посаду Прокурора Міжнародного кримінального суду. При цьому, відповідно до п. 29 Порядку висування кандидатур бажано проводити при підтримці декількох держав-членів [135].

Висування кожної з кандидатур повинно супроводжуватися заявою, в якій державі потрібно докладно підтвердити, що кандидат відповідає вимогам, які пред'являються до Прокурора. Такі вимоги визначені у п.3 ст.42 Статуту МКС, відповідно до якого, Прокурором і його заступниками є особи, які володіють високими моральними якостями, високою кваліфікацією і мають широкий практичний досвід у сфері переслідування і ведення розгляду у кримінальних справах, досконало знають хоча б одну з робочих

мов МКС і вільно розмовляють нею. Статутом МКС встановлені обмеження і щодо роботи Прокурором за сумісництвом [45, с. 26]. Так, згідно з п.5 ст.42 Статуту МКС, Прокурор не може займатися жодною діяльністю, яка би могла перешкодити здійснювати його прокурорські функції або поставити під сумнів його незалежності; він також не має права займатися іншими видами професійної діяльності.

У заяві (вербальній ноті) про висунення кандидатом на пост Прокурора МКС від Аргентини, Луїса Морено Окампо (до речі, першого Прокурора МКС), Аргентина звертала увагу на такі основні його професійні досягнення: доктор права (Буенос-Айреський університет); керуючий партнер юридичної компанії (з 1992-2002 рр.); Консультант Світового Банку, Міжамериканського банку розвитку і ООН (1990-2002 рр.), робота на різних посадах в органах прокуратури Аргентини, де до його компетенції входило притягнення до кримінальної відповідальності вищих військових командирів за масові вбивства та інші масові порушення прав людини (1980-1992 рр.); значні досягнення кандидата у сфері науки та громадської діяльності [31].

Натомість у заяві (вербальній ноті) про висунення кандидата на пост прокурора МКС від Гамбії, Фату Бенсада (діючого Прокурора МКС), Гамбія звертала увагу на такі основні її досягнення та переваги перед іншими кандидатами: "Пані Бенсуда - це людина з високими моральними цінностями. Вона дуже компетентна і протягом багатьох років успішно здійснювала кримінальні переслідування у складних кримінальних справах. Вона вільно володіє англійською мовою та французькою мовою". Крім того, урядом Гамбії було додано список з 67 держав, які підтримують обрання Фату Бенсуди Прокурором МКС [94, с. 3-4].

Висунення кандидатів може проводитися тільки у встановлений строк. Відповідно до пункту 28 Порядку, процедури для висунення кандидатів на посади суддів, застосовуються з відповідними змінами до висунення прокурора.

Вибори Прокурора МКС. Після надходження заяв про висунення кандидатур Секретаріат Асамблеї держав-учасниць складає у англійському алфавітному порядку список кандидатів. У день визначений Секретаріатом, здійснюється голосування. Першого Прокурора МКС, Луїса Морено-Окампо одноголосно було обрано Прокурором МКС.

Досить цікаво відбувалися вибори Прокурора МКС у 2011 році. Так, до Комітету з проведення голосування Асамблеї держав-учасниць надійшли заяви від 51 претендента. Комітет провів інтерв'ю з вісьмома кандидатами, а з метою висунення кандидатури консенсусу через неофіційну консультацію подав до Бюро Асамблеї держав-учасниць короткий перелік з чотирьох кандидатів: Фату Б. Бенсуда (Гамбія), Ендрю Т. Кейлі (Об'єднане Королівство Великої Британії та Північної Ірландії), Мохамед Чанде Отман (Об'єднана Республіка Танзанія), Роберт Петі (Канада). У ході неофіційного консультаційного процесу, який завершився 30 листопада 2011 р., стало зрозуміло, що держави-учасники висловлюють бажання побачити наступного прокурора, обраного консенсусом, якщо це взагалі можливо, і обрати найбільш кваліфіковану особу. Крім того, після консультацій було досягнуто загальної згоди про те, що наступний прокурор має бути з Африки [95].

Консультації були орієнтовані на двох потенційних африканських кандидатів: Фату Б. Бенсуда (Гамбія) та Мохамеда Чанде Отмана (Об'єднана Республіка Танзанія). Проведені консультації призвели до неформальної угоди між державами-учасницями про те, щоб для розгляду Асамблеєю держав-учасниць була висунена кандидатура Фату Бенсуди з Гамбії, яка й була обрана консенсусом Асамблеєю держав-учасниць [95].

Статут МКС та Порядок передбачають можливість обрання Прокурора і за відсутності одностайності. Так, відповідно до п. 4 ст. 42 Статуту, якщо Прокурора не вдалося обрати консенсусом, він обирається шляхом таємного голосування абсолютною більшістю голосів членів Асамблеї держав-учасниць.

Для своєчасного завершення виборів за умови, що після трьох турів

голосування жоден з кандидатів не отримує більшості, голосування призупиняється з тим, щоб дати можливість зняти ті чи інші кандидатури. Перед такою зупинкою голосування Голова Асамблеї оголошує коли голосування відновиться. Після відновлення голосування, якщо жоден з кандидатів не отримує необхідної більшості у першому турі, проводиться додаткове голосування, що обмежується двома кандидатами, які отримали найбільшу кількість голосів.

Після обрання Прокурора, він зобов'язаний відповідно до ст.45 Статуту МКС прийняти на відкритому засіданні Суду присягу про те, що буде виконувати свої обов'язки неупереджено і добросовісно. Текст присяги визначений правилом 5 (1)(b) Правил процедур та доказування: «Я урочисто зобов'язуюсь виконувати свої обов'язки і здійснювати свої повноваження в якості Прокурора Міжнародного кримінального суду чесно, неухильно, неупереджено і добросовісно та дотримуватись конфіденційності розслідування і судового переслідування» [39]. Документ з текстом цієї присяги, підписаної новообраним Прокурором МКС і засвідчений Головою чи заступником Голови Бюро Асамблеї держав-учасників, здається в Секретаріат і зберігається в архівах Суду.

Усунення з посади, відводи та притягнення до дисциплінарної відповідальності Прокурора МКС.

У разі невиконання чи неналежного виконання своїх обов'язків, Прокурор та його заступник можуть бути ***усунені з посади*** [154, с. 53]. Пункт 1 статті 46 Статуту МКС передбачає дві підстави для усунення з посади: 1) вчинення серйозного проступку чи значного порушення своїх обов'язків за Статутом у відповідності до Правил процедури та доказування або 2) така особа не здатна виконувати функції покладені на неї в силу Статуту МКС [39].

Під вчиненням серйозного проступку відповідно до п.1 пр.24 ППД МКС розуміються діяння: 1) які мали місце під час виконання офіційних обов'язків, несумісних з офіційними функціями і спричинюють або можуть

спричинити серйозну шкоду належному відправленню правосуддя в Суді або належному внутрішньому функціонуванню Суду, наприклад: а) розголошення фактів чи даних, які стають відомими посадовій особі під час виконання нею своїх обов'язків, або з питання, яке знаходиться в процесі *sub judice*, коли таке розголошення наносить серйозної шкоди судовому розгляду або будь-якій особі; б) приховування даних і обставин настільки серйозного характеру, що воно виключає його перебування на посаді; в) зловживанням своїм становищем у складі Суду з метою добитися невинувато прихильного ставлення до себе з боку будь-яких органів влади, посадових осіб або спеціалістів або 2) які мали місце не під час виконання офіційних обов'язків, має характер тяжкого проступку і спричинює або може спричинити серйозну шкоду авторитету Суду.

Вчинення серйозного порушення свої обов'язків має місце тоді, коли Прокурор чи його заступник проявили грубу недбалість при виконанні своїх обов'язків або свідомо діяв всупереч таким обов'язкам. До них належать ситуації, коли така посадова особа: не виконує свій обов'язок подати клопотання про самовідвід, якщо їй завідомо відомо про наявність підстав для такого самовідводу; неодноразово затримує початок розгляду, судового переслідування або розгляд в рамках справ або виконання судових повноважень.

Процедура усунення з посади Прокурора та його заступника регламентована головним чином Правилами процедур та доказування і Регламентом МКС. Їх аналіз дає можливість виділити такі стадії процедури усунення з посади Прокурора чи його заступника.

1. *Ініціювання процедури усунення з посади Прокурора або його заступника.* Ініціювання відбувається шляхом подання скарги на Прокурора чи його заступника до Президії МКС або з власної ініціативи Президією МКС. Скарга, подана до Президії, повинна містити обставини на яких вона ґрунтується, дані про особу скаржника і наявні докази. Після отримання Президією скарги, вона передається до Незалежного механізму нагляду.

Останній – є одним з органів МКС, що створений 26 листопада 2009 року, з метою підвищення ефективності та економічності Суду при проведенні інспекцій, оцінок та розслідувань [97]. Він є підзвітний виключно Асамблеї держав-учасниць. Однією з функцій цього органу є розслідування фактів проступку чи серйозного проступку посадових осіб МКС, включаючи можливі незаконні дії Прокурора чи його заступника [112]. Висновки Незалежного механізму нагляду передаються до Президії, яка відповідно до п.1 пр.120 Регламенту МКС призначає на основі автоматичної ротації трьох суддів, які за посадою не входять до складу Президії [142]. Такі судді готують рекомендацію для Президії щодо того, чи така скарга допустима чи її слід відхилити (не розглядаються анонімні або необґрунтовані скарги).

2. *Повідомлення Прокурора чи його заступника про надходження скарги та розгляду питання про усунення з посади.* Відповідно до п. 1 пр. 27 ППД МКС, якщо розглядається питання про усунення з посади Прокурора чи його заступника, то їх про це повідомляють у письмовому вигляді. Після такого повідомлення особі надається можливість для того, щоб пред'явити чи зібрати докази, зробити письмові подання і дати відповідь на будь-які задані їй питання.

3. *Тимчасове усунення з посади.* Якщо звинувачення щодо особи стосовно якої подана скарга носить достатньо серйозний характер, така особа тимчасово усувається від виконання своїх службових обов'язків до винесення остаточного рішення компетентного органу.

4. *Прийняття рішення за результатами розгляду.* Якщо Президія вважає, що скарга проти Прокурора чи його заступника обґрунтована, вона передає скаргу проти Прокурора до Бюро Асамблеї, а щодо заступника Прокурора – до Прокурора, який у свою чергу письмово подає рекомендації до Бюро Асамблеї щодо звільнення свого заступника. Рішення щодо усунення з посади Прокурора МКС приймається таємним голосуванням абсолютною більшістю голосів держав-учасниць, а щодо заступника прокурора — абсолютною більшістю держав-учасниць за рекомендацією

Прокурора. Таке рішення вступає в силу негайно після його оголошення та оскарженню не підлягає. Особа перестає виконувати свої обов'язки у складі Суду, в тому числі щодо справ, в розгляді яких вона брала участь.

Отже, процедура усунення з посади Прокурора та його заступника є досить складною. Навіть якщо скарга щодо таких осіб буде передана до Бюро Асамблеї, як зазначають К.Стан та Г.Слютер, враховуючи різні інтереси представників держав у Асамблеї держав-учасниць, рішення щодо усунення з посади досить проблематично буде прийняти [232, с. 259]. Хоча з іншої сторони, настільки складна процедура усунення з посади Прокурора та його заступника виступають додатковою гарантією забезпечення незалежності цих осіб.

Зазначемо, що повноваження Прокурора та його заступника можуть бути припинені окрім випадків усунення їх з посади у разі відставки чи смерті.

Якщо Прокурор чи його заступник бажають подати у відставку, то відповідно до пр.37 ППД МКС вони повинні письмово повідомити про своє рішення Президію не пізніше як за шість місяців до бажаної дати відставки. Президія у свою чергу інформує про це Голову Бюро Асамблеї держав-учасниць. До моменту їх відставки, Прокурор чи його заступник докладають всіх зусиль щодо виконання своїх поточних професійних обов'язків.

У разі смерті Прокурора чи його заступника Президія письмово повідомляє Голову Бюро Асамблеї держав-учасниць про їх смерть. Після цього відбувається процедура обрання Прокурора та його заступника (розглянута вище).

У тому разі, якщо Прокурор чи його заступник вчинили менш серйозний проступок, ніж це передбачено у п. 1 ст. 46 Статуту МКС, – **до них застосовують дисциплінарні заходи**. Визначення переліку порушень, які являють собою «менш серйозний проступок», дається в пр. 25 ППД МКС. До них належать порушення: 1) які мають місце під час виконання офіційних обов'язків, спричиняють чи можуть спричинити шкоду належному

здійсненню правосуддя в Суді чи належному внутрішньому функціонуванню Суду, зокрема: а) втручання у виконання функцій Прокурора, його заступника, Секретаря чи його заступника; б) неодноразове невиконання вимог, які для здійснення своїх повноважень вимагає головуючий суддя чи Президія, або неодноразове недотримання цих вимог; 2) які мають місце не під час виконання офіційних обов'язків, але наносять або можуть нанести шкоду авторитету Суду.

До дисциплінарних заходів, відповідно до пр.30 ППД МКС належать: 1) догана або 2) грошовий штраф у розмірі, який не може перевищувати виплачуваного такій особі піврічного окладу. На відміну від національного трудового права, де одним із видів дисциплінарних стягнень є звільнення, звільнення (усунення з посади) являє собою окрему процедуру.

Процедура притягнення Прокурора та його заступника до дисциплінарної відповідальності аналогічна до тої, яка застосовується щодо усунення їх з посади.

Щодо Прокурора, рішення про застосування дисциплінарних заходів приймається більшістю голосів членів Бюро Асамблеї держав-учасників. Розгляд питання щодо застосування дисциплінарних санкцій до заступника Прокурора залежить від виду таких санкцій. Так, рішення щодо винесення догани, відповідно до п.3 пр.30 ППД МКС приймається Прокурором, а щодо грошового штрафу – абсолютною більшістю голосів членів Бюро Асамблеї держав-учасниць за рекомендацією Прокурора.

При розгляді питання про усунення Прокурора з посади та притягнення його до відповідальності доцільно розглянути питання щодо відводу Прокурора та його заступника, оскільки цей інститут (інститут відводу), являє собою механізм забезпечення їх неупередженості при виконанні службових обов'язків [126, с. 229; 261, с. 107].

Процедура відводу розпочинається з подання клопотання про відвід Прокурора чи його заступника. Таке клопотання подається у письмовій

формі з викладом підстав та дорученням відповідних доказів. Після цього воно передається відповідно Прокурору чи його заступнику.

Підстави для відводу Прокурора та його заступника визначені у п. 7 ст. 42 Статуту МКС та пр. 34 ППД МКС. Так, відповідно до п. 7 ст. 42 Статуту МКС, прокурор та його заступник не можуть брати участь у справі, щодо якої їх неупередженість могла би бути розумно поставлена під сумнів на будь-якій підставі. Зокрема, вони відводяться від участі у справі, якщо вони зокрема, раніше брали участь в будь-якій якості в розгляді справи у МКС або в розгляді пов'язаної з нею кримінальної справи на національному рівні, до якої причетна особа, яка знаходиться під слідством або піддається судовому переслідуванню. На додаток до цих підстав, пр.34 ППД МКС передбачає такі підстави для відводу прокурора: особистий інтерес у справі; участь прокурора чи його заступника в особистій якості у будь-якому судовому розгляді, в якому підслідний чи обвинувачений знаходився або знаходиться з протилежної сторони; виконання до вступу на посаду функцій, які передбачали висловлення думки по справі, про сторони або про їх законних представників, які з об'єктивної точки зору, могли би негативно відобразитися на неупередженості такої особи; висловлення, через засоби масової інформації, в письмовій формі або у формі публічних дій, думок, які могли би вплинути на неупередженість прокурора чи його заступника.

Питання про відвід Прокурора або його заступника, згідно з п. 3 пр. 34 ППД МКС вирішується більшістю голосів суддів Апеляційної палати МКС. У тому разі, коли Прокурор або його заступник мають підстави вважати, що є підстави для їх відводу, вони подають заяву про їх самовідвід, не дочікуючись подання клопотання про відвід іншими особами. Подання такої заяви та її розгляд здійснюється Президією. Відповідно до пр. 33 ППД МКС Президія розглядає таку заяву як конфіденційну і не оголошує підстави для свого рішення без згоди особи.

Привілеї та імунітети Прокурора МКС.

Для забезпечення незалежності Прокурора та належного його виконання завдань, для Прокурора, його заступників та співробітників Офісу, передбачено відповідні гарантії їх діяльності, зокрема привілеї та імунітети [75, с. 259; 119, с. 34; 82, с. 147]. Проводячи аналогію з дипломатичними привілеями та імунітетами, під імунітетом Прокурора, його заступників та співробітників Офісу Прокурора слід розуміти вилучення їх з-під юрисдикції держави перебування та дотримання стосовно них принципу недоторканності. Привілеї ж являють собою певні пільги та переваги, які надаються цим особам з метою створення найсприятливіших умов для їх функціонування [43, с. 162].

Привілеї та імунітети Прокурора МКС, його заступників та співробітників Офісу Прокурора передбачені в Угоді про привілеї та імунітети МКС від 9 вересня 2002 р. [47].

Аналіз Угоди про привілеї та імунітети МКС дозволяє за обсягом таких привілеїв та імунітетів виділити дві їх групи. Перша надається Прокурору та його заступнику, і в окремих випадках членам їх сімей; друга, -- співробітникам Офісу. Розглянемо кожен з них детальніше.

Прокурору та його заступнику надаються такі привілеї, імунітети та пільги: а) коли вони беруть участь у діяльності суду або щодо такої діяльності – такі ж привілеї та імунітети як і у глав дипломатичних представництв; судово-процесуальний імунітет щодо всього сказаного, написаного ними, а також дій, вчинених ними в офіційній якості, продовжує надаватися їм і після закінчення строку їх повноважень; б) коли вони знаходяться у дорозі в зв'язку з виконанням покладених на них обов'язків – у всіх країнах, через які вони проїжджають, вони користуються всіма привілеями, імунітетами та пільгами, які надаються державами в аналогічних випадках відповідно до Віденської конвенції дипломатичним агентам; в) посадові оклади, винагороди і допомоги, які виплачуються Судом, звільняються від оподаткування.

Крім того, деякі привілеї, імунітети та пільги надаються Прокурору, його заступнику та членам їх сімей, які проживають разом з ними. До них належать такі: а) пільги по виїзду із країни, в якій вони знаходяться, і по в'їзду до країни, де засідає Суд та виїзду з останньої; б) в період міжнародних криз, – ті ж пільги, які надаються відповідно до Віденської конвенції дипломатичним агентам; в) якщо для того, щоб знаходитися у розпорядженні Суду, Прокурор чи його заступник проживає в іноземній державі, то йому та членам його сім'ї надаються на період їх проживання у такій державі дипломатичні привілеї, імунітети та пільги [47].

Перелік привілеїв, імунітетів та пільг для співробітників Офісу Прокурора передбачений у ст. 16 Угоди про привілеї та імунітети МКС. За своїм обсягом вужчим, від привілеїв, імунітетів та пільг, які надаються Прокурору чи його заступнику, проте більш конкретизований Угодою. До них належать: імунітет від особистого арешту або затримання та від арешту їх особистого багажу; імунітет від будь-яких процесуальних дій щодо сказаного і написаного і всього вчиненого ними в службовому порядку; недоторканність усіх службових паперів і документів; звільнення від податків на оклади, винагороди та допомоги, які виплачуються їм Судом; звільнення від особистих повинностей; звільнення від огляду особистого багажу, якщо немає серйозних підстав вважати, що там є предмети не для особистого користування або предмети, ввіз чи вивіз яких заборонений законодавством або регламентований карантинними правилами відповідної держави-члена; ті ж привілеї щодо валюти та її обміну, що надаються посадовим особам відповідного рангу зі складу дипломатичних представництв, які діють в конкретній державі; право ввезти без мит і податків (за винятком оплати за послуги) свої меблі і майно при початковому прибутті до відповідної держави-учасниці і ввезти без мита і податків свої меблі та майно в країну постійного проживання.

Крім того, деякі привілеї та пільги надаються співробітникам Офісу Прокурора та членам їх сімей, зокрема: пільги по репатріації в період

міжнародних криз, в тому ж обсязі, що надаються за Віденською конвенцією дипломатичним агентам, та звільнення від імміграційних обмежень або реєстрації як іноземців.

1.4. Повноваження Прокурора

Як уже було встановлено вище, повноваження Прокурора МКС слід розглядати за двома напрямками: 1) повноваження по керівництву Офісом Прокурора МКС, співробітництво (від власного імені) з державами та міжнародними організаціями і т. д.; 2) процесуальні повноваження у сфері кримінального провадження.

Повноваження Прокурора з керівництва Офісом Прокурора. Відповідно до ст.42 (2) Статуту МКС, Прокурор володіє всіма повноваженнями щодо керівництва та управління Офісом Прокурора, включаючи персонал, приміщення та інші ресурси, які є в його розпорядженні.

Відповідно до п.1 та п.2 ст.44 Статуту МКС Прокурор призначає до Офісу кваліфікований персонал, в тому числі слідчих, забезпечуючи високий рівень працездатності, компетентності та добросовісності.

Процедура призначення співробітників Офісу та повноваження в ній прокурора визначені у Правилах про персонал МКС. Відповідно до пр. 104.1 (а) Правил про персонал МКС, контракт між співробітником і Судом укладається шляхом пропозиції про призначення, яка підписується Прокурором і письмової згоди такої особи. Прокурор також відповідно до пр. 104.5 (а) вирішує питання щодо продовження строку контракту [231].

Прокурор надає дозволи у сфері можливих обмежень для співробітників Офісу Прокурора, що пов'язані з їх професійними обов'язками. Так, без дозволу Прокурора, співробітник Офісу не може: прийняти будь-яке почесне звання, нагороду, послуги, подарунок або винагороду від уряду чи неурядового джерела (пр. 101.5 (а) Правил про персонал МКС); продовжувати виконувати свої професійні обов'язки якщо

має матеріальну зацікавленість у будь-якій справі яка пов'язана з виконанням таких обов'язків (пр. 101.6 (b) Правил про персонал МКС); займатися будь-якою професійною діяльністю або працювати за наймом поза межами Суду (пр.101.7 (a) Правил про персонал МКС); давати заяви для ЗМІ, приймати пропозиції про виступи, брати участь у фільмах, театральних постановках і т.д., якщо такі дії співробітника будуть зачіпати цілі, діяльність або інтереси Суду (пр.101.7 (b) Правил про персонал МКС).

Співробітники Офісу несуть відповідальність перед Прокурором за належне виконання своїх обов'язків. Відповідно до пр. 110.6 (a) Правил про персонал МКС, Прокурор залежно від обставин може застосовуватися такі дисциплінарні стягнення: а) письмову догану; б) затримку підвищення на певний строк або не підвищення в межах класу; в) пониження на один чи декілька ступенів у межах класу; г) усунення від роботи без збереження утримання; д) штраф; е) пониження в посаді; є) звільнення з повідомленням або без повідомлення, з компенсацією чи без компенсації; звільнення в дисциплінарному порядку за серйозний проступок відповідно до пр.110.7.

Прокурор МКС має також інші повноваження у сфері трудових відносин Офісу. Він вправі надати дозвіл та відмінити дозвіл на щорічну відпустку до її початку, а за надзвичайних випадків – викликати співробітника Офісу Прокурора зі щорічної відпустки. Прокурор також вправі надавати щорічну відпустку без збереження утримання (пр..105.3(a) Правил про персонал МКС). До його компетенції належить і надання спеціальної відпустки зі збереженням утримання (пр..105.4 Правил про персонал МКС); дострокову відпустку на батьківщину (пр.105.6(g) Правил про персонал МКС)), відпустки за хворобою (пр.106.4 Правил про персонал МКС). Відповідно до пр. 103.7 (b)(ii) Правил про персонал МКС, співробітнику Офісу може за його клопотанням виплачуватися аванс в рахунок окладу, якщо новий співробітник прибуває на місце служби без достатніх засобів, у сумі, що буде визнана необхідною Прокурором. Прокурор може також дозволити виплату авансу за рахунок окладу або

інших виключних і вимушених обставин.

Відповідно до пр. 103.15 (b) Правил, Прокурор вправі надавати співробітникам Офісу Прокурора відгули за надурочну роботу. До компетенції Прокурора належать і повноваження, пов'язані з компенсацією дорожніх витрат та витрат на повний переїзд. З дозволу Прокурора оплачуються дорожні витрати та витрати на повний переїзд, в тому числі з підстав, які прямо не передбачені Правилами про персонал [231].

Низку повноважень Прокурор МКС має щодо усунення з посади та притягнення до дисциплінарної відповідальності його заступника. Так, відповідно до п. 2 ст. 46 Статуту МКС, заступник прокурора може бути усуненим з посади за рішенням Асамблеї держав-учасниць, що приймається на підставі рекомендації Прокурора МКС. Як уже зазначалося, розгляд питання щодо застосування дисциплінарних санкцій до заступника Прокурора залежить від виду таких санкцій. Так, рішення щодо винесення догани, відповідно до п.3 пр.30 ППД МКС, приймається Прокурором, а щодо грошового штрафу, – абсолютною більшістю голосів членів Бюро Асамблеї держав-учасниць за рекомендацією Прокурора. За відсутності волевиявлення Прокурора МКС, будь-якого механізму притягнення до дисциплінарної відповідальності або усунення з посади його заступника не передбачено.

Прокурор володіє повноваженнями у сфері припинення поширення імунітетів та привілеїв на свого заступника та співробітників Офісу Прокурора. Виходячи з того, що привілеї та імунітети надаються в інтересах належного здійснення правосуддя, а не для особистої вигоди, Прокурор відповідно до ст. 26 згаданої Угоди вправі здійснити відмову від привілеїв та імунітетів щодо його заступників та співробітників Офісу Прокурора у кожному конкретному випадку, коли такі привілеї та імунітети можуть перешкодити відправленню правосуддя і така відмова не завдає шкоди меті, з якою вони були надані.

Прокурор МКС володіє повноваженнями у сфері міжнародного співробітництва як з державами-учасницями, так і державами, які не є

учасницями Статуту МКС. Для встановлення конкретної форми співробітництва з держава-учасницею, Прокурор МКС звертається з проханням про співробітництво. Такі прохання направляються дипломатичними каналами або будь-яким іншим шляхом. Прокурор може просити у держави, яка не є учасником Статуту МКС, надати допомогу у відповідності до розділу 9 Статуту на основі спеціальної домовленості, угоди з такою державою або на іншій відповідній основі. Як уже було відзначено від імені Прокурора МКС, проекти угод та домовленостей у сфері співробітництва готує Відділ юрисдикції, компліментарності та співробітництва Офісу Прокурора МКС.

Прокурор також є відповідальним, відповідно до правила 10 ППД МКС, за збереження і забезпечення недоторканності інформації і речових доказів, отриманих під час розслідування, які проводяться ним чи його Офісом.

Повноваження Прокурора МКС щодо кримінального переслідування. Аналіз Статуту МКС та ППД дозволяє зробити висновок, що Прокурор має широкі повноваження під час кожної стадії провадження справи у МКС [5, с. 7]*. Однак, видається, що найбільш широкими повноваженнями Прокурор володіє на стадії досудового провадження.

Інформація про злочини, які підпадають під юрисдикцію Суду, передається до Прокурора МКС. Відповідно до п.2 ст.15 Статуту МКС, Прокурор оцінює серйозність такої інформації. З цією метою він вправі вимагати додаткову інформацію від держав, органів ООН, міжурядових та неурядових організацій або з інших джерел, які він вважатиме допустимими. Якщо він вважатиме що є достатні підстави для порушення розслідування, він звертається до Палати попереднього провадження (досудового провадження), з проханням дати санкцію на проведення розслідування.

* Видається найбільш доцільним підхід, за яким стадії провадження справи у МКС поділяються на три стадії: досудового провадження, судового розгляду справи по суті та стадію апеляційного та касаційного (ревізійного провадження). Див.: [5] Гутник В. В. Кримінально-процесуальні гарантії учасників міжнародних збройних конфліктів (міжнародно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2010. С. 7.

Остання, вивчивши надані матеріали може дати санкцію на розслідування або дає відмову у наданні санкції для проведення розслідування. Однак, навіть така від відмова не перешкоджає Прокурору за наявності нових фактів або доказів звернутися знову до Палати попереднього провадження з проханням про надання санкції на розслідування.

Після надання санкції на розслідування, Прокурор приступає безпосередньо до самого розслідування. При цьому він однаковою мірою розслідує обставини, які свідчать як про винуватість, так і про невинуватість особи.

Повноваження Прокурора під час розслідування визначені у ст. 54 Статуту МКС, відповідно до якої Прокурор вправі: збирати та вивчати докази; вимагати явки і допитувати осіб, які знаходяться під слідством, потерпілих і свідків; заручатися сприянням будь-якої держави або міжурядової організації чи механізму відповідно їх відповідних повноважень і / або мандату; укладати угоди і домовленості, які необхідні для полегшення співпраці зі сторони будь-якої держави, міжурядової організації або особи; гарантувати не розкриття документів або інформації, які були отримані прокурором на умовах збереження конфіденційності, і тільки для отримання нових доказів; приймати заходи або просити про прийняття заходів для забезпечення конфіденційності інформації, захисту будь-якої особи або збереження доказів. Прокурор вправі проводити розслідування на території будь-якої держави на підставі ч. 9 Статуту МКС або за дозволом виданим Палатою попереднього провадження відповідно до п. 3 "d" ст. 57 Статуту МКС.

Після завершення розслідування проводиться попередній судовий розгляд щодо затвердження обвинувачень, на підставі яких Прокурор буде вимагати проведення судового розгляду. Під час такого розгляду, відповідно до п.5 ст.61 Статуту МКС Прокурор підтримує обвинувачення доказами достатніми для встановлення істотних підстав вважати, що дана особа вчинила злочин, в якому вона обвинувачується.

Після затвердження обвинувачення відбувається судовий розгляд справи по суті. Зазначимо, що ч. 6 Статуту МКС (Судовий розгляд справи по суті) не містить окремої статті присвяченої повноваженням Прокурора під час судового розгляду. Його повноваження, зазначає В. Робен, є аналогічними до тих, якими він володіє під час розслідування [134, с. 542]. Прокурор підтримує публічне обвинувачення у Судовій палаті. Для цього він повинен навести факти та надати докази, які доводять вину обвинуваченого у вчиненні злочину [134, с. 542].

Стосовно стадії апеляційного провадження, то відповідно до ч. 1 ст. 81 Статуту МКС Прокурор вправі оскаржити рішення про виправдання, рішення про визнання винуватим і вироку на підставі наявної процесуальної помилки, помилки у факті або помилки у праві. Прокурор також вправі оскаржити вирок на підставі неадекватності винесеного вироку вчиненому злочину. Цікавим є повноваження прокурора щодо подання апеляції від імені засудженого на підставі п. 1(b) Статуту МКС, відповідно до якого, прокурор має право подати апеляцію від імені особи, визнаної винуватою на підставі: процесуальної помилки, помилки у факті, помилки у праві або будь-якій іншій підставі, яка впливає на справедливість судового розгляду або рішення чи довіру до такого розгляду або рішення. Таке положення може викликати подив, адже сторона обвинувачення та сторона захисту є антогонічними сторонами в процесі. Однак, зазначає О.В. Касинюк, це положення, закріплено у Статуті на підтвердження позиції Прокурора не тільки як сторони в процесі, а й як органу, що діє в інтересах правосуддя. Очевидно така ситуація може виникнути у випадку відсутності адвоката або несумлінного виконання ним своїх обов'язків [25, с. 181].

Окремої статті, присвяченої повноваженням Прокурора під час розгляду справи в Апеляційній палаті, ні Статут, ні ППД МКС не містять. Однак, виходячи з того, що відповідно до пр. 149 ППД МКС, частини 5 і 6 та правила, які регулюють розгляд і надання доказів у Палаті попереднього провадження і Судовій палаті, застосовуються *mutatis mutandis* до розгляду в

Апеляційній палаті, прокурор володіє повноваженнями аналогічними до тих, які він має під час досудового розслідування та судового розгляду справи по суті.

Наступною стадією провадження справи є стадія ревізійного перегляду. Прокурор вправі просити Апеляційну палату про перегляд остаточного рішення про винесення обвинувального вироку або покарання за вироком. Однак, в даному випадку, відповідно до п.1 ст.84 Римського статуту МКС, прокурор вправі клопотати про перегляд тільки від імені засудженого, а не як сторона обвинувачення. Таке клопотання про перегляд може бути подане за наявності таких підстав: а) з'явилися нові докази, які були відсутні під час судового розгляду; б) з'явилися нові факти, які свідчать про те, що вирішальний доказ, який був прийнятий до уваги в ході судового розгляду і від якого залежить обвинувальний вирок, був неправдивим, сфабрикованим або сфальсифікованим; в) один або декілька суддів, які брали участь у винесенні обвинувального вироку або в затвердженні обвинувачень, при розгляді цієї справи вчинили серйозний проступок або серйозне порушення своїх обов'язків, достатньо тяжке, для того, щоб слугувати підставою для усунення з посади.

Палата МКС, яка здійснює перегляд вироку здійснює *mutatis mutandis* всі повноваження Судової палати відповідно до частини 6 і правилами, які регулюють розгляд і надання доказів в Палаті попереднього провадження і Судовій палаті. А отже, Прокурор при ревізійному перегляді вироку володіє *mutatis mutandis* тими ж повноваженнями, що і під час провадження справи у Палаті попереднього провадження та Судовій палаті.

Більш детально повноваження Прокурора щодо кримінального переслідування будуть розглянуті у наступних розділах цього дисертаційного дослідження.

Висновки до розділу 1

Викладене у розділі 1 дозволяє зробити такі висновки:

1. Термін «Прокурор» Статут, ППД, Регламент МКС, Регламент Офісу Прокурора МКС вживають у двох значеннях: 1) для позначення посадової особи – керівника Офісу Прокурора МКС (див. напр. п. 2-9 ст. 42, ст. 45-49 Статуту МКС); 2) для позначення всіх осіб, які працюють в Офісі Прокурора і до повноважень яких входять повноваження пов'язані з кримінальним переслідуванням та підтриманням обвинувачення у суді (див. напр. ст. 53-56, ст. 61, ст. 65-66, ст. 68, ст. 72, ст. 76, ст. 81-84 Статуту МКС). Відтак, правовий статус Прокурора МКС не обмежується його процесуальними повноваженнями у сфері кримінального переслідування; він включає його повноваження по керівництву Офісом Прокурора, співробітництво (від власного імені) з державами та міжнародними організаціями і т. д.

2. Офіс Прокурора МКС на чолі з Прокурором МКС є органом МКС. А МКС у свою чергу є міжнародною організацією. На Офіс Прокурора покладені три групи завдань: отримання та вивчення будь-якої інформації про злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС, проведення розслідування і підтримання обвинувачення у МКС.

3. Офіс Прокурора має таку організаційну структуру: Виконавчий комітет, відділи, секції та Група з гендерних питань та дітей. Керівництво Офісом Прокурора здійснює Прокурор МКС, який може мати одного чи декількох заступників.

Виконавчий комітет Офісу Прокурора є відповідальним за розробку та прийняття стратегії, політики і бюджету Офісу, забезпечення стратегічного керівництва і координацію діяльності Офісу. До складу Виконавчого комітету входить Прокурор та голови відділів МКС.

Офіс Прокурора складається з трьох відділів: Відділу юрисдикції, компліментарності та співробітництва, Відділу розслідування та Відділу обвинувачення, кожному з яких присвячене окреме правило Регламенту

Офісу Прокурора МКС. Робота кожного з відділів спрямована на виконання одного з завдань, передбаченого Офісу Прокурора.

До структури Офісу Прокурора входять дві секції: Обслуговуюча Секція та Секція правових радників. Окремим орган Офісу Прокурора є Група з гендерних питань та дітей, яка здійснює під час розслідування та судового розгляду справ у МКС допомогу особам, які є потерпілими від гендерного насильства та насильства щодо дітей.

Робота Офісу Прокурора виконується враховуючи стратегічні напрямки його діяльності, які містяться у Прокурорській стратегії та де-факто є принципами роботи Офісу Прокурора.

4. У генезисі системи міжнародного кримінального судочинства загалом та інституту Прокурора зокрема слід виділити такі етапи: 1) становлення ідеї міжнародного кримінального судочинства; 2) створення та діяльність Нюрнберзького та Токійського воєнних трибуналів; 3) створення та діяльність МКТЮ та МКТР; 4) створення МКС.

На етапі становлення ідеї міжнародного кримінального судочинства як такого інституту прокурора не було. Обвинувачення здійснювалося (або повинно було здійснюватися) за розсудом держав, які створювали міжнародний судовий орган, при цьому не інституціоналізуючись у окремо створений орган.

Під час другого етапу розвитку системи міжнародного кримінального судочинства, який пов'язаний зі створенням та діяльністю Нюрнберзького та Токійського воєнних трибуналів, був сформований інститут Прокурора. Беручи до уваги особливості створення цих трибуналів, призначення Прокурорів, а також обмеження обвинувачень виключно щодо Німеччини та Японії складно вести мову про якусь самостійність та незалежність Головних прокурорів від держав-переможців.

На третьому етапі розвитку міжнародного кримінального судочинства (МКТЮ та МКТР), Прокурор отримав свій статус як окремого органу. Вперше у цих трибуналах були встановлені вимоги до кваліфікації

Прокурора; він обирався на чотири роки Радою Безпеки ООН за рекомендацією Генерального секретаря ООН з осіб які володіють та фінансувався на рахунок коштів ООН. Також встановлені гарантії незалежності; умови служби Прокурора визначені на рівні умов служби заступника Генерального секретаря ООН. Після припинення своєї діяльності МКТР (31 грудня 2015 року) та а МКТЮ (31 грудня 2017 року), подальше виконання їх юрисдикції МКТЮ та МКТР було передано до Міжнародного залишкового механізму для кримінальних трибуналів). Функції Прокурора Механізму залишилися однаковими як і у Прокурорів МКТЮ та МКТР.

Сучасний етап, який пов'язаний зі створенням та діяльністю МКС, характеризується тим, що МКС, на відміну від МКТЮ та МКТР має договірну природу (створений та функціонує на основі багатостороннього договору – Римського статуту МКС), з чим пов'язані особливості обрання Прокурора МКС. Зокрема, Прокурор МКС обирається на дев'ять років шляхом таємного голосування абсолютною більшістю голосів членів Асамблеї держав-учасників Римського статуту МКС. Статут МКС, як і статuti МКТЮ та МКТР, також передбачає принцип незалежності Прокурора та співробітників Офісу Прокурора.

5. Процедура обрання Прокурора та вимоги яким повинен відповідати кандидат у Прокурори передбачені ст.42 Статуту Міжнародного кримінального суду та Порядком висування і виборів суддів, Прокурора і заступників Прокурора МКС. Їх аналіз дозволяє виділити дві основні стадії обрання Прокурора Міжнародного кримінального суду: висування кандидатури суді та безпосередньо самі вибори Прокурора.

У разі невиконання чи неналежного виконання своїх обов'язків, Прокурор та його заступник можуть бути усунені з посади. Підставами для усунення з посади Прокурора та його заступника є : 1) вчинення серйозного проступку чи серйозного порушення своїх обов'язків за Статутом у відповідності до Правил процедури та доказування або 2) така особа не здатна виконувати функції покладені на неї в силу Статуту МКС. Процедура

усунення з посади Прокурора та його заступника складається з таких стадій: 1) ініціювання процедури усунення з посади; 2) повідомлення Прокурора чи його заступника про надходження скарги та розгляду питання про усунення з посади; 3) тимчасове усунення з посади; 4) прийняття рішення за результатами розгляду. Повноваження Прокурора та його заступника можуть бути припинені окрім випадків усунення їх з посади у разі відставки чи смерті.

У тому разі, якщо Прокурор чи його заступник вчинили менш серйозний проступок, і який не є підставною для усунення їх з посади, -- до них застосовуються дисциплінарні заходи. До дисциплінарних заходів належать 1) догана або 2) грошовий штраф у розмірі, який не може перевищувати виплачуваного такій особі піврічного окладу.

Інститут відводу Прокурора та його заступника являє собою механізм забезпечення їх неупередженості при виконанні службових обов'язків. Прокурор та його заступник не можуть брати участь у справі, щодо якої їх неупередженість могла би бути розумно поставлена під сумнів на будь-якій підставі.

6. Для забезпечення незалежності Прокурора та належного його виконання завдань, для Прокурора, його заступників та співробітників Офісу, передбачені відповідні привілеї та імунітети. Аналіз Угоди про привілеї та імунітети Міжнародного кримінального суду дозволяє за обсягом таких привілеїв та імунітетів виділити дві їх групи. Перша надається Прокурору його заступнику, і в окремих випадках членам їх сімей; друга, -- співробітникам Офісу.

7. Прокурор володіє всіма повноваженнями щодо керівництва та управління Офісом Прокурора, включаючи персонал, приміщення та інші ресурси, які є в його розпорядженні: призначає до Офісу Прокурора кваліфікований персонал; надає дозволи у сфері можливих обмежень для співробітників Офісу Прокурора, що пов'язані з їх професійними обов'язками; застосовує дисциплінарні стягнення під співробітників Офісу

Прокурора; щодо усунення з посади та притягнення до дисциплінарної відповідальності його заступника; має інші повноваження у сфері трудових відносин Офісу Прокурора; у сфері припинення поширення імунітетів та привілеїв на заступника прокурора та співробітників Офісу Прокурора (здійснює відмову під таких привілеїв та імунітетів); у сфері міжнародного співробітництва як з державами-учасницями, так і державами які не є учасницями Статуту МКС; за збереження і забезпечення недоторканності інформації і речових доказів, отриманих під час розслідування, які проводяться ним чи його Офісом.

8. Прокурор має широкі повноваження під час кожної стадії провадження справи у МКС. Однак, найбільш широкими повноваженнями Прокурор володіє на стадії досудового провадження. Прокурор оцінює серйозність інформації про злочини, які підпадають під юрисдикцію Суду. Після надання санкції на розслідування, Прокурор проводить розслідування. Після цього проводиться попередній судовий розгляд щодо затвердження обвинувачень. Прокурор на цьому етапі підтримує обвинувачення доказами достатніми для встановлення істотних підстав вважати, що дана особа вчинила злочин, в якому вона обвинувачується. Під час судового розгляду справи по суті підтримує публічне обвинувачення у Судовій палаті. Для цього, він повинен навести факти та надати докази, які доводять вину обвинуваченого у вчиненні злочину. Прокурор вправі оскаржити рішення чи вирок Судової палати до Апеляційної палати та брати участь у розгляді апеляції. Прокурор вправі просити апеляційну палату про перегляд остаточного рішення про винесення обвинувального вироку або покарання за вироком в порядку ревізійного перегляду.

РОЗДІЛ 2

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА МКС НА ДОСУДОВИХ (PRE-TRIAL) СТАДІЯХ ПРОВАДЖЕННЯ

Правовий статус Прокурора МКС видається за необхідне варто досліджувати залежно від стадій провадження справи. Не вдаючись в аналіз різних підходів до класифікацій стадій провадження справи у МКС, візьмемо за основу класифікацію стадій провадження справи запропоновану О. В. Касинюк у своєму дисертаційному дослідженні. Так, зазначений науковець пропонує класифікувати стадії провадження справи в МКС, на такі: (1) порушення розслідування; (2) розслідування; (3) попереднє судове провадження; (4) судовий розгляд; (5) апеляційне провадження; (6) виконання вироку і 7) ревізійне провадження як виключна стадія [25, с. 155]. У свою чергу, беручи до уваги загальноприйняте визнання стадії судового розгляду як головної стадії кримінального провадження, видається за доцільне умовно поділити стадії кримінального провадження на три основні групи: 1) досудові стадії (порушення розслідування; розслідування; попереднє судове провадження); 2) судовий розгляд по суті (далі – судового розгляду); 3) стадії післясудового провадження (апеляційне провадження; виконання вироку і ревізійне провадження) [7].

2.1. Повноваження Прокурора щодо ініціювання розслідування

Перш ніж перейти безпосередньо до дослідження повноважень Прокурора МКС щодо ініціювання (порушення) розслідування видається за необхідне проаналізувати яким органом та за яких підстав може бути ініційоване розслідування.

Відповідно до ст. 13 Статуту МКС, розслідування може бути розпочате: а) з ініціативи держави-учасниці; б) з ініціативи Ради Безпеки ООН; в) Прокурором що діє з власної ініціативи. Важливо підкреслити, що

ст. 13 Статуту МКС вказує, що держава-учасниця та Рада Безпеки ООН можуть передати до МКС тільки «ситуацію», а не конкретну справу щодо особи. Таке положення було включено до Статуту МКС для запобігання політизації процедури передачі через відбір конкретних підозрюваних чи сторони у конфлікті [141, с. 4].

Процедура передачі ситуації державою-учасницею передбачена ст. 14 Статуту МКС. Держава може передати Прокурору ситуацію, при якій на думку держави, були вчинені один чи декілька злочинів, які підпадають під юрисдикцію суду [61, с. 16]. Для цього держава звертається до Прокурора з проханням провести розслідування цієї ситуації для визначення того, чи слід пред'явити обвинувачення одній чи декільком особам за вчинення таких злочинів. Держава передаючи ситуацію повинна вказати конкретні відповідні обставини і додати підтверджуючі документи, які є у розпорядженні держави-заявниці. Станом на 01 березня 2018 року у МКС на різних стадіях перебувають ситуації по Уганді, Демократичній Республіці Конго та Центральній Африканській Республіці, Дарфурі (Судан), Кенії, Лівії, Котд'івуарі, Малі, Грузії та Бурунді [228].

Рада Безпеки ООН також вправі передати Прокурору ситуацію, при якій були вчинені один чи декілька злочинів [242, с. 131]. Таке повноваження окрім положень Статуту МКС логічно впливає з покладеної на Раду Безпеки головної відповідальності за підтримання міжнародного миру та безпеки відповідно глави VII Статуту ООН. Варто зазначити, що саме Радою Безпеки ООН, зокрема її резолюціями №827 та 955 відповідно, були утворені Міжнародний кримінальний трибунал для колишньої Югославії та Міжнародний кримінальний трибунал для Руанди [251; 252]. Тому уже при розробці статуту МКС було ясно, що Рада Безпеки і надалі буде відігравати важливу роль в діяльності постійнодіючого міжнародного кримінального суду [104, с. 15]. Важливо підкреслити, що Рада Безпеки вправі передати до МКС ситуацію як щодо держави-учасниці, так і щодо держави, яка не є учасником Римського статуту МКС. Більше того, на сьогодні серед 2-ох

ситуацій переданих Прокурору МКС Радбезом ООН, обидві є щодо держав, які не є учасницями Римського статуту МКС. Так, 31 березня 2005 року, Рада Безпеки ООН передала Прокурору МКС ситуацію по Дарфурі (Судан) [151, п. 2], а 26 лютого 2011 року – ситуацію по Лівійській Арабській Джамахірії [152, п. 4].

Розпочинати розслідування вправі і Прокурор *proprio motu* (з власної ініціативи) на підставі інформації про передбачувані злочини в рамках юрисдикції Суду [154, с. 33; 243, с. 34]. Таким повноваженням Прокурор скористався порушивши розслідування по ймовірно вчинених міжнародних злочинах в Кенії (березень 2010) [214], Кот-д'Івуарі (3 жовтня 2011) [211], Грузії (27 січня 2016 року) [180] та Бурунді (25 жовтня 2017) [210].

Повноваження Прокурора розпочинати розслідування *proprio motu* є новелою Римського статуту, та якісно відрізняє Статут МКС від статутів інших міжнародних та інтернаціоналізованих кримінальних судів та трибуналів, які не передбачали права прокурора розпочинати розслідування *proprio motu*. Зазначене повноваження Прокурора за оцінками дослідників було одним з найбільш спірних питань при розробці проекту Римського статуту [153, с. 402]. Зокрема противники цих повноважень побоювалися можливого зловживання з боку Прокурора у вирішенні питання щодо початку кримінального переслідування [147, п. 151; 218, п. 18]. Так, категорично проти таких повноважень Прокурора були США. Компроміс був запропонований Німеччиною та Аргентиною, які вважали за необхідне зберегти повноваження Прокурора *proprio motu* розпочинати розслідування, однак обмежити його наданням дозволу Палатою попереднього розгляду на таке розслідування [113, с. 96]. Така позиція знайшла своє нормативне закріплення у ст.15 Статуту МКС.

П.1 ст.15 Статуту МКС передбачає, що Прокурор може розпочати розслідування *proprio motu* на підставі інформації про передбачувані злочини. Таким чином у цьому пункті Статут МКС не конкретизує з якого джерела Прокурор може отримувати таку інформацію. Хоча аналіз п. 2 ст. 15

Статуту та наукової доктрини дозволяє дійти висновку, що така інформація отримується від держав, міжнародних міжурядових та неурядових організацій та будь-яких інших повідомлень, які носять приватний характер (private communications) [246, с. 110]. Офісом Прокурора МКС отримано більше 10 тисяч повідомлень про вчинені злочини [134]. Після отримання зазначеної інформації, Офіс Прокурора підтверджує її отримання. Таке підтвердження може бути або офіційно оприлюдненим (публічним), або надіслане адресату письмово з метою забезпечення конфіденційності (пр.46 ППД МКС, п.1 пол.28 Регламенту Офісу Прокурора МКС) [].

Після того, як Прокурор отримав інформацію про вчинені злочини, він відповідно до п.2 ст.15 Статуту МКС повинен здійснити її попередню перевірку (preliminary examination). Попередня перевірка являє собою дослідження інформації на предмет того, чи містить вона достатні фактичні та правові підстави для ініціювання офіційного кримінального переслідування [117, с. 296; 248, с. 76].

Проводячи попередню перевірку первинно отриманої інформації, Прокурор відповідно до пол. 27 Регламенту Офісу Прокурора повинен попередньо з'ясувати чи: а) отримана інформація не стосується питань які явно виходять за рамки юрисдикції Суду; б) отримана інформація уже досліджується у рамках ситуації яка перевіряється, або розслідується, або лежить в основі обвинувачення, і яка повинні бути розглянута в контексті поточної діяльності; в) отримана інформація стосується питань, які не явно виходять за рамки юрисдикції Суду і не мають відношення до ситуації вже при аналізі та розслідуванні або лежить в основі кримінального обвинувачення, і яка як наслідок, вимагає подальшої перевірки відповідно до пр. 48 ППД МКС.

Прокурор здійснюючи попередню перевірку вправі запитувати додаткову інформацію у держав, органів ООН, міжурядових чи неурядових організацій або з інших джерел, які він буде вважати підходящими, і може отримати письмові та усні свідчення у місці знаходження МКС. Так,

підставою для ініціювання розслідування *proprio motu* по ситуації у Кенії стало отримання Прокурором повідомлення про вчинені злочини у формі доповіді Комісії з розслідування насильства після виборів 27 грудня 2007, доповіді Національної комісії з прав людини Кенії, неурядових організацій та окремих фізичних осіб. Офіс Прокурора також використовував інформацію із відкритих джерел [109].

Наступним етапом після збору інформації є встановлення чи достатні підстави для порушення розслідування. Для цього Прокурор повинен розглянути питання щодо 1) *юрисдикції* (часової, предметної, територіальної та персональної) [19; 24]*; 2) *прийнятності* (компліментарності і тяжкості), а також 3) *інтересів правосуддя* (п.1 пол. 29 Регламенту Офісу Прокурора МКС, п.1 ст.53 Статуту МКС).

Питання щодо *прийнятності* включає у себе дві складові: відповідність вимогам компліментарності та тяжкості вчиненого злочину.

Компліментарність. Принцип компліментарності встановлений у ст. 17 Статуту МКС та є одним з основоположних принципів Статуту [77, с. 204]. В контексті попередньої перевірки він зводиться до того, що до початку розслідування Прокурор повинен встановити, чи немає «справ», які порушені на підставі тих же діяння, щодо тих же осіб чи обвинувачень. Тому Прокурор має визначати прийнятність, приймаючи до уваги потенційні справи які пов'язані з розслідуванням ситуацій які ґрунтуються на підставі доступної інформації [110, п. 52].

Тяжкість включає у себе оцінку масштабу, характеру, способу і наслідків передбачуваних злочинів (п.2 пол.29 Регламенту Офісу Прокурора МКС).

Прокурор приймаючи рішення про порушення розслідування повинен враховувати *інтереси правосуддя*. Зокрема він, враховуючи тяжкість

* Питання юрисдикції МКС було предметом детальної уваги Н.Дрьоміної у її дисертаційному дослідженні та монографічній роботі (див.: [19] Дрьоміна Н. В. Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів : монографія. О. : Фенікс, 2006. 223 с.), а також статті Касинюк О.В. (див.: [24] Касинюк О. Проблемні аспекти юрисдикції Міжнародного кримінального суду. *Право України*. 2005. №3. С.144-147), тому додатково у рамках цього дисертаційного дослідження розглядатися не буде.

злочину та інтереси потерпілих, має оцінити чи буде відповідати проведене розслідування інтересам правосуддя [127, п. 8].

Провівши попередню перевірку отриманої інформації про вчинені злочини, Прокурор складає внутрішню доповідь (п.1 пол.29 Регламенту Офісу Прокурора МКС). На підставі такої доповіді, Прокурор визначає чи є достатні підстави для порушення розслідування.

Процедура прийняття рішення про порушення розслідування є відмінною для ситуацій які передані державою-учасницею чи Радою Безпеки та розслідування ініційованого Прокурором *prorio motu* [257, с. 18].

Якщо Прокурор встановлює, що є достатні підстави для порушення розслідування по ситуації переданій державою-учасницею або Радою Безпеки ООН, – він порушує розслідування. Варто зазначити, що Статут МКС не встановлює жодних часових обмежень для вирішення Прокурором питання щодо достатності підстав для порушення розслідування [165, с. 258]. Водночас, Рада Безпеки ООН приймаючи резолюцію якою передає ту, чи іншу ситуацію Прокурору МКС, зобов'язує останнього звітувати перед Радою Безпеки про ті дії, які він вжив по переданій йому ситуації. Так, передаючи Прокурору МКС ситуацію по Дарфурі, Судан, йому надано трьохмісячний строк з дати прийняття такої резолюції та кожні шість місяців після цього, для повідомлення Раді Безпеки про ті заходи, які були вжиті для виконання даної резолюції [151, п. 8]. Щодо передачі ситуації по Лівійській Арабській Джамахірії, – то Прокурору надано для звіту двохмісячний строк з дати прийняття резолюції та кожні шість місяців після цього, для доповідати про вжиті заходи [152, п. 7].

Практика передачі ситуацій Радою Безпеки до Прокурора МКС показує, що із двох переданих Радою Безпеки ситуацій у обох випадках було розпочате розслідування Прокурором. Причому, загалом попередня перевірка (*preliminary examination*) тривала незначний проміжок часу. Так, Рада Безпеки ООН 31 березня 2005 року передала Прокурору МКС ситуацію по Дарфурі, того ж дня Прокурор приступив до попередньої перевірки, а 06

червня 2005 року розпочав розслідування [98, п. 4-5]. Значно швидше аналогічні рішення приймалися по ситуації у Лівійській Арабській Джамахірії. Так, ситуація була передана Прокурору 26 лютого 2011 року, 28 лютого 2011 року Прокурор ініціював попередню перевірку і вже 03 березня 2011 року розпочав розслідування [99, п. 9 та 22].

Триваліші строки проведення попередньої перевірки по ситуаціях переданих державами-учасницями. Так, ситуація по Уганді була передана Прокурору МКС 29 січня 2004 року, розслідування розпочате – 29 липня 2004 року; по Демократичній Республіці Конго: передана – 19 квітня 2004 року, розслідування розпочате – 23 червня 2004 року; по Малі: передана 13 липня 2012, розслідування розпочато 16 січня 2013. Найдовше попередня перевірка тривала по ситуації у Центральній Африканській Республіці. Так, справа була передана 07 січня 2005 року, а саме розслідування розпочате тільки 22 травня 2007 року. Така доволі значна в порівнянні з іншими переданими ситуаціями тривалість попередньої перевірки Прокурором була оскаржена у Палаті попереднього провадження МКС. Остання 30 листопада 2006 року постановила, що попередня перевірка ситуації повинна бути завершена протягом розумного часу з моменту отримання звернення від держави-учасниці, і вимагає від прокурора надати доповідь про стан попередньої перевірки, включаючи передбачуваний час її завершення [181, п. 10]. Прокурор 15 грудня 2006 року відреагував на це рішення Палати, вказуючи, що Палата попереднього провадження відповідно до ст. 53 (3) вправі тільки переглядати рішення Прокурора не розпочинати розслідування. Однак, Прокурор такого рішення не приймав. Він також вказав, що ні у Статуті, ні у ППД МКС не передбачено строку для проведення попередньої перевірки, що забезпечує необхідну гнучкість для стадії оцінки та аналізу особливостей кожної конкретної ситуації [182, п. 1 та 10]. Хоча доповідь, яку вимагала Палата попереднього провадження Прокурор все-таки надав [182, п. 12-20], він зумів чітко обґрунтувати свою позицію щодо строку проведення попередньої перевірки та повноважень Палати попереднього

провадження у цьому процесі.

Власне, як підкреслюється у науковій літературі, Статут Міжнародного кримінального суду на відміну від норм внутрішньодержавного права не встановлює процесуальних строків прийняття рішення про початок розслідування, строку проведення розслідування, судового розгляду і т.д., застосовуючи концепцію «розумного строку». Звісно що це пов'язано з особливостями міжнародної співпраці щодо отримання доказів, виклику свідків, арешту підозрюваних осіб і т.д., а тому встановлення за таких умов конкретних строків є неможливим [7].

Разом з тим, варто відзначити, що якщо ситуація передається державою-учасницею чи Радою Безпеки, Прокурор безпосередньо приймає рішення щодо порушення розслідування. Таке рішення не потребує згоди будь-якого іншого органу.

Рішення Прокурора МКС про відмову порушувати розслідування по ситуації переданій Радою Безпеки чи державою-учасницею може бути оскаржене відповідно Радою Безпеки чи державою-учасницею до Палати попереднього провадження (ст. 53 (а) Статуту МКС). Остання вправі прийняти рішення з проханням до Прокурора переглянути його рішення не порушувати розслідування. Прокурор в найкоротший строк переглядає своє рішення (пр.108(2) ППД МКС). Про прийняте рішення він повідомляє Палату попереднього провадження та в письмовій формі та містить висновок Прокурора і його мотиви (пр..108 (3) ППД МКС).

Станом на 01 лютого 2018 року було прийняте тільки одне рішення Палати попереднього провадження щодо перегляду рішення Прокурора не порушувати розслідування – 15 липня 2015 року, за клопотанням Союзу Коморських островів. У цьому рішенні Палата попереднього провадження I зобов'язала Прокурора МКС в найкоротший термін переглянути своє рішення про відмову у порушенні розслідування і повідомити про це МКС, Союз Коморських островів та потерпілих, а також про причини такого рішення [224, п. 50].

Палата попереднього провадження вправі також з власної ініціативи переглянути рішення Прокурора, але виключно у разі якщо його рішення ґрунтувалося на підставі невідповідності проведення розслідування інтересам правосуддя (ст. 53(3) (b) Статуту МКС). Про намір переглянути таке рішення Прокурора, Палата попереднього провадження повідомляє Прокурора та встановлює строк, протягом якого Прокурор може надати свої зауваження та інші матеріали (пр.109 (1) ППД МКС). Рішення Палати попереднього провадження про перегляд рішення Прокурора приймається більшістю суддів, які входять до складу Палати (пр.110 (1) ППД МКС).

На відміну від передачі ситуації Радбезом ООН або державою-учасницею, якщо розслідування ініціюється Прокурором *proprio motu*, воно потребує санкціонування Палатою попереднього провадження. Відповідно до п.3 ст.15 Статуту МКС, якщо Прокурор робить висновок про наявність достатніх підстав для порушення розслідування, він звертається до Палати попереднього провадження з клопотанням надати санкцію на проведення розслідування. Власне, саме погодження Палатою попереднього провадження є механізмом судового контролю над застосуванням Прокурором своїх повноважень на порушення розслідування *proprio motu* [180, п. 3]. Розгляд Палатою попереднього провадження клопотання про надання санкції на порушення розслідування має своєю метою виключно запобігання перевищення Прокурором своїх повноважень [180, п. 3; 213, п. 21; 218, п. 18].

Таке клопотання повинно бути подане у письмовій формі до Палати попереднього провадження. У ньому Прокурор, згідно пол. 49 Регламенту МКС: 1) вказує на ті злочини, які на його думку були вчинені або вчиняються в даний час, і викладає ті факти, які дають розумні підстави вважати, що вказані злочини були вчинені або вчинюються; 2) робить заяву з викладенням підстав, за якими перераховані злочини підпадають під юрисдикцію Суду. Про свій намір звернутися до Палати попереднього

провадження з метою отримання санкції, Прокурор повідомляє Президію (пол. 45 Регламенту МКС).

Варто підкреслити, що клопотання про надання санкції на порушення розслідування, відповідно до пол. 38(1) (e) Регламенту МКС, має встановлений максимальний обсяг – 100 сторінок, перевищення якого допускається за виняткових обставин на підставі спеціального рішення Палати попереднього провадження (пол. 37 (2) Регламенту МКС). У ситуації по Грузії, Прокурор просив Палату попереднього провадження збільшити максимальну кількість сторінок клопотання про надання санкції на порушення розслідування (у підсумку до 160 сторінок), обґрунтовуючи це складністю фактичних та правових підстав цієї ситуації [179, п. 2]. Палата попереднього провадження задовольнила таке прохання [179, п. 2].

Про намір клопотати про надання санкції на порушення розслідування, Прокурор повідомляє потерпілих або групу по наданню допомоги потерпілим і свідкам, чи їх законних представників. Винятки становлять випадки, коли на думку Прокурора зазначене повідомлення поставить під загрозу об'єктивність розслідування або життя і благополуччя потерпілих і свідків. Потерпілі вправі протягом 30 днів з моменту отримання такого повідомлення робити письмові подання до Палати попереднього провадження (п. 3 пр. 50 ППД МКС, п. 1 пол. 50 Регламенту МКС). Така участь потерпілих при надання дозволу на порушення розслідування у міжнародно-правовій доктрині вважається «автономною участю» [232, с. 644].

Відповідно до п. 4 ст. 15 Статуту МКС якщо Палата попереднього провадження після вивчення такого клопотання і підкріплюючих його матеріалів вважатиме, що є достатні підстави для порушення розслідування (англ. “reasonable basis to proceed with an investigation”) і що ця справа підпадає під юрисдикцію Суду, вона надає санкцію на порушення розслідування. Аналіз цього пункту викликає декілька запитань. По-перше, що слід розуміти під «справою», адже, до порушення розслідування справи

як такої справи ще немає. По-друге, що слід вважати «підкріплюючими матеріалами». І по-третє, які підстави є «достатніми» для порушення розслідування? Дані неясності у п.4 ст.15 Статуту МКС усунули своїми рішеннями Палата попереднього провадження II у ситуації по Кенії, Палата попереднього провадження III у ситуації по Кот-д'Івуарі та Палата попереднього провадження I у ситуації по Грузії. Так, вони прийшли до висновку що під «справою» у даному пункті ст. 15 Статуту МКС слід розуміти «потенційну справу» в контексті ситуації яка розглядається [180, п. 36; 218, п. 64; 213, п. 18], а «підкріплюючими матеріалами» є інформація в додатках, яка надається Прокурором як частина клопотання, включаючи матеріали з урядових джерел, міжнародних організацій, неурядових організацій та ЗМІ [213, п. 18]. Важливо підкреслити, що така інформація, відповідно до пр. 46 ППД може надаватися з дотриманням правил щодо її конфіденційності. Щодо «достатніх підстав», то їх тлумачення на думку МКС потрібно здійснювати відповідно до мети цього етапу провадження виходячи зі ст. 15 (4) Статуту МКС, який повинен запобігти подальшій можливості проведення необґрунтованих, вигаданих або політично мотивованих розслідувань, які можуть мати негативний вплив на авторитет МКС [218, п. 32]. Виходячи з зазначених у ст. 15 (4) Статуту МКС умов для надання санкції на порушення розслідування, у міжнародно-правовій доктрині підкреслюється, що Палата попереднього провадження фактично повинна встановити, чи порушення розслідування буде відповідати інтересам правосуддя [126, с. 68]. Тобто по суті, надання санкції Палатою попереднього провадження на порушення розслідування є певним фільтром, який не допускає можливості подальшого провадження, коли є ризик, що такі вони можуть ґрунтуватися на необґрунтованих чи вигаданих фактах або бути політично мотивованим.

Якщо ж, на думку Палати попереднього провадження, немає достатніх підстав для порушення розслідування, вона відмовляє у наданні санкції на порушення розслідування. У цьому разі Палата попереднього провадження

може своїм рішенням уповноважити Офіс Прокурора МКС продовжити моніторити ситуацію, особливо, коли рішення Палати не санкціонувати порушення розслідування ґрунтувалося на неприйнятності ситуації у зв'язку з наявним продовженням національного провадження чи у зв'язку з інтересами правосуддя [107, с. 69]. Разом з тим, п. 5 ст. 15 Статуту МКС, передбачає, що відмова Палати попереднього провадження надати санкцію на розслідування не виключає можливості подання наступного клопотання Прокурором на підставі нових фактів або доказів, які є щодо цієї ж ситуації.

Рішення Палати попереднього провадження про відмову у санкціонуванні порушення розслідування може бути оскаржене у апеляційному порядку на підставі ст. 82 (1) (a) та (d) Статуту МКС.

Отже, аналіз повноважень Прокурора МКС на стадії порушення розслідування дозволяє вести мову про винятково важливу роль Прокурора на цьому етапі. Інформація про ймовірно вчинені злочини, які підпадають під юрисдикцію МКС, може передаватися Прокурору для порушення розслідування: державою-учасницею, Радою Безпеки, або ж, отримуватися Прокурором з інших джерел (ініціювання розслідування *proprio motu*).

Механізм порушення розслідування є дещо відмінний щодо ситуацій, які передаються державою-учасницею та Радбезом ООН, з одного боку, та ініціювання розслідування *proprio motu* (у випадку отримання Прокурором інформації про вчинені злочини з інших джерел), – з іншого. У першому випадку, Прокурор самостійно приймає рішення про порушення розслідування чи про відмову у порушення розслідування. У другому – порушення розслідування потребує його погодження (санкціонування) Палатою попереднього провадження. Власне такий ускладнений порядок щодо прийняття рішення про порушення розслідування у разі його ініціювання Прокурором *proprio motu* є проявом судового контролю над застосуванням Прокурором своїх повноважень, та має своєю метою запобігти перевищенню Прокурором своїх повноважень.

Тим не менше, незалежно від того від кого виходить ініціатива щодо порушення розслідування саме від рішення Прокурора про наявність або відсутність достатніх підстав для проведення розслідування залежить подальша доля переданої ситуації чи отриманої інформації. За наявності достатніх підстав – порушується розслідування (самостійно Прокурором або за погодженням з Палатою попереднього провадження), за їх відсутності – відмовляється у порушенні розслідування.

На стадії попередньої перевірки (попереднього розслідування) знаходиться ситуація і щодо вчинених злочинів на Майдані Незалежності протягом мирних протестів в Україні з 21 листопада 2013 до 22 лютого 2014 та під час збройного конфлікту в Україні з 20 лютого 2014 р.[133], якій видається за доцільне приділити окрему увагу.

Як уже велось вище, Україна не є стороною Римського статуту МКС, однак визнала його юрисдикцію [2]. Хоча насправді історія взаємодії України та Міжнародного кримінального суду є досить тривалою. Так, українська делегація у 1998 році була учасницею Дипломатичної конференції представників щодо створення МКС. Україною було подано ряд пропозицій щодо удосконалення низки положень проекту Статуту, зокрема: неправомірності використання ядерної зброї та необхідності визначення застосування ядерної зброї як військового злочину; обрання суддів, беручи до уваги рівне представництво кожної географічної групи членів Суду; якщо особа вчинила більше двох злочинів, суд повинен визначити окреме покарання за кожний злочин, і після цього визначити остаточне покарання за вчинення кількох злочинів шляхом поглинання менш суворого покарання більш суворим і т.д. [7, с. 227]

Римський статут МКС був підписаний від імені України 20 січня 2000 р. При цьому як зауважує О.Кучер, "серед органів державної влади України були як прибічники ратифікації даного Статуту (зокрема Міністерство закордонних справ), так і противники (зокрема Міністерство юстиції)" [29, с. 180]. Після його підписання Президент України (Л. Кучма) звернувся до

Конституційного суду України із поданням щодо відповідності Римського статуту Конституції України [29, с. 180].

І основною перепорою на шляху отримання Україною статусу держави – учасниці Римського статуту, як слушно підкреслює С. Перп'юлькін, став Висновок Конституційного Суду України щодо відповідності Конституції України Римського Статуту Міжнародного кримінального суду від 11 липня 2001 р. № 3-в/2001 за яким Римський Статут, що підписаний від імені України 20 січня 2000 р., визнається таким, що не відповідає Конституції, в частині, що стосується положень абз. 10 преамбули та ст. 1 Статуту, за якими "Міжнародний кримінальний суд... доповнює національні органи кримінальної юстиції" [35, с. 247].

Відтак, ратифікацію Римського статуту МКС було відкладено до прийняття змін до Конституції України. Зміни до Конституції України внесено 02 червня 2016 р., а сама ратифікація відповідно до положень Конституції стане можливою не раніше 30 червня 2019 р. З огляду на визнання Україною юрисдикції ad hoc МКС та відсутності будь-яких перешкод у ратифікації Римського статуту, видається, затягування з ратифікацією недоцільне [12, с. 13].

Повертаючись до попередньої перевірки ситуації щодо вчинених міжнародних злочинів вчинених на території України, то Офісом Прокурора МКС щорічно готуються звіти про проведену роботу щодо попередньої перевірки. Щодо України, таких звітів було чотири: у 2014 [148], 2015 [149], 2016 [33] та 2017 [34] роках. При чому, кожен з них має типову структуру: 1) історія процесу; 2) попередні питання щодо юрисдикції; 3) контекст ситуації; 4) ймовірно вчинені злочини; 5) дії Офісу Прокурора; 6) висновок та подальші кроки. Зокрема, у Звіті про дії Прокурора по попередній перевірці за 2017 рік від 4 грудня 2017 року стосовно історії процесу, звертається увага, що «Ситуація в Україні» є об'єктом попереднього розслідування з 25 квітня 2014 року. Офіс Прокурора отримав 70 звернень відповідно до статті 15 Статуту щодо злочинів, можливо скоєних з 21 листопада 2013 року [34].

Для порівняння, у аналогічному Звіті Прокурора за 2014 рік, йшлося про те, що Прокурором отримано таких звернень було тільки 6 [148], у Звіті за 2015 рік, – 20 звернень [149], а у 2016 році – 20 звернень щодо подій на Майдані Незалежності, а також 48 щодо злочинів, вчинених у ОРДЛО та АРК [33].

17 квітня 2014 року уряд України представив заяву в відповідно до статті 12 (3) Статуту про визнання юрисдикції Суду в що стосується ймовірно вчинених злочинів, скоєних на території України в період з 21 листопада 2013 року по 22 лютого 2014 року. Канцелярією Прокурора розпочав 25 квітня 2014 року попереднє розслідування у справі «Ситуація в Україні» в зв'язку з «Подіями на Майдані Незалежності». 8 вересня 2015 року уряд України представило другу заяву відповідно до статті 12 (3) Статуту про визнання юрисдикції Суду щодо ймовірно вчинених злочинів на території України після 20 лютого 2014 року (без кінцевої дати). На підставі другої заяви України відповідно до статті 12 (3), Прокурор МКС оголосив 29 вересня про включення в попереднє розслідування по подіях в Україні передбачуваних злочинів, скоєних після 20 лютого 2014 року в Криму і на сході України [33; 34; 149].

Стосовно попередніх питань щодо юрисдикції, у Звіті підкреслюється, що суд вправі здійснювати юрисдикцію щодо злочинів вчинених в Україні, які підпадають під юрисдикцію МКС починаючи з 21 листопада 2013, тобто з моменту вчинених злочинів під час мирних протестів на Майдані Незалежності у Києві [33; 34; 149].

Щодо контексту ситуації, то Прокурором МКС вони розглядаються у трьох напрямках: 1) події на Майдані Незалежності; 2) події в Криму та 3) події на Сході України [33; 34; 149]. По кожній зі згаданих подій, Прокурором збираються докази по ймовірно вчинених злочинах. Тим не менше, у Звіті Прокурора за 2017 рік ймовірно вчинені міжнародні злочини розділені на дві групи: злочини вчинені в Криму та злочини вчинені на Сході України. Так, у Криму, Прокурором зібрано інформацію про ймовірні насильницькі зникнення та вбивства; жорстоке поводження (з про-українськи

налаштованими активістами); примусовий призов мешканців Криму на службу в Збройні Сили Російської Федерації; порушення права на справедливий і належний судовий розгляд; переміщення частини цивільного населення Криму за межі його території; захоплення майна, зокрема де-факто органи влади Криму вжили кроки щодо передачі самим собі права власності на все державне майно в Криму і захоплення приватної власності тих осіб, які виступали проти нового статусу півострову; утиски Кримських татар.

В контексті подій на сході України, Офісом Прокурора зафіксовано понад 1 200 випадків ймовірного скоєння міжнародних злочинів, зокрема: вбивств (приблизно 10 225 осіб, а також 24 541 чоловік отримали поранення), руйнування цивільних об'єктів (в ході конфлікту сотні цивільних об'єктів, включаючи об'єкти житлової нерухомості, школи та дитячі садки, імовірно були зруйновані або пошкоджені, головним чином в результаті обстрілів як на території, контрольованій урядом, так і в районах під контролем збройних груп), тримання під вартою (утримувалися під вартою як цивільні особи, так і бійці протилежної сторони без дотримання відповідної процесуальної процедури); катування / жорстокого поводження (застосовувалися тортури або жорстоке поводження по відношенню до декількох сотень передбачуваних жертв, зокрема: побої, електрошок і інші форми фізичного насильства, а також інсценування страти і інші загрози, що викликають важкі психологічні травми, імовірно застосовувалися щодо цивільних осіб, включаючи осіб, підозрюваних у вірності протиборчої сторони конфлікту); сексуальні і гендерні злочину (більшість задокументованих випадків сталися під час утримання під вартою і були спрямовані проти жертв як чоловічого, так і жіночої статі, включаючи цивільних осіб, військовослужбовців ЗСУ та добровольчих батальйонів, а також членів збройних груп); зникнення (за даними офіційної статистики, більше 15 000 чоловік оголошено «зниклими безвісти») [34, п. 110].

У Звіті про дії Прокурора по попередній перевірці за 2017 рік, Офіс Прокурора продовжував досліджувати додаткову інформацію, що має

відношення до класифікації ситуації в Криму і на сході України, а також розглядати одержувану додаткову інформацію, що має відношення до подій на Майдані Незалежності. Офісом Прокурора, відповідно до згаданого звіту, здійснено ряд заходів, щоб отримати додаткову інформацію про методологію, що використовується різними джерелами, і перевірити серйозність отриманих відомостей, включаючи їх зовнішню верифікацію, наприклад, за допомогою консультацій у кількох достовірних джерел. Також Офіс Прокурора розширив свою базу даних, яка включає більше 1 200 зареєстрованих випадків, які ймовірно сталися в рамках справи «Ситуація на сході України» [34, п. 113]. Ця база даних оновлюється по мірі надходження додаткової інформації та служить основою для попереднього системного аналізу злочинів, що проводиться Офісом Прокурора. Метою цього аналізу є визначення ключових характеристик конфлікту і передбачуваних діянь сторін конфлікту, зокрема, найбільш зачеплених конфліктом територій, тимчасових рамок, типових жертв, різних образів дій, а також числа вбитих і поранених. Через великий обсяг наявної інформації та широкого спектру типів діянь, Офіс Прокурора намагається в першу чергу приділяти увагу певним типам діянь, які представляються найбільш характерними, і аналізувати більш детально випадки, що стосуються конкретних елементів злочинів, які підпадають під юрисдикцію Статуту. Як підкреслюється у згаданому звіті, передбачувані злочини, вже проаналізовані Офісом Прокурора, включаючи випадки, які сталися під час утримання під вартою, і обстріли на сході України, вимагають складних фактичних і правових оцінок, наприклад, щодо ведення військових дій і відповідного законодавства [34, п. 114].

Протягом звітнього періоду Офіс Прокурора продовжував взаємодіяти з державними органами та міжурядовими та неурядовими організаціями з метою вирішення цілої низки питань, що мають відношення до попереднього розслідування, а також запитувати додаткову інформацію для подальшого формування своєї оцінки передбачуваних злочинів та інших пов'язаних з

ними питань. З цією метою Офіс Прокурора провів ряд зустрічей з відповідними зацікавленими сторонами як за місцем знаходження Суду, так і під час місії в Україну в квітні 2017 року. Під час цієї місії Офіс Прокурора провів широкі консультації з Генеральною прокуратурою України, щоб оцінити доступність інформації, що має відношення до проведеного нею аналізу, а також з іншими зацікавленими сторонами, включаючи ряд організацій громадянського суспільства, з метою подальшої перевірки серйозності отриманих відомостей, а також щоб обговорити співпрацю і прогрес в ході попереднього розслідування [34, п. 116].

В якості наступних дій Офісу Прокурора МКС на 2018 рік у Звіті визначено продовження взаємодії з органами влади Україна, громадянським суспільством та іншими відповідними зацікавленими сторонами з усіх питань, що мають відношення до з попереднім розслідуванням «Ситуації в Україні». Офіс Прокурора відповідно до згаданого звіту планує продовжувати детальний аналіз передбачуваних злочинів, прагнучи до того, щоб в розумні терміни винести висновок з питань юрисдикції [34, п. 120].

Варто також звернути увагу на проблеми, які виникають при співпраці МКС та України. Так, низка з них виникає стосовно перекладу документів, які є розпорядженні українських правоохоронних органів (робочі мови МКС – англійська та французька), а також відповідності української кваліфікації вчинених злочинів вимогам Римського статуту. Кримінальні провадження, що ведуться в Україні стосовно злочинів, які вчинені на Майдані Незалежності та у зв'язку зі збройним конфліктом в ОРДЛО рано чи пізно будуть передаватися до МКС, тому вкрай важливо забезпечити дотримання міжнародних стандартів судочинства, у тому числі щодо гарантування права на захист. Недотримання згаданих стандартів зможе викликати визнання отриманих правоохоронними органами України доказів недопустимими у МКС [13, с. 17].

Варто також зазначити, що значною мірою від ступеню співпраці України з МКС залежить ефективність оперативної діяльності МКС, зокрема,

ефективність розслідувань Офісу прокурора, забезпечення виконання ордерів на арешт підозрюваних, збір доказів, захист свідків і потерпілих, і забезпечення відбуття покарань засуджених [42, с. 90].

В ОРДЛО також ведеться збір доказів і передачі їх до МКС з боку Російської Федерації. Відтак, як звертає увагу В.Гутник, "нашій Державі варто би було створити спеціальний підрозділ (наприклад, у рамках Генеральної Прокуратури України) до компетенції якого би входило виключно питання співпраці з МКС. Будь-які зволікання у збиранні, систематизації і переданні доказів до згаданого міжнародного суду буде явно не на користь нашої Держави" [13, с. 18].

2.2. Повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо розслідування

У Міжнародному кримінальному суді окремою стадією провадження по справі є розслідування. Відповідальність за проведення розслідування несе Прокурор МКС [52]. Варто зазначити, що розслідування є одним з пріоритетних напрямків діяльності Офісу Прокурора МКС, про що свідчить те, що у Офісі Прокурора МКС одним з трьох відділів є Відділ розслідування [143].

У міжнародно-правовій доктрині визначається, що розслідування у міжнародному кримінальному процесі є особливою формою «обробки інформації» з метою встановлення, що реально відбулося, хто вчинив і з якою метою вчинено злочин. Але прокурор при розслідуванні міжнародних злочинів не просто збирають факти, але роблять їх тлумачення і висновки на підставі дослідження такої інформації [153, с. 576].

На додаток до звичного типу доказів які мають пряме відношення до кримінального провадження, Прокурор повинен зібрати відповідні докази, для того, щоб прийняти рішення щодо відповідності провадження у МКС вимогам компліментарності, з'ясувати питання чи наявні «інтереси правосуддя», зокрема питань

щодо державної судової системи, в т.ч. чи там справді здійснюється кримінальне переслідування, інформації щодо інтересів жертв злочинів тощо [37, с. 168; 237, с. 121].

Розслідування включає у себе допити осіб (підозрюваних, потерпілих, свідків, експертів тощо), і збір письмових доказів та інших матеріалів [86, с. 446]. Відповідно до ст. 54 (1) (с) Римського статуту, Прокурор МКС повинен приймати необхідні заходи щодо забезпечення ефективного розслідування та кримінального переслідування за злочини, які підпадають під юрисдикцію Суду. Розслідування ведеться на підставі плану розслідування, який розробляється об'єднаною групою з розслідування та включає в себе план збору доказів та план співробітництва [143].

Повноваження Прокурора щодо розслідування визначені у ст.54 (3) Статуту МКС. До них належать досить широкий перелік, зокрема:

- a) збирання та вивчення доказів;
- b) вимагати присутності та допитувати осіб, які знаходяться під слідством, потерпілих і свідків;
- c) заручатися сприянням будь-якої держави або міжнародної організації або механізму відповідно до їх відповідних повноважень і/ або мандата;
- d) укладати такі угоди або домовленості, які не суперечать Статуту МКС, які можуть бути потрібними для полегшення співпраці з боку якої-небудь держави, міжурядової організація або особи;
- e) гарантувати не розкриття на будь-якому етапі провадження документів або інформації, які були отримані прокурором на умовах збереження конфіденційності і тільки з метою отримання нових доказів, якщо тільки особа, яка надала такі документи і інформацію, не дасть на це свою згоду;
- f) приймати необхідні заходи і просити про прийняття необхідних заходів для забезпечення конфіденційності інформації, захисту будь-якої особи або збереження доказів [157].

Розглянемо детальніше такі повноваження Прокурора.

Відповідно до ст.54(3)(а) Статуту МКС, Прокурор має повноваження *збирати та вивчати докази*. «Збирання доказів», як зазначає Г.Пікіс, означає збір та накопичення як усних, так і речових доказів, які мають відношення до вчиненого злочину [130, с. 254]. «Вивчення», в даному контексті, означає виявлення, оцінку та визначення походження доказів і перевірку їх достовірності [130, с. 254]. Оскільки збір та вивчення доказів ведеться здебільшого на території певної держави, у якій були вчинені злочини, співробітники Офісу Прокурора МКС з цією метою розслідування здійснюють поїздки у такі країни. Так, відповідно до Доповіді МКС про її діяльність за 2012/13 рік, співробітниками Офісу Прокурора з метою збору доказів по Ситуації у Кот-Д'Івуарі здійснено 48 поїздок у п'ять різних країн [14]; згідно Доповіді МКС про її діяльність за 2013/14 рік співробітниками Офісу Прокурора здійснено 43 поїздки у п'ять держав [15, с. 17]; за 2014-2015 роки, згідно Доповіді МКС співробітниками Офісу Прокурора здійснено 42 поїздки у сім країн [32, с. 14], за 2015-2016 співробітники Офісу Прокурора здійснили 200 поїздок у понад п'ятдесят держав [17]; за 2016-2017 здійснено близько 300 поїздок у понад шістдесят країн [16]. Власне збільшення кількості з року в рік робочих візитів Офісу Прокурора МКС до держав щодо збору та вивчення доказів дозволяє вести мову про розширення співпраці та більш тісну співпрацю з державами, що в кінці стане основою для притягнення нових осіб до відповідальності перед МКС за вчинені міжнародні злочини.

Крім цього Прокурор може отримувати докази від держав, у порядку здійснення співробітництва щодо надання правової допомоги на підставі ст.93 Статуту МКС. При цьому процедура отримання таких доказів судовими та правоохоронними органами держав-учасниць Римського статуту встановлюється їх національним законодавством, а не ППД МКС (ст. 93 (1) Римського статуту).

Прокурор згідно пр.10 ППД МКС також відповідає за збереженість, зберігання за забезпечення недоторканості інформації та речових доказів, які отримані під час розслідування [39].

Тісно пов'язаним з повноваженням прокурора збирати та вивчати докази його право *вимагати присутності та допитувати осіб, які знаходяться під слідством, потерпілих і свідків*. Аналіз Статуту та ППД МКС, а також міжнародно-правової доктрини дозволяє виділити такі форми співпраці щодо забезпечення присутності осіб: 1) наказ про явку (ст. 58(7) Статуту МКС); 2) попередній арешт (ст.92 Статуту МКС); 3) арешт та передача особи до МКС (ст.89 Статуту МКС) [157, ст. 58 та 89; 25, с. 166].

Перед тим як проводити допит особи, Офіс Прокурора повинен зібрати всю можливу інформацію щодо рівня ризику як такої особи, так і інших осіб які можуть зазнати ризиків у зв'язку з допитами, включаючи осіб які сприяли такому встановленню контакту між Офісом та допитуваною особою. У необхідних випадках до них засоби забезпечення безпеки [143, пол. 36 (2)]. При проведенні допиту відповідно до п.1 пр.111 Правил процедури та доказування МКС складається протокол допиту. Якщо ж проводиться допит підозрюваного, то відповідно до п.1 пр.112 ППД МКС, якщо він не заперечує, проводиться звуко- та відеозапис допиту.

Варто наголосити, що Статут МКС особливу увагу приділяє правам осіб під час розслідування (в тому числі під час допитів). Їх перелік вставлений у ч.1 ст.55 Статуту МКС. До них належать: право не свідчити проти себе чи визнавати свою вину; право не піддаватися примусу, тиску або погроз у будь-якій формі, катуванням та іншим жорстоким, нелюдським або таким що принижують гідність видам поведження чи покарання; право на безкоштовну допомогу кваліфікованого перекладача і необхідні письмові переклади; право не зазнавати безпідставного арешту або затримання, а також позбавлення волі, інакше як на таких підставах і відповідно до процедур, які встановлені в Статуті.

Далі виникає питання, якою мовою повинні даватися покази та фіксуватися у протоколі та звуко- і відеозаписі? Судова палата МКС у справі Прокурор проти Т.Лубанга Дьільо дійшла висновку, що якщо допитувана особа не володіє робочою мовою Суду, правильним є здійснювати допит і фіксувати усі покази у протоколі (як і у звуко- та відеозаписі) одночасно двома мовами: робочою мовою (англійською чи французькою) та рідною мовою особи яку допитують або мовою, чи в крайньому разі, мовою яку вона легко розуміє. Це буде гарантувати відсутність сумнівів щодо того, що ним було насправді сказано під час допиту [137, п. 36]. Оскільки Прокурор несе відповідальність за допити на стадії розслідування, тому, на думку Судової палати МКС, він повинен нести відповідальність і за забезпечення копій допитів, у відповідних випадках, обома мовами [137, п. 36].

Ст. 54 (3)(c) та ст. 54(3)(d) Статуту МКС передбачають повноваження прокурора щодо забезпечення міжнародного співробітництва, зокрема: ***заручатися сприянням будь-якої держави або міжнародної організації або механізму відповідно до їх відповідних повноважень і/ або мандата та укласти такі угоди або домовленості, які не суперечать Статуту МКС, які можуть бути потрібними для полегшення співпраці з будь-якою державою, міжурядовою організацією або особою.***

Такі повноваження Прокурора МКС деталізується у ст.87 Статуту МКС. Зокрема, відповідно до ст.87 (5)(a) Суд може запропонувати будь-якій державі, яка не є учасником Статуту МКС, надати допомогу на основі спеціальної домовленості, угоди з такою державою чи на іншій відповідній основі. А згідно ст. 87 (6) Суд може просити будь-яку міжурядову організацію надати інформацію чи документ чи здійснювати співробітництво в інший спосіб, який є погодженим між сторонами. Такі домовленості, можуть бути не тільки у формі якогось міжнародного договору, але й у формі меморандуму про взаєморозуміння чи навіть у формі обміну листами [260, с. 310].

Так для прикладу, 22 грудня 2004 року укладена угода про співпрацю між Офісом Прокурора МКС та Інтерполом. Така угода передбачає широке коло питань співпраці щодо попередження злочинів та судового розгляду справ, зокрема: обміну інформацією та криміналістичного аналізу, розшуку підозрюваних, доступу до баз даних Інтерполу тощо [83, ст. 1]. Натомість, 25 квітня 2012 року між Прокурором МКС (від імені Офісу Прокурора МКС) та Виконавчим Секретаріатом Міжамериканської комісії з прав людини був укладений не договір, а Меморандум взаєморозуміння про співпрацю, відповідно до умов якого, така співпраця передбачає значно вужче коло питань: надання інформації про рішення, резолюції, судові рішення, доповіді та документи [121, пр. 2 (a)].

Варто також підкреслити, що ст.54(3)(c) Статуту МКС передбачає повноваження Прокурора заручатися сприянням не тільки держави чи міжнародної (міжурядової) організації, але й «механізмів» (англ. *arrangement*). Власне термін «механізм» до тексту ст.54(3)(c), як зазначає М.Клемберг, був доданий з метою можливого співробітництва Прокурора з миротворчими силами у процесі проведення розслідування [116, с. 248].

Тобто, у тому разі, якщо виникає потреба у співпраці з державою, міжнародною організацією чи механізмом відповідно до їх повноважень, мають бути досягнуті спеціальні домовленості щодо співпраці. Для держав-учасниць Римського статуту МКС, зобов'язання щодо співпраці ґрунтуються на ст.86 Статуту МКС. Щодо держав, які не є учасницями Статуту МКС, міжнародних організацій та механізмів, то, що жодна норма Статуту МКС не надає будь-якої примусової влади МКС над такими державами, міжнародними організаціями чи механізмами щодо можливості «змусити до співпраці». Відтак, співпраця МКС з ними повинна ґрунтуватися на згоді останніх [116, с. 249]. Єдиним винятком з цього правила є зобов'язання співпрацювати відповідно до рішення Ради Безпеки (яка діє на підставі глави VII Статуту ООН).

Далі виникає питання, як бути у випадках, якщо держава є учасником Римського статуту, або є укладені угоди про співпрацю між МКС та державами які не є учасницями Римського статуту, але такі держави не виконують своїх зобов'язань щодо співпраці.

Відповідно до ч.7. ст.121 Статуту МКС, у тих випадках, якщо держава не виконує прохання МКС про співпрацю, тим самим не дозволяючи Суду виконувати його функції та повноваження відповідно до Римського статуту, Суд може винести висновок з цього приводу і передати питання Асамблеї держав-учасниць або, у тих випадках, коли це питання переданий Радою Безпеки ООН – Раді Безпеки. Таке питання відповідно до ст. 112 (2) (f) Статуту МКС повинна розглянути на своєму засіданні Асамблея держав-учасниць, згідно прийнятих нею Процедур щодо відсутності співпраці [73]

Разом з тим, загалом можливість впливу МКС на держави-учасниці залишається досить обмеженим. Так, *de facto* дієвих юридичних механізмів вплинути на державу-учасника і «змусити» її до співпраці не має. Яскравим прикладом цього є справа Прокурор проти О. Аль Башира (ситуація у Дарфурі, Судан). МКС видало два ордери на арешт Президента Судану О. Аль Башира: перший 4 березня 2009, другий – 12 липня 2010 року. Разом з тим, О. Аль Башир, безперешкодно відвідував ряд африканських держав: Республіку Малаві (14.10.2011), Республіку Чад (7-8 серпня 2011; 16-17.02.2013), Демократичну Республіку Конго (27-28.02.2014) [170]. Також О. Аль Башир 13-14 червня 2015 року відвідав Південну Африканську Республіку, з метою участі у 25 сесії Саміту Африканського союзу, а після прийняття Палатою попереднього провадження рішення 13 липня 2015 року з вимогою до Південної Африканської Республіки заарештувати його та передати до МКС [171, п. 10], він залишив цю державу та повернувся до Судану [72, п. 13-14]. Уже не ведеться мова, що О. Аль Башир продовжує безперешкодно виконувати функції Президента Судану. При цьому варто підкреслити, що посилення представників Судану, що вони не є учасником Римського статуту МКС (ситуація по Судану передана до МКС Резолюцією

1593 РБ ООН), а відтак не зв'язані його нормами щодо співробітництва не може бути прийнятною. Видається за необхідне долучитися до думки Н.Бошцієро, яка підкреслює, що зобов'язання Судану до співпраці випливає з Резолюції 1593 РБ ООН про передачу ситуації по подіях у Дарфурі до МКС; відтак зобов'язання Судану щодо співробітництва такі ж як і у держави-учасниці Римського статуту [76, с. 652]

Доречі, відсутність співпраці з боку держав не є проблемою виключно МКС. Історично так склалося, що питання співпраці з органами міжнародної кримінальної юстиції були досить складними. Ще Версальським договором 1919 року було передбачено створення міжнародного кримінального трибуналу з метою притягнення до кримінальної відповідальності німецького кайзера Вільгельма II. Однак, згаданий Трибунал так і не розпочав роботу через те, що Вільгельм II 10 листопада 1918 р. залишив Німеччину та переїхав до Нідерландів, які відмовилася його видати [8, с. 128].

Ведучи мову про співпрацю Офісу Прокурора МКС та держав варто згадати трьохрічне попереднє вивчення (розслідування) Офісом Прокурора доказів переданих Україною щодо злочинів вчинення на Майдані та під час збройного конфлікту в Україні 2013-2017 роках. Як підкреслюють В.М. Репецький та В.В. Гутник, для пришвидшення провадження у МКС варто би було б активізувати роботу з передання доказів, які є у розпорядженні органів влади України до МКС. Саме від тісної співпраці між правоохоронними органами нашої держави та МКС буде залежати, наскільки швидко проходитиме попереднє вивчення матеріалів, а в подальшому – розслідування та судовий розгляд в МКС [44, с. 382-388].

Згідно ст. 54 (3) (d) Статуту МКС Прокурор МКС має право укладати такі угоди або домовленості не тільки з будь-якою державою чи міжурядовою організацією, а також з конкретною особою. У міжнародно-правовій доктрині підкреслюється, що такі слова дають право укладати будь-які угоди зокрема з підозрюваним, свідком і т. д., звісно ці угоди не будуть суперечити Статуту МКС. Разом з тим не допускається укладення угоди, яка б захищала

злочинця від судового переслідування в обмін на його допомогу, так як це буде суперечити Римського статуту [260, с. 310].

Ст.54 (3)(е) Римського статуту МКС нормативно закріплює право прокурора *давати згоду на не розкриття на будь-якому етапі провадження документів або інформації, які були отримані прокурором на умовах збереження конфіденційності і використовувати їх тільки з метою отримання нових доказів, якщо тільки особа, яка надала такі документи і інформацію, не дасть на це свою згоду.*

Відповідно до ст. 54 (1) Римського статуту, Прокурор повинен однаковою мірою розслідувати обставини, які свідчать як про винуватість, так і про невинуватість. Як наслідок, підкреслює В.Шабас, Прокурор повинен розкрити захисту докази, які є у його розпорядженні чи контролі та які на його думку свідчать про невинуватість обвинуваченого чи пом'якшують вину обвинуваченого чи які можуть мати вплив на достовірність доказів обвинувачення [166, с. 678]. У той самий час, ст. 54 (3) (е) Статуту МКС становить виключення з цього правила, за яким Прокурор може надавачам доказової інформації гарантувати що надана ними інформація буде носити конфіденційний характер. Такі докази не можуть бути представлені у Суді (оскільки вони не підлягають розкриттю), а отже вони фактично використовуються як засіб збирання нових доказів [166, с. 678]. З іншого боку, практика не розкриття доказів, як слушно зазначає Р.Крайєр, може обмежувати права обвинуваченого які визначені у ч.2 ст.67 Статуту МКС. Тому згода Прокурора на не розкриття конфіденційної інформації повинна надаватися з урахуванням необхідності забезпечення прав обвинувачених [86, с. 524].

Положення ст. 54 (3) (е) конкретизоване у пр. 82 ППД МКС. Так, відповідно до пр. 82 (1) ППД МКС якщо у розпорядженні або під контролем прокурора є матеріал або інформація, які охороняються відповідно до ст. 54(3) (е) Статуту МКС, Прокурор не може використати такий матеріал або інформацію як доказ без попередньої згоди особи, яка передала такий

матеріал або інформацію, які підлягають попередньому розкриттю для обвинуваченого. Якщо навіть Прокурор буде надавати в якості доказів такий матеріал чи інформацію, Палата не може вимагати надання додаткових доказів, які отримані від особи, яка надала першопочатковий матеріал або інформацію, або викликати її (пр.82(1) ППД МКС).

Разом тим, МКС виходить з того, що передбачене у ст.54(3)(е) Статуту МКС повноваження прокурора не розкривати документи та інформації повинно тлумачитися не ізольовано, а з урахуванням ст.67 (2), відповідно до якої Прокурор повинен розкрити захисту докази, які на його думку свідчать або повинні свідчити про невинуватість обвинуваченого, або про наявність обставин, які пом'якшують вину чи можуть вплинути на достовірність доказів обвинувачення [138, пол. 42]. Тому, саме Судова Палата повинна визначати чи були отримані такі матеріали Прокурором у порядку ст.54(3)(е) Статуту МКС. Якщо Палата установить, що матеріали були отримані у порядку ст.54(3)(е) Статуту МКС, то їх розкриття для захисту буде дозволені тільки зі згоди, особи, яка надала відповідні документи або інформацію [136, пол. 16-17; 138, пол. 48].

Ст. 54 (3) (f) Римського статуту МКС передбачає повноваження прокурора МКС *вживати необхідні заходи або просити про вжиття необхідних заходів для забезпечення конфіденційності інформації, захисту будь-якої особи або збереження доказів.*

На додаток до цього повноваження Прокурора щодо захисту потерпілих і свідків передбачені у ст.68(1) Римського статуту, відповідно до якого Прокурор приймає захисту необхідні для захисту потерпілих і свідків при проведенні розслідування і здійснення кримінального переслідування за ці злочини. Такі заходи не повинні наносити шкоду правам обвинуваченого або бути несумісними з ними, а також наносити шкоду проведенню справедливого і неупередженого розгляду. В цьому контексті, звертає увагу К. Штан, гарантування потерпілим та свідкам відповідних засобів захисту не

може використовуватися Прокурором як умова для надання ними доказів обвинувачення [233; с. 1110].

Тлумачачи Ст. 54 (3) (f) Палата попереднього провадження МКС вказала, що такий пункт не дає Прокурору абсолютне право на конфіденційність, зокрема коли це стосується суддів чи Палати, але просто дозволяє «забезпечувати конфіденційність інформації», яку Палата також може забезпечувати [223, пол. 58]. Тому будь-яка інформація яка є у Прокурора, не може бути такою, що підлягає повідомленню суду. Більше того, Правило 81(2) ППД МКС передбачає, що якщо у розпорядженні або під контролем Прокурора є матеріал або інформація, які підлягають розкриттю відповідно до Статуту МКС, але таке розкриття може спричинити шкоду майбутньому або поточному розслідуванню, Прокурор може звернутися до Палати, яка розглядає в даний час питання, для прийняття рішення про те, чи повинен бути такий матеріал або інформація розкриті для захисту. Палата повинна приймати до уваги за клопотанням Прокурора необхідні заходи для забезпечення конфіденційності інформації відповідно до ст.54, 72 та 93 і в відповідності до ст.68, для забезпечення безпеки свідків і потерпілих та членів їх сімей, зокрема дозволяючи не розкривати їх особу до початку судового розгляду (пр.81 (4) ППД МКС).

Варто підкреслити, що ст. 54 (3) (f) Римського статуту МКС передбачає повноваження прокурора МКС щодо вжиття заходів для забезпечення захисту «будь-якої особи». Таким чином ст. 54 (3) (f) Римського статуту, як підкреслює Г. Пікіс, не вимагає щоб така особа володіла будь-яким процесуальним статусом; фактично нею може бути будь-яка особа [130, с. 280]. Слід погодитися з думкою Б. Кушніка, який звертає увагу на не відповідності ст.54(3)(f) Статуту МКС, яка передбачає вжиття необхідних заходів для захисту «будь-якої особи» вимогам пр. 81 (4) ППД МКС, яке передбачає не розкриття інформації для забезпечення безпеки свідків і потерпілих [118, с. 167]. Але оскільки механізм захисту осіб передбачений ст. 54 (3)(f) Статуту та деталізований у пр.81 (4) ППД МКС передбачає захист тільки потерпілих та свідків, інші особи, які поставлені в небезпеку у

зв'язку з діяльністю Суду (наприклад персонал МКС, в т.ч. співробітники Офісу Прокурора), не можуть бути захищені аналогічно до свідків чи потерпілих [118, с. 167].

Повноваження Прокурора щодо складання обвинувального акту (indictment).

За результатами проведення розслідування Прокурор вирішує, чи є достатні підстави для кримінального переслідування. Р.Крайєр з цього приводу цілком слушно зазначає, що виключно Прокурор може ініціювати судовий процес шляхом подачі обвинувального акту (indictment); суддя або потерпілий самостійно зробити цього не можуть [86, с. 454].

Підстави для відмови Прокурора у проведенні кримінального переслідування визначені у ст. 53 (2) Римського статуту. До них належать: а) відсутність достатніх правових або підстав для запитування ордеру на арешт чи наказу про явку згідно ст. 58 Статуту; б) провадження не відповідає вимогам прийнятності (ст. 17 Статуту); в) кримінальне переслідування не відповідає інтересам правосуддя з урахуванням усіх обставин, в т.ч. ступеня тяжкості злочину, інтересів потерпілих, віку або немочі передбачуваного злочинця, а також його ролі в вчиненому злочині. Про таке рішення та підстави його прийняття, Прокурор повідомляє Палату попереднього провадження МКС та державу чи Раду Безпеки ООН (залежно від того хто передав ситуацію до МКС).

У той же час, якщо після прийняття рішення Прокурора про відмову у проведенні кримінального переслідування з'являться нові факти чи інформація, він, відповідно до ч. 4 ст. 53 Римського статуту МКС, вправі переглянути своє рішення. Таке повноваження Прокурора пов'язане з можливою появою «інтересів правосуддя». Варто погодитися з Ф.Вебб, яка підкреслює, що у даному контексті «інтереси правосуддя» не є якимось простим пунктом, який є обов'язковим для прийняття рішень Прокурором; це «певне бачення яке пронизує події на міжнародному та національному

рівнях з метою покладення краю безкарності за злочини, які загрожують миру, безпеки і благополуччя у світі» [256, с. 347].

Якщо ж за результатами розслідування Прокурор вважає, що є достатні підстави для кримінального переслідування, він складає обвинувальний акт.

Обвинувачений акт є основним обвинувальним документом, на підставі якого Прокурором буде домагатися на стадії судового розгляду справи винесення обвинувального вироку суду. Варто погодитися з думкою Л.Рейдамса, Я. Воутерса, С.Рингерта, що роль обвинувального акту полягає також у тому, що він дає обвинуваченому повну інформацію про звинувачення проти нього і дозволяє стороні захисту підготуватися до ведення захисту у суді. Конкретний і недвозначною обвинувальний акт є необхідною умовою для справедливого і оперативного судового розгляду; він сприяє економії часу під час судового розгляду справи по суті на уточнення двозначних формулювань у ньому [153, с. 604-605]. При цьому, виключно на Прокуророві лежить відповідальність за зміст обвинувального акта [86, с. 454].

Необхідно також звернути увагу, що обвинувальний акт, який складається Прокурором, не повинен містити у собі політичної складової, бути максимально об'єктивним. Прокурор уповноважений розслідувати міжнародні злочини, які часто організовуються органами влади [153, с. 605]. Відтак, формуючи обвинувальний акт, Прокурор має уникати перетворення його на інструмента політичної розправи. Він повинен діяти незалежно, неупереджено та керуватися виключно інтересами правосуддя та верховенством права [155, с. 522].

Отже, у МКС відповідальність за проведення розслідування несе Прокурор. Окрім звичного для національного кримінального процесу збирання доказів які мають пряме відношення до кримінального провадження, Прокурор МКС повинен зібрати також докази для прийняти рішення щодо того, чи провадження у МКС буде відповідати вимогам компліментарності, з'ясувати питання чи наявні «інтереси правосуддя», зокрема питань щодо державної судової системи, в т.ч. чи там

справді здійснюється кримінальне переслідування, інформації щодо інтересів жертв злочинів тощо.

Аналіз передбачених у статуті МКС повноважень Прокурора щодо проведення розслідування дозволяє класифікувати їх на три групи. Першу групу становлять повноваження у сфері збору та вивчення доказів, в тому числі збір доказів шляхом допиту осіб; другу – повноваження у сфері міжнародного співробітництва; третю – повноваження у сфері не розкриття доказів, забезпечення конфіденційності інформації та захисту особи. Разом з тим, для реалізації окремих зі своїх повноважень у сфері розслідування, Прокурору необхідно отримати погодження від Палати попереднього провадження. Дослідження Статуту, ППД та практики діяльності МКС дозволяє стверджувати про наявні проблеми з забезпеченням захисту осіб, які поставлені у небезпеку у зв'язку з діяльністю Суду, та які не належать до категорії свідків та потерпілих. Варто би було у ППД передбачити відповідні заходи захисту щодо всіх осіб, які поставлені у небезпеку у зв'язку з розслідуванням, а не обмежуватися виключно свідками та потерпілими.

За результатами проведення розслідування Прокурор вирішує чи є достатні підстави для кримінального переслідування. Якщо такі підстави наявні – він складає обвинувальний акт. Прокурор має виключне повноваження шляхом складання та подачі обвинувального акту (indictment) ініціювати судовий процес (trial). Альтернативних механізмів ініціювання судового процесу, для прикладу, суддями з власної ініціативи чи потерпілими, Римський статут не передбачає.

2.3. Повноваження Прокурора МКС на стадії попереднього судового провадження

Однією з самостійних стадій провадження справи у Міжнародному кримінальному суді є попередній судовий розгляд. Як підкреслюється у міжнародно-правовій доктрині, попередній судовий розгляд являє собою перехідну стадію від розслідування до судового розгляду справи по суті [71,

с. 336]. Ця стадія виконує дві функції: контрольну – щодо розслідування, та підготовчу – щодо судового розгляду [25, с. 162].

Такий перехідний характер стадії попереднього судового провадження зумовлює особливі повноваження Прокурора МКС, який з одного боку, має право завершувати проведення розслідування, а з іншого, – він є стороною провадження щодо затвердження провадження у Палаті попереднього провадження (далі – ППП). Його повноваження передбачені статтями 60 та 61 Статуту МКС та пр.121-130 ППД МКС.

Аналіз статті 60 та 61 Римського статуту та пр.121-130 ППД МКС, а також практики діяльності МКС дозволяє повноваження на цій стадії розділити на такі групи: 1) повноваження Прокурора до початку слухання ППП щодо затвердження обвинувачення; 2) повноваження Прокурора під час слухання ППП щодо затвердження обвинувачення; 3) повноваження Прокурора після затвердження обвинувачення ППП та до початку судового розгляду справи по суті [57].

Повноваження Прокурора до початку слухання ППП щодо затвердження обвинувачення.

Уже починаючи з початкового провадження у ППП (у порядку ст.60 Статуту МКС) Прокурор вправі звертатися до ППП про перегляд рішення *щодо взяття під варту підозрюваного або про звільнення його з-під варту* (якщо така особа уже знаходиться під вартою) чи зміни умов звільнення з-під варту. При цьому, згідно з п.3 ст.60 Статуту МКС, Прокурору для внесення ППП змін до рішення, слід довести, що цього вимагають нові обставин. Станом на 01 лютого 2018 року Прокурор жодного разу не скористався своїм правом передбаченим у п.3 ст.60 Статуту МКС. Як видається це було обумовлено двома обставинами. По-перше, усі підозрювані на момент початкового провадження у ППП уже були під вартою, тому ставити питання про взяття їх під варту не було потреби. І по-друге, Прокурор жодного разу не клопотав про звільнення з під варту підозрюваного, швидше за все у

зв'язку з тим, що таке звільнення не було б в інтересах сторони обвинувачення.

Варто вказати, що ППП може й за клопотанням підозрюваного або з власної ініціативи здійснити перегляд зазначеного рішення. При цьому перегляд рішення щодо тримання під вартою здійснюється у будь-якому разі не рідше одного разу в 120 днів (п.2 пр.118 ППД МКС). Аналіз рішень ППП щодо цього питання дозволяє стверджувати, що Прокурор вказував, що з моменту прийняття рішення про взяття під варту до моменту його перегляду, обставини які слугували підставою для взяття під варту (п.1 ст.58 Статуту МКС) істотно не змінилися, а тому рішення ППП не потребує зміни [212, п. 14; 183, п. 27-29; 194; 195]. Така позиція Прокурора у всіх випадках підтримувалася ППП.

До початку розгляду у ППП питання щодо затвердження обвинувачення між Прокурором та обвинуваченим здійснюється *розкриття доказів*, про що приймається відповідне рішення ППП. Цілком справедливо у науковій доктрині зазначається, що розкриття доказів є одним з центральних елементів змагального судового процесу, яке забезпечує що обидві сторони будуть мати однакову інформацію щодо наявної доказової бази [71, с. 341]. Відповідно до ст.61(3)(b)Статуту МКС, Прокурор має надати захисту інформацію про докази, які він має намір використовувати під час слухання. Пункт 3 правила 121 ППД МКС передбачає, що він повинен надати підозрюваному не пізніше, ніж за 30 днів до початку слухання щодо затвердження обвинувачень детальний виклад обвинувачень разом з переліком доказів, які він має намір надати на цьому слуханні. Разом з тим, як слушно підкреслюється у міжнародно-правовій доктрині, далеко не всі докази, які будуть представлені під час судового розгляду справи по суті (trial) мають бути розкриті Прокурором. Це Прокурор вирішує, які докази надати під час слухання щодо затвердження обвинувачення (confirmation hearing), а які тільки на стадії судового розгляду справи по суті (trial). Тому межі розкриття доказів Прокурором визначаються виходячи з їх доцільності

розкриття на тій, чи іншій стадії. Хоча, звісно усі докази які будуть представленні під час слухання щодо затвердження обвинувачення, виходячи з вимог ст. 61 (3) (b) Статуту та пр. 121(3) ППД МКС мають бути попередньо розкриті для сторони захисту [124, с. 1352].

До початку розгляду ППП питання щодо затвердження обвинувачення Прокурор вправі *проводити розслідування, змінити або зняти обвинувачення*. Таке повноваження Прокурора передбачене п.4 ст.61 Статуту та п.4-5 пр.121 ППД МКС. Прокурор у разі зміни обвинувачення повинен повідомити про своє рішення ППП та відповідну особу не пізніше як за 15 днів до початку слухання щодо затвердження обвинувачення і надати перелік доказів, якими він буде підтримувати обвинувачення. Якщо ж Прокурор знімає обвинувачення, він має повідомити ППП про причини зняття обвинувачення. Варто звернути увагу, що до моменту початку слухання у ППП щодо затвердження обвинувачення, Прокурор самостійно приймає рішення щодо зміни чи зняття будь-яких обвинувачень. Зазначене повноваження не потребує дозволу з боку ППП [196, п. 53].

Щодо проведення розслідування, то воно при буквальному тлумаченні п.4 ст.61 та п.9 ст.61 Статуту МКС повинне бути завершене до початку проведення розгляду у ППП питання щодо затвердження обвинувачення (на відміну від зміни та зняття обвинувачень, які відповідно до п. 9 ст. 61 Статуту МКС допускаються до початку розгляду справи по суті у Судовій палаті МКС) [71, с. 339]. Разом з тим, ППП у у своєму рішенні від 15 травня 2006 року (у справі Т.Лубанга Дьїльо), дійшла висновку, що навіть після початку слухання щодо затвердження обвинувачень, Прокурор вправі проводити за виключних обставин необхідні слідчі дії [197, п. 131]. Однак, ППП не конкретизувала, що слід розуміти під «винятковими обставинами» та до якого періоду він може проводити такі слідчі дії. Видається за необхідне долучитися до думки тих науковців, які вважають, що поріг «виняткових обставин» не повинен бути дуже високим, а слідчі дії мають здійснюватися у

всіх випадках, коли це необхідне для встановлення істини по справі [71, с. 339].

У цій же справі (Т.Лубанга Дьільо), Апеляційна палата роз'яснила, що насправді не існує жодної часової межі для проведення розслідування Прокурором. Більше того, Апеляційна палата підкреслила, що Прокурору не потрібно отримувати дозвіл від жодного органу (у т.ч. від ППП) для проведення розслідування після початку розгляду щодо затвердження обвинувачення [196, п. 53].

У тому разі, якщо Прокурор проводив розслідування у порядку п.4 ст.61 Статуту, і отримав нові докази, він повинен, відповідно до п.5 пр.121 ППД МКС надати ППП та відповідній особі перелік таких доказів також не пізніше, ніж за 15 днів до слухання.

Прокурор також вправі звернутися до ППП з *проханням провести слухання за відсутності підозрюваного* з метою затвердження обвинувачення, якщо а) особа відмовився від свого права бути присутньою на слуханні; б) переховується чи неможливо встановити його місце перебування та були вжиті всі необхідні засоби для забезпечення його присутності у Суді (п.2 ст.61 Статуту МКС).

Повноваження Прокурора під час слухання ППП щодо затвердження обвинувачення.

Під час слухання ППП щодо затвердження обвинувачення, Прокурор згідно з п.5 ст.61 Статуту МКС, підтримує кожен пункт обвинувачення доказами, які є достатніми для встановлення істотних підстав вважати, що дана особа вчинила злочин, в якому її обвинувачують. При цьому він може посилатися на документальні докази або резюме доказів і може не викликати свідків, які як очікується будуть давати покази у суді. Отже, п.5 ст.61 не вимагає у Прокурора викликати тих свідків, покази яких стали основою для затвердження обвинувачень. Прокурору у даному випадку достатньо надати відповідні документи чи витяг з них, у яких містяться задокументовані покази свідків [130, с. 139]. Якщо ж звернутися до практики МКС, то у справі

Т. Лубанга Дьільо, Прокурор під час слухання надав різного роду документи, доповіді, і тільки одного свідка викликав у судове засідання для дачі показів. Оскільки, в основному покази свідків були надані у задокументованому вигляді, це викликало критику з боку сторони захисту, яка вказувала, що такі покази не повинні братися до уваги, тому що вони не можуть бути спростовані через процедуру перехресного допиту, а щодо резюме доказів, то вони є недопустимими доказами, оскільки містять тільки прокурорське бачення таких показів [122, с. 496-497]. Однак, ППП наголосила, що метою слухання щодо затвердження обвинувачення є обмеження передачі до судового розгляду по суті справ тільки щодо тих осіб, проти яких є достатні обвинувачення, що виходять за межі одних лише припущень або підозр [88, пол. 37]. Тобто слухання щодо затвердження обвинувачення виконує функцію фільтрації справ для стадії розгляду справ по суті, на якій потім уже буде визначатися чи вчинила конкретна особа злочин чи ні. Як наслідок Прокурору необхідно надати принаймні ті докази, які є достатніми для встановлення істотних підстав вважати, що дана особа вчинила злочин. Такий стандарт доказування вини є значно нижчим, ніж стандарт доказування під час розгляду справи по суті [124, с. 1352; 198, п. 9-13]. Якщо на слуханні щодо затвердженні обвинувачення стандарт доказування визначається розробниками Статуту словами «істотні підстави вважати» (англ. *'substantial grounds to believe'*) [157, ст. 61(5) та ст. 61(7)], то під час судового розгляду справи по суті для визначення особи винною – «поза розумними сумнівами» (англ. *'beyond reasonable doubt'*) [157, ст. 66(3)]. Такі різні стандарти доказування передбачені розробниками Статуту для того, щоб уникнути перетворенню слухання ППП щодо затвердження обвинувачення у «суд перед судом» [122, с. 497].

За результатами слухання ППП може як затвердити обвинувачення, так і не затверджувати обвинувачення. Якщо обвинувачення не були затверджені, Прокурор відповідно до п. 8 ст. 61 Римського Статуту МКС вправі за наявності нових доказів знову звернутися до ППП з проханням про

затвердження цього обвинувачення. Тому, на слуханні щодо затвердження обвинувачення, сторона обвинувачення є у більш привілейованому становищі, ніж сторона захисту. Адже, навіть, якщо на слуханні у ППП сторона захисту добила незатвердження обвинувачення, сторона обвинувачення вправі клопотати про нове слухання щодо затвердження обвинувачень [114, с. 220]. Аналогічного кореспондуючого права, сторона захисту не має. При чому варто підкреслити, що для Прокурора не встановлено жодних часових обмежень щодо збору нових доказів та кількості можливих звернень до ППП щодо одних і тих же обвинувачень. Для прикладу у справі МКС Прокурор проти Бахар Ідріс Абу Гарда (Дарфур, Судан), ППП за результатами слухання щодо затвердження обвинувачення, 08 лютого 2010 року прийняла рішення не затверджувати обвинувачення [169, п. 236]. Таке ж рішення є у справі Прокурор проти К. Мбарушімана (Демократична Республіка Конго), де ППП 16 грудня 2011 вирішила відмовити у затвердженні обвинувачень [193, п. 340]. Станом на 01 лютого 2018 року, Прокурор все ще збирає нові докази для повторного звернення до ППП для затвердження вказаних обвинувачень [80].

Повноваження Прокурора після затвердження обвинувачення ППП та до початку судового розгляду справи по суті.

Після затвердження обвинувачень ППП та до початку судового розгляду справи по суті Прокурор вправі змінити обвинувачення (п.9 ст.61 Римського Статуту МКС). Для цього Прокурор повинен згідно п.1 пр.128 ППД МКС надіслати до ППП прохання про зміну обвинувачень; остання у свою чергу повідомляє про таке прохання обвинуваченого. Якщо ППП вважатиме, що зміни обвинувачення являють собою нові або більш серйозні обвинувачення, вона проводить нове слухання щодо затвердження обвинувачення. З цього приводу ППП у справі Прокурор проти Т. Лубанги Дьільо підкреслила, що включення нових фактів і обставин в предмет судового розгляду призводить до зміни фундаментальних меж такого

судового розгляду [199, п. 94]. Саме тому є необхідним проведення додаткового слухання ППП щодо затвердження обвинувачення.

Якщо ж на думку ППП зміни у обвинуваченні не будуть являти нові або більш серйозні обвинувачення (наприклад, у разі зменшення кількості інкримінованих злочинів або їх тяжкості) – ППП може санкціонувати зміну обвинувачень без проведення нового слухання щодо затвердження обвинувачень.

Отже, відповідно до п. 9 ст. 61 Римського статуту МКС, ініціатива щодо зміни обвинувачення на цій стадії може виходити виключно від Прокурора, на чому неодноразово наголошувала Апеляційна палата МКС [217, п. 30; 199, п. 77]. Разом з тим, таке виключне право Прокурора на стадії попереднього судового провадження не означає, що у подальшому зміна обвинувачення не буде здійснена Судовою палатою з розгляду справи по суті [217, п. 30; 199, п. 77].

Якщо ж судовий розгляд справи по суті уже розпочався, то Прокурор відповідно до п.9 ст.61 Римського Статуту МКС вправі тільки зняти обвинувачення, змінити обвинувачення він не має права. Таким правом Прокурор МКС скористався у справі Uhuru Muigai Kenyatta (Республіка Кенія). Так, 23 січня 2012 року, ППП МКС затвердила проти нього обвинувачення [215, п. 429-430]. А 5 грудня 2014 року Прокурор МКС зняв з нього обвинувачення. В обґрунтування причини для зняття обвинувачення, Прокурор МКС вказав, що через відсутність належної співпраці з Республікою Кенією неможливо отримати докази, які би доводили вину Uhuru Muigai Kenyatta поза розумним сумнівом (англ. *beyond reasonable doubt*) [216, п. 2].

Узагальнюючи особливості повноважень Прокурора МКС на стадії попереднього судового провадження можна зробити такі **висновки**.

1. Прокурор на цій стадії володіє значно вужчим обсягом повноважень, ніж на попередніх стадіях (порушення розслідування та розслідування). Разом з тим, на кожному етапі стадії попереднього судового

провадження він має свої особливі повноваження. Так, до початку слухання ППД щодо затвердження обвинувачення Прокурор має повноваження у сфері взяття під варту чи звільнення з під варті; розкриття доказів; продовження проведення розслідування, зміни або зняття обвинувачення; ініціювання проведення слухання ППП щодо затвердження обвинувачення за відсутності особи щодо якої здійснюється кримінальне переслідування. Під час проведення слухання ППП щодо затвердження обвинувачення Прокурор підтримує кожен пункт обвинувачення доказами; якщо обвинувачення не були затвердженні ППП – він вправі за наявності нових доказів знову звернутися до ППП з проханням про затвердження обвинувачення. Після затвердження обвинувачення ППП та до початку судового розгляду справи по суті Прокурор вправі з дозволу ППП змінити обвинувачення або зняти їх.

2. Серед досліджуваних повноважень Прокурора, окремі з них отримали розширене тлумачення у практиці МКС. Так, Прокурор вправі самостійно вирішувати межі розкриття доказів для сторони захисту. Зокрема він визначає які докази надати під час слухання щодо затвердження обвинувачення (попередньо розкривши їх для сторони захисту), а які лише на стадії судового розгляду справи по суті (і залишити їх нерозкритими для сторони захисту до провадження розгляду справи по суті). Також Прокурор вправі у разі незатвердження обвинувачень ППП за наявності нових доказів знову звернутися до ППП з проханням про затвердження обвинувачень. При цьому для Прокурора не встановлено жодних часових обмежень щодо збору нових доказів та кількості можливих звернень до ППП щодо одних і тих же обвинувачень. Прокурор вправі протягом усієї стадії попереднього судового розгляду змінити обвинувачення. При цьому ініціатива щодо зміни обвинувачення може виходити виключно від Прокурора. З ініціативи сторони захисту, чи з власної ініціативи, ППП не може змінити обвинувачення.

Висновки до розділу 2

Проведене у розділі 2 дослідження правового статусу Прокурора МКС на досудових стадіях дозволяє дійти таких висновків.

1. Прокурор МКС на стадії порушення розслідування, під час розслідування та на стадії затвердження обвинувачення має особливі повноваження щодо притягнення до відповідальності осіб, які вчинили злочини які входять до предметної юрисдикції МКС.

2. Аналіз повноважень Прокурора МКС на стадії порушення розслідування дозволяє стверджувати, що незалежно від того, від кого виходить ініціатива щодо порушення розслідування саме від рішення Прокурора про наявність або відсутність достатніх підстав для проведення розслідування залежить подальша доля переданої ситуації чи отриманої інформації. За наявності достатніх підстав – порушується розслідування (самостійно Прокурором або за погодженням з Палатою попереднього провадження), за їх відсутності – відмовляється у порушенні розслідування.

Інформація про ймовірно вчинені злочини, які підпадають під юрисдикцію МКС, може передаватися Прокурору для порушення розслідування: державою-учасницею, Радою Безпеки, або ж, отримуватися Прокурором з інших джерел (ініціювання розслідування *proprio motu*). Механізм порушення розслідування є дещо відмінний щодо ситуацій, які передаються державою-учасницею та Радбезом ООН, з одного боку, та ініціювання розслідування *proprio motu* (у випадку отримання Прокурором інформації про вчинені злочини з інших джерел), – з іншого. У першому випадку, Прокурор самостійно приймає рішення про порушення розслідування чи про відмову у порушення розслідування. У другому – порушення розслідування потребує його погодження (санкціонування) Палатою попереднього провадження. Власне такий ускладнений порядок щодо прийняття рішення про порушення розслідування у разі його ініціювання Прокурором *proprio motu* є проявом судового контролю над застосуванням Прокурором своїх повноважень.

3. У МКС виключно Прокурор несе відповідальність за проведення розслідування. Окрім звичного для національного кримінального процесу збирання доказів які мають пряме відношення до кримінального провадження, Прокурор МКС повинен зібрати також докази для прийняти рішення щодо того, чи провадження у МКС буде відповідати вимогам компліментарності, з'ясувати питання чи наявні «інтереси правосуддя», зокрема питань щодо державної судової системи, в т.ч. чи там справді здійснюється кримінальне переслідування, інформації щодо інтересів жертв злочинів тощо. Аналіз передбачених у статуті МКС повноважень Прокурора щодо проведення розслідування дозволяє класифікувати їх на три групи. Першу групу становлять повноваження у сфері збору та вивчення доказів, в тому числі збір доказів шляхом допиту осіб; другу – повноваження у сфері міжнародного співробітництва; третю – повноваження у сфері нерозкриття доказів, забезпечення конфіденційності інформації та захисту особи. Разом з тим, для реалізації окремих зі своїх повноважень у сфері розслідування, Прокурору необхідно отримати погодження від Палати попереднього провадження. Дослідження Статуту, ППД та практики діяльності МКС дозволяє стверджувати про наявні проблеми з забезпеченням захисту осіб, які поставлені у небезпеку у зв'язку з діяльністю Суду, та які не належать до категорії свідків та потерпілих. Варто би було у ППД передбачити відповідні заходи захисту щодо всіх осіб, які поставлені у небезпеку у зв'язку з розслідуванням, а не обмежуватися виключно свідками та потерпілими.

4. На стадії попереднього судового провадження Прокурор володіє значно вужчим обсягом повноважень, ніж на попередніх стадіях (порушення розслідування та розслідування). Разом з тим, на кожному етапі стадії попереднього судового провадження він має свої особливі повноваження. Так, до початку слухання ППД щодо затвердження обвинувачення Прокурор має повноваження у сфері взяття під варту чи звільнення з під варті; розкриття доказів; продовження проведення розслідування, зміни або зняття обвинувачення; ініціювання проведення слухання ППП щодо затвердження обвинувачення за відсутності особи щодо якої здійснюється кримінальне переслідування. Під час проведення слухання ППП щодо затвердження

обвинувачення Прокурор підтримує кожен пункт обвинувачення доказами; якщо обвинувачення не були затверджені ППП – він вправі за наявності нових доказів знову звернутися до ППП з проханням про затвердження обвинувачення. Після затвердження обвинувачення ППП та до початку судового розгляду справи по суті Прокурор вправі з дозволу ППП змінити обвинувачення або зняти їх.

Серед досліджуваних повноважень Прокурора, окремі з них отримали розширене тлумачення у практиці МКС. Так, Прокурор вправі самостійно вирішувати межі розкриття доказів для сторони захисту. Зокрема він визначає які докази надати під час слухання щодо затвердження обвинувачення (попередньо розкривши їх для сторони захисту), а які лише на стадії судового розгляду справи по суті (і залишити їх нерозкритими для сторони захисту до провадження розгляду справи по суті). Також Прокурор вправі у разі не затвердження обвинувачень ППП за наявності нових доказів знову звернутися до ППП з проханням про затвердження обвинувачень. При цьому для Прокурора не встановлено жодних часових обмежень щодо збору нових доказів та кількості можливих звернень до ППП щодо одних і тих же обвинувачень. Прокурор вправі протягом усієї стадії попереднього судового розгляду змінити обвинувачення. При цьому ініціатива щодо зміни обвинувачення може виходити виключно від Прокурора. З ініціативи сторони захисту, чи з власної ініціативи, ППП не може змінити обвинувачення.

РОЗДІЛ 3

ПОВНОВАЖЕННЯ ПРОКУРОРА МКС НА СУДОВІЙ (TRIAL) ТА ПІСЛЯСУДОВИХ (POST-TRIAL) СТАДІЯХ ПРОВАДЖЕННЯ

3.1. Повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії судового розгляду справи

Стадія судового розгляду справи – це центральна стадія провадження у справі у МКС на якій виноситься рішення по суті (вирок): про винуватість чи невинуватість обвинуваченого. Як підкреслює О. В. Касинюк, провадження на всіх попередніх стадіях має попередній та допоміжний характер щодо стадії судового розгляду, а наступні стадії апеляційного та ревізійного провадження мають перевірочний характер [25, с. 175].

Розділ 6 Статуту МКС (Судовий розгляд справи) не містить якоїсь чіткої статті, яка би визначала повноваження Прокурора на стадії судового розгляду справи по суді. Тому, з урахуванням особливості стадії судового розгляду справи, Прокурор продовжує володіти функціями та повноваженнями які містяться у розділі 5 Статуту МКС (розслідування та кримінальне переслідування) [255, с. 542]. Зокрема, на стадії судового розгляду справи, прокурор повинен надати докази про винуватість чи невинуватість обвинуваченого у вчиненні злочину. Також Прокурор має обов'язки щодо розкриття доказів для сторони захисту [255, с. 542].

Власне особливість повноважень Прокурора на стадії судового розгляду характеризується тим, що з одного боку сторони у змагальницькому процесі провадження справи перед Судовою палатою МКС застосовується принцип рівності сторін судочинства, зміст якого зводиться до того, що сторона обвинувачення і сторона захисту мають рівні процесуальні можливості для підтримання їх позицій під час провадження у справі [10, с. 36]. Як сторона кримінального судочинства, Прокурор вправі вносити клопотання щодо будь-яких питань, які пов'язані з судовим розглядом як до

початку судового розгляду (п.1 пр.134 ППД МКС), так і під безпосередньо час судового розгляду (п.3 пр.134 ППД МКС). Крім цього, як сторона процесу, Прокурор вправі оскаржувати у апеляційному провадженні як проміжні, так і кінцеві рішення прийняті Судовою Палатою (ст.81 та ст.82 Статуту МКС). Але в той же час, особливість участі Прокурора з другого боку полягає у тому, що відповідно до ч.2 ст.66 Статуту МКС, на ньому лежить тягар доказування вини обвинуваченого [58].

Тягар доказування вини Прокурором.

Ч.2 ст.66 Статуту МКС зобов'язує виключно Прокурора доказувати вину обвинуваченого. Саме на стадії судового розгляду справи виноситься вирок у справі. Завдання ж Прокурора виходячи з ч.3 ст.66 Статуту МКС, довести у суді, надавши необхідні докази, що обвинувачений є винуватий у вчиненні злочинів і це не підлягає сумніву на розумних підставах. Більше того, концепція тягара доказування вини прокурором має своєю метою уникнути наявності у справі не чітких чи не повних обвинувальних доказів [101, с. 29]. Коментуючи ч.2 ст.66 Статуту МКС, суддя МКС Г.Пікіс підкреслює, що у судовій палати немає завдання проводити судове слідство, і враховуючи його результат, визначати результат справи [130, с. 171]. Обвинувачений ж, взагалі згідно до ст.67 (1)(i) Статуту МКС не несе тягар доводити свою невинуватість чи обов'язку спростування.

Варто вказати, що прокурор на стадії судового розгляду справи, як і на стадії розслідування (ст.54(1) Статуту МКС), повинен з метою встановлення істини по справі діяти неупереджено, а тому має надати не тільки обвинувальні, але й виправдовувальні докази [115, с. 286]. На додаток до цього, Прокурор на підставі ст.67(2) Статуту МКС здійснює розкриття виправдовувальних доказів для сторони захисту, про що буде вестися мова нижче.

Інше важливе питання стосується меж чи «стандартів» доказування вини обвинуваченого. Національні правові системи застосовують різні межі доказування вини. З англосаксонській правовій системі стандарт доказування

визначається словами «вина поза розумним сумнівом» (англ. “guilt beyond a reasonable doubt”). Такий стандарт є об’єктивним і полягає у тому, що два чи декілька осіб (судді) використовуючи ті ж критерії обов’язково прийдуть до такого ж висновку щодо вини особи. На відміну від вказаного стандарту, у романогерманській правовій системі зазвичай для засудження особи необхідне «внутрішнє переконання судді» (англ. “the judge’s innermost conviction”) [87, с. 433]. Зазначений критерій є суб’єктивним, тому що для засудження обвинуваченого достатньо внутрішнього переконання судді, яке є необхідною і достатньою підставою для засудження обвинуваченого [116, с. 128-129]. Правила процедур та доказування МКТЮ, Правила процедур та доказування МКТР і Правила процедур та доказування ММКТ передбачають, що обвинувачений може бути засуджений тільки після доведення вини «поза розумним сумнівом».

Так само як і у МКТЮ, МКТР та ММКТ, Ч.3 ст.66 Статуту МКС вказує, що для засудження обвинуваченого, Суд повинен переконатися в тому, що обвинувачений є винуватий, і це «не підлягає сумніву на розумних підставах». Як наслідок, тоді, коли стороні захисту достатньо тільки створити розумні сумніви проти фактів чи доказів обвинувачення, прокурор має значно складніше завдання: він повинен доказувати винуватість обвинуваченого, таким чином, щоб це не підлягало сумніву на розумних підставах [259, с. 17]. Такі «розумні сумніви» можуть виникнути у суду під час обґрунтування вини обвинуваченого, порушення логіки речей у обвинувальних доказах тощо [130, с. 171].

Слід підкреслити, що у порівнянні зі слуханням щодо затвердження обвинувачення (стадія попереднього судового розгляду) де Прокурору МКС достатньо довести наявність «істотних підстав вважати, що дана особа вчинила злочин, в якому її обвинувачують» (ст.61(5) та 61 (7) Статуту МКС)), під час судового розгляду справи, стандарт прокурорського доказування є значно вищим: Прокурору потрібно довести, що «обвинувачений є винуватий, і це не підлягає сумніву на розумних

підставах» (ст. 66 (3) Статуту МКС). Власне на вищому порозі доказування вини під час судового розгляду справи по суті, від слухання щодо затвердження обвинувачення наголошує і сам МКС у справі Лубанги Дьільо [200, п. 9-13; 201, п. 56].

У міжнародно-правовій доктрині вказується, що для визнання особи винуватою, недостатньо вказати високу ймовірність вчинення злочину; має бути досягнутий певний поріг, щоб виключалися сумніви [116, с. 129]. Тому кожна істотна підстава для сумнівів щодо винуватості обвинуваченого має бути перевірена і виключена. Тільки за умови доказування Прокурором на такому рівні вини обвинуваченого, в тому числі виключення всіх розумних сумнівів, Судова палата виносить обвинувальний вирок суду.

Окремо варто розглянути **особливості підтримання обвинувачення Прокурором.**

У національних правових системах (в т.ч. в Україні), функцією прокурора на стадії судового розгляду справи є підтримання обвинувачення [22, с. 29; 30, с. 66]. Але в той час, якщо у національних правових системах обвинувачення здійснюється прокурором від імені держави (підтримання державного обвинувачення) [41, с. 120], то у Міжнародному кримінальному суді є своя специфіка. Справа у тому, що власне сам МКС відповідно до ст.1 Римського статуту уповноважений здійснювати юрисдикцію щодо осіб, які відповідальні за найбільш серйозні злочини, які викликають стурбованість міжнародної спільноти. Прокурор вправі відповідно до ст.15 порушувати розслідування *propter motu*, а потім й підтримувати щодо результатів такого розслідування обвинувачення на стадії судового розгляду. При чому, як уже досліджено у розділі 2.1. він може порушувати розслідування як щодо держави-учасниці Римського статуту, так і щодо держави, яка не є учасницею Римського статуту. Все це дозволяє стверджувати, що Прокурор підтримує обвинувачення у Міжнародному кримінальному суді від імені всього світового співтовариства.

Аналіз Регламенту Офісу Прокурора МКС дозволяє стверджувати, що серед органів Офісу Прокурора МКС, відповідальність за підтримання обвинувачення під час судового розгляду справи несе Відділ обвинувачення. Зокрема, до його завдань на цій стадії входить: розроблення прокурорської стратегії на етапі судового розгляду для обґрунтування і затвердження Виконавчим комітетом Офісу Прокурора і її подальшого впровадження; підтримання державного обвинувачення; координація і співпраця з Секретарем МКС щодо інших питань пов'язаних з судовим розглядом [143, пол. 9].

De facto межі судового розгляду визначаються прокурором. Такий висновок можна зробити, проаналізувавши ст.61 та ст.64 Римського статуту МКС. Адже, судовий розгляд проводиться щодо тієї особи, і в тих межах, в яких відбулося затвердження обвинувачень Палатою попереднього провадження, та які були висунуті Прокурором. Власне і сам судовий розгляд розпочинається з зачитування Судовою палатою обвинувачень, які були затвержені Палатою Попереднього Провадження (ст.64(8)(а) Римського статуту МКС)

Під час судового розгляду справи у Судовій палаті Прокурор вправі з дозволу цієї Палати, зняти обвинувачення (ст.61(9) Римського статуту МКС). Таким правом Прокурор МКС скористався у справі проти Ф.Музаура (2013 рік) та У.Кенятта (2015 рік). *Обґрунтовуючи своє рішення* про зняття обвинувачення з Ф.Музаури, Прокурор звернув увагу, що наявні докази не дають достатніх перспектив очікувати засудження обвинуваченого Ф.Музаури [225, п. 9-12]. Судова палата надала згоду на зняття обвинувачення з Ф.Музаури, прийнявши рішення про припинення провадження проти нього та зобов'язала Секретаріат МКС повідомити про таке рішення уряд Республіки Кенії [226, п. 13]. Аналогічне рішення прийняла Судова палата у 2015 році щодо іншого обвинуваченого – У. Кенятта, знявши з нього обвинувачення [227, п. 12].

У той самий час, ні Римський статут, ні ППД МКС не передбачають можливості на стадії судового розгляду висунення нових обвинувачень або зміни уже висунених обвинувачень. Тому, після початку судового розгляду справи висунення нових обвинувачень є неможливим [124, с. 1349]. Якщо ж Прокурор має намір висунути додаткові обвинувачення, то має бути проведене слухання щодо затвердження нових обвинувачень Палатою попереднього провадження у порядку п.1-8 ст.61 Римського статуту МКС. Однак, п.11 ст.61 та пп. «а» п.6 ст.64 Римського статуту МКС передбачають, що Судова палата може здійснювати будь-яку функцію Палати попереднього провадження. Як наслідок виникає питання, чи може Судова палата під час розгляду справи якщо прокурор бажає висунути нові обвинувачення, затвердити їх у порядку ст.61 виконуючи при цьому функції Палати попереднього провадження? Видається що ні. Адже, якщо Судова палата затвердить обвинувачення у порядку ст.61, виконуючи функцію Палати попереднього провадження, можна вести мову про можливий ризик упередженості Судової палати на стадії судового розгляду справи, зокрема при винесенні вироку суду. У той же час, Судова палата за результатами розгляду справи вправі внести зміни у кваліфікацію злочинів. Так, відповідно до пол. 55 Регламенту МКС, Палата може внести зміни у юридичну кваліфікацію фактів з точки зору відповідності злочинам, передбаченим ст. 6,7 або 8, або з точки зору відповідності формі участі обвинуваченого, передбаченої ст. 25 і 28, причому рішення не повинно виходити за межі тих фактів і обставин, які були викладені в обвинуваченнях і будь-яких поправок до обвинувачень [142].

Повноваження Прокурора на окремих етапах стадії судового розгляду справи.

Аналіз Статуту (ст. 64(8)) та ППД (пр.132 та пр.140 (2)) МКС, а також міжнародно-правової доктрини [86, с. 469] дозволяє виділити такі етапи стадії судового розгляду: *розпорядче засідання, вступні промови, подання доказів, заключні промови, винесення вироку суду*. Прокурор бере участь у

кожному з цих етапів (окрім винесення вироку), володіючи своїми особливими повноваженнями.

Після утворення Судової палати (вони утворюються по кожній ситуації (групі справ) окремо), така Палата спершу проводить *розпорядче засідання* для встановлення дати судового розгляду. Прокурор під час розпорядчого засідання вправі клопотати про відстрочення дати судового розгляду (пр. 132(1) ППД МКС).

Відповідно до п. 1 пр. 134 ППД МКС, до початку судового розгляду Прокурор вправі внести клопотання щодо будь-якого питання ведення судового розгляду. Такі клопотання подаються у письмовій формі.

На початку судового розгляду Судова палата з'ясовує у Прокурора та у захисту чи є у них заперечення або зауваження щодо ведення розгляду, які виникли після слухання по затвердженню обвинувачень. Такі заперечення або зауваження не можуть бути знову заявлені або зроблені пізніше в ході судового розгляду без дозволу Судової палати, яка розглядає цю справу. Разом з тим це положення не перешкоджає Прокурору заявляти клопотання під час судового розгляду щодо будь-якого питання, яке виникає під час судового розгляду (п. 3 пр. 134 ППД МКС).

Далі Судова палата, відповідно до п. 8(а) ст.64 Статуту МКС зачитує обвинуваченому обвинувачення, які затверджені Палатою попереднього провадження та дає йому обвинуваченому змогу визнати свою вину відповідно до ст. 65 або заявити про свою невинуватість.

Здебільшого як у національних, так і у міжнародних кримінальних судах та трибуналах, визнання вини відбувається в результаті угоди між стороною обвинувачення та захисту. Як підкреслює М. Гармон, угода про визнання вини може бути у двох формах «угода про обвинувачення» та «угода про вирок» [106, с. 164]. «Угода про обвинувачення» зводиться до того, що обвинувачений визнає вчинення певних злочинів, натомість, сторона обвинувачення зменшує число пунктів обвинувачення. «Угода про вирок» є домовленостями між прокурором та обвинуваченим щодо

конкретних умов, які стосуються покарання, як правило, фіксований термін позбавлення волі [106, с. 164].

Далі виникає питання, які правові наслідки угоди про визнання вини та визнання вини загалом. Так, у державах англо-саксонської системи права угода про визнання вини призводить до припинення дослідження доказів та подальшого з'ясування обставин справи. Натомість, у державах континентальної системи права, навіть у разі досягнення угоди про визнання вини, суд вправі вимагати подання додаткових доказів та подальшого судового розгляду [86, с. 467]. Хоча справедливо буде відзначити, що й у державах з континентальною системою права, визнання вини вважається переконливим доказом, що здебільшого спрощує подальше провадження у праві [164, с. 150].

Питання про визнання вини широко обговорювалося в ході розробки Статуту МКС. Тим не менше, був досягнутий компроміс, який є більше притаманний до системи континентального права, що визнання вини обвинуваченим є лише одним із доказів [86, с. 468]. Визнання вини у міжнародних кримінальних судах, як зазначає К. Кальво-Голлер, має свої істотні переваги. Зокрема, дозволяє уникнути тривалого, складного та витратного судового розгляду справи по суті [78, с. 238]. Станом на 01 лютого 2018 року, в МКС першим і єдиним обвинуваченим, який визнав свою вину є Ахмад Аль Факі Аль Махді. Провадження у справі Прокурор проти Ахмад Аль Факі Аль Махді з моменту видачі ордеру на арешт (18 вересня 2015 року) [168] і до винесення вироку (27 вересня 2016) [220] зайняло тільки 1 рік, що за всю історію функціонування МКС є своєрідним рекордом здійснення найбільш швидкого правосуддя. Для порівняння, у справі Прокурор проти Жана-П'єра Бемби Гомбо, проміжок часу з моменту видачі ордеру на арешт (23 травня 2008 року) [187] до винесення вироку (21 березня 2016 року) [188] зайняв 8 років, а у справі Прокурор проти Томаса Лубанги – 6 років [202; 203]. Це переконливо доводить значно швидше

провадження у справі в разі визнання вини обвинуваченим, у порівнянні з обвинуваченими, які не визнавали свою вину.

Угода про визнання вини може бути укладена не тільки на стадії судового розгляду, а й на стадії попереднього судового розгляду. Так, у згаданій справі Прокурор проти Ахмад Аль Факі Аль Махді, 18 лютого 2016 між стороною обвинувачення та стороною захисту було досягнуто угоду про визнання вини, відповідно до якої Ахмад Аль Факі Аль Махді визнав свою відповідальність за злочини, які інкриміновані йому Офісом Прокурора МКС [221, п. 9]. Взамін цього, Прокурор МКС зобов'язався: 1) просити під час судового розгляду міру покарання 9-11 років позбавлення волі; 2) не подавати апеляцію на вирок Судової палати; 3) після того як Ахмад Аль Факі Аль Махді відбуде 2/3 строку позбавлення волі, буде підтримувати у Судовій палаті перегляд вироку щодо зменшення міри покарання [221, п. 19]. 24 березня 2016 року, Палата попереднього провадження затвердила обвинувачення [222], а уже 27 вересня 2016 винесла вирок по цій справі, за яким Ахмад Аль Факі Аль Махді був засуджений до 9 років позбавлення волі [197].

Узагальнюючи повноваження Прокурора щодо умов угоди про визнання вини у МКС, варто долучитися до думки М. Буркхардта, що можливості Прокурора щодо того, що він може запропонувати в угоді про визнання вини є доволі обмежені, так як винесення вироку лежить виключно в руках Судової палати [254, с. 244]. Відтак, він може в угоді тільки запропонувати зменшення або зміну обвинувачень чи частини обвинувачень, або ж дати обіцянку просити у Судової палати нижчу міру покарання; не подавати апеляцію на вирок Судової палати; у разі відбуття 2/3 строку покарання, підтримувати у Судовій палаті перегляд вироку щодо зменшення міри покарання.

Визнання вини може відбуватися не тільки внаслідок досягнення угоди між стороною обвинувачення та стороною захисту, а й шляхом подання заяви з боку обвинуваченого про визнання ним вини. У такому разі, Офісом

Прокурора, відповідно до п. 1 пол. 62 Регламенту Офісу Прокурора МКС має бути здійснена власна оцінка такої заяви, зокрема щодо того, чи визнання вини було зроблено свідомо та добровільно і чи підтверджується таке визнання вини фактами, які є у справі [143].

Якщо Прокурор володіє достовірною інформацією чи доказами, які засвідчують, що визнання вини не було свідомим, добровільним чи не підтверджується доказами, він повинен звернути на це увагу Судової палати (п. 1 пол. 62 Регламенту Офісу Прокурора МКС).

Якщо ж визнання вини відповідає пред'явленим обвинуваченням, Прокурор повинен надати докази та матеріали які підтверджують або доповнюють факти на підтримку визнання вини обвинуваченим (п. 1 пол. 62 Регламенту Офісу Прокурора МКС) [143].

Таким чином, визнання вини не означає автоматичного винесення Судовою палатою рішення про визнання особи винною та призначення покарання (вироку). Навіть якщо Судова палата приходить висновку, що умови щодо визнання вини були дотримані, відповідно до п. 1 ст. 65 Статуту МКС, вона розглядає визнання вини, виключно у сукупності з іншими додатковими доказами.

У тому разі, якщо обвинувечений не скористався свом правом визнати вину або Судова палата не задовольнила заяву про визнання вини, вона переходить до судового розгляду справи по суті. Власне у Судовій палаті розгляд справи по суті розпочинається зі *вступної промови* Прокурора. Його право першим виступати з вступною промовою є цілком логічним і пов'язане з тим, що він несе тягар доказування вини [153, с. 746]. У міжнародно-правовій літературі підкреслюється, що вступна промова виконує як мінімум три функції: процедурна, інформативну та «судової пропаганди» (англ. “trial advocacy”). Процедурна функція полягає у повідомленні обвинуваченого про обвинувачення проти нього. Інформативна зводиться до інформування про заплановану тактику обвинувачення яка буде використовуватися Прокурором для викладення у справі фактів, питань, які будуть

обговорюватися та короткого викладу доказів, які Прокурор має намір подати у підтримку своїх тверджень. Функція «судової пропаганди» полягає у тому, що за допомогою вступної промови Прокурор викладає короткий і красномовний виклад свого бачення справи, намагаючись переконати у цьому суддів. Суддям і громадськості у вступній промові надається короткий виклад обвинувачень, зокрема інформації про обвинуваченого, тяжкості вчинених ним злочинів, а також засобів і методів їх вчинення [153, с. 747-748].

Після вступних промов, суд переходить до етапу *подання доказів* сторонами процесу.

Питання щодо подання доказів на стадії судового розгляду регламентовані у ст. 69 «Докази» Статуту МКС, яка встановлює, що сторони можуть подавати докази, які мають відношення до справи, відповідно до 64 (ч.3 ст.69 Статуту). Разом з тим, у ст.69 Статуту МКС не дається дефініції доказів, як і не вказується, які є види доказів. Однак, аналіз практики дозволяє дійти до висновку, що Прокурор під час судового розгляду активно використовує три типи доказів: усні (усні покази свідків), письмові (документи, стенограми інтерв'ю, листи, фотографії, мапи і т.д.) та аудіовізуальні (покази свідків через відео зв'язок; відео- та аудіозаписи) [173, п. 74; 178, п. 40; 184]. При чому, якщо докази можуть мати електронну форму (наприклад, документи чи відео- та аудіозаписи), відповідно до п. 2 пол. 52 Регламенту Секретаріату МКС Прокурор повинен їх надати у електронній формі судовому секретарю щонайменше за три робочі дні до початку запланованого судового засідання. Власне такий трьохденний термін пов'язаний з тим, що отримавши цей доказ, судовий секретар має направити його до служби усного чи письмового перекладу Секретаріату для забезпечення їх перекладу (п. 3 пол. 52 Регламенту Секретаріату МКС).

Слід підкреслити, що серед засобів доказування, окрема увага у статті 69 Статуту МКС приділена тільки показам свідків (ч.1-2 ст. 69 Статуту МКС). З цього приводу, проф. М. Клемберг цілком слушно зазначає, що саме

покази свідків є одним найважливіших засобів доказування вини обвинуваченого як в національному, так і міжнародному кримінальному судочинстві [116, с. 439]. Але особливістю появи свідків у міжнародних судах є те, що забезпечення їх участі у провадженні справи є неможливим без ефективного міжнародного співробітництва [116, с. 439].

Прокурор перш, ніж викликати свідка для надання показів у Судовій палаті, відповідно до п. 1 пол. 61 Регламенту Офісу Прокурора МКС, повинен провести фізичне і психологічне оцінювання його ймовірної вразливості пов'язаної з наданням показів [143]. Зокрема, Прокурор при прийнятті рішення щодо виклику свідка та механізму використовувати показів свідка в ході судового розгляду, повинен, згідно п. 2 пол. 61 Регламенту Офісу Прокурора МКС, приймати до уваги можливість вжиття засобів захисту або спеціальних заходів відповідно до правил 87 і 88 ППД МКС, надання доказів за допомогою аудіо або відео-зв'язку відповідно до правила 67 ППД МКС або використання раніше записаних свідчень у відповідності з правилом 68 ППД МКС [143].

У тому разі, якщо на думку Прокурора, свідку чи потерпілому загрожує небезпека в результаті їх показів, він відповідно до п. 1 пр. 87 ППД МКС має звернутися до Палати з клопотанням про вжиття засобів захисту відповідного свідка чи потерпілого. Судова палата за результатами розгляду згаданого клопотання Прокурора може прийняти рішення: 1) про вилучення з відкритих протоколів Палати імені такого свідка, потерпілого чи іншої особи, а також будь-якої інформації, яка могла би сприяти встановленню їх особи; 2) заборонити учасникам судового розгляду розкривати таку інформацію будь-якій третій стороні; 3) надавати покази з використанням електронних або інших спецзасобів, зокрема, які дозволяють змінювати зображення або голос; 4) використовувати до таких осіб псевдоніми; 5) проводити частину судових засідань *in camera* (п. 1 пр. 87 ППД МКС).

Пр.140(1) ППД МКС передбачає, що черговість і порядок подання доказів встановлюється за взаємною згодою між Прокурором і захистом,

якщо відсутні інші вказівки з боку головуючого судді. Але іноді домовленості щодо порядку подання доказів сприймаються Судовою палатою у якості певного побажання. Так, для прикладу у справі Прокурор проти Г.Катанги та М.Чуї, сторони домовилися про порядок подання доказів, але головуючий суддя, для того щоб уникнути двозначності дав чіткі вказівки щодо допиту свідків [172, п. 3]. Так, за рішенням головуючого судді, першим має представляти свою справу Прокурор (допитувати свідків), і тільки після нього – сторона захисту [172, п. 4-6].

Після того як сторони завершили подання доказів, головуючий суддя оголошує учасникам судового розгляду про припинення етапу подання доказів та відповідно до пр. 141 (2) ППД МКС пропонує Прокурору і захиснику виступити *із заключними промовами (заявами)*. У заключній промові Прокурор підсумовує докази, які були надані під час судового розгляду та намагається переконати суддів, що за вказаних доказів обвинувачений є винуватий, і це не підлягає сумніву на розумних підставах [204; 174].

Узагальнюючи особливості повноважень Прокурора МКС на стадії судового розгляду справи можна зробити такі **висновки**:

1. Особливість повноважень Прокурора на стадії судового розгляду характеризується тим, що на ньому лежить тягар доказування вини обвинуваченого. Він повинен довести у суді, надавши необхідні докази, що обвинувачений є винуватий у вчиненні злочинів і це не підлягає сумніву на розумних підставах.

2. Прокурор МКС підтримує обвинувачення у Міжнародному кримінальному суді від імені всього світового співтовариства. Серед органів Офісу Прокурора МКС, відповідальність за підтримання обвинувачення під час судового розгляду справи несе Відділ обвинувачення.

3. Ні Римський статут, ні Правила процедур та доказування МКС не передбачають можливості на стадії судового розгляду висунення нових обвинувачень або зміни уже висунених обвинувачень. Тому, після початку

судового розгляду справи висунення нових обвинувачень є неможливим. Якщо ж Прокурор має намір висунути додаткові обвинувачення, то має бути проведене слухання щодо затвердження нових обвинувачень Палатою попереднього провадження.

4. Прокурор вправі укласти з обвинуваченим угоду про визнання вини. Однак, варто підкреслити, що повноваження Прокурора щодо умов такої угоди є доволі обмежені, так як безпосередньо сам вирок виносить Судова палата. Тим не менше, він може в угоді запропонувати зменшення або зміну обвинувачень чи частини обвинувачень; дати обіцянку просити у Судовій палаті нижчу міру покарання; зобов'язатися не подавати апеляцію на вирок Судової палати; у разі відбуття 2/3 строку покарання, підтримувати у Судовій палаті перегляд вироку щодо зменшення міри покарання.

3.2. Особливості повноважень Прокурора МКС на стадії апеляційного провадження

Римський статут МКС передбачає можливість перегляду рішень Судової палати в апеляційному порядку (ст.81-83 Статуту МКС).

На стадії апеляційного провадження, дискреційні повноваження Прокурора МКС є досить схожі з тими повноваженнями, якими прокурор володіє у національних правопорядках [153, с. 800]. Вони зводяться до того, що Прокурор на власний розсуд визначає чи подавати апеляцію, якщо так, – то з яких підстав її подавати; за наявності апеляції сторони захисту, – у поданні заперечення на таку апеляцію [153, с. 800]. Разом з тим, Прокурор має деякі особливі повноваження на стадії апеляційного провадження у МКС, у порівнянні з прокурором на цій же стадії у національному кримінальному процесі, що пов'язано з тим, про буде вестися мова нижче.

Перегляду в апеляційному порядку підлягають як проміжні рішення (англ. Interlocutory Appeals), так і кінцеві [26, с. 180].

Норми Римського статуту МКС, ППД, Регламенту МКС та Регламенту Офісу Прокурора МКС передбачають дещо відмінну процедуру подання апеляції, апеляційного розгляду, а також повноважень Прокурора щодо проміжних та кінцевих рішень. Відтак, видається розглянути окремо особливості повноважень Прокурора при оскарженні як проміжних, так і кінцевих рішень.

3.2.1. Особливості участі Прокурора при апеляційному оскарженні та перегляді кінцевих рішень

Рішення про визнання особи винною, рішення про виправдання, вирок (рішення про призначення покарання) у міжнародно-правовій доктрині розглядають в якості кінцевих рішень Судової палати [78, с. 306; 111, с. 954]. Деякі сумніви звісно можуть виникнути з приводу того, чи можуть усі зазначені рішення вважатися кінцевими. Для прикладу, після винесення рішення про визнання особи винною, Судовою палатою ухвалюється вирок. Відтак, вказувати рішення про визнання особи винною у якості кінцевих, не зовсім коректно. Тим не менше, попри спірність терміну «кінцеві рішення» у зазначеному контексті, враховуючи однакову процедуру оскарження таких рішень у апеляційному порядку та регламентацію їх тією ж групою норм ст.81 Статуту МКС та розділу 2 глави 8 ППД МКС відокремлено від апеляції проміжних рішень (англ. Interlocutory Appeals) будемо їх умовно вважати «кінцевими».

Римський статут МКС визначає *підстави* для апеляції кінцевих рішень Прокурором.

Підстави для подання Прокурором апеляції щодо рішення про визнання особи винною та рішення про виправдання визначені у п. 1 ст. 81 Статуту МКС. До них належать: процесуальна помилка, помилка у факті або помилка у праві (п. 1 (а) ст. 81 Статуту МКС). На додаток до цього Прокурор має право подання апеляції від імені засудженого (п. 1 (b) ст. 81 Статуту

МКС). Як підкреслює О.В. Касинюк, це положення закріплено у Статуті на підтвердження позиції Прокурора не тільки як сторони в процесі, але й як органу, що діє в інтересах правосуддя. Скоріш за все така ситуація може виникнути у випадку відсутності адвоката або несумлінного виконання ним своїх обов'язків [25, с. 181]. Підставами для подання апеляції Прокурором у цьому випадку є не тільки процесуальна помилка, помилка у факті та праві, а й будь-яка підстава, яка впливає на справедливість судового розгляду або рішення чи довіри до такого розгляду або рішення [59].

Підставою для подання Прокурором апеляції щодо вироку, відповідно до п. 2 (а) ст. 81 Статуту МКС, є неадекватність винесеного вироку вчиненому злочину.

Розглянемо детальніше кожен з зазначених підстав для апеляції.

Процесуальна помилка. Під процесуальною помилкою у міжнародно-правовій доктрині розуміють помилку, яка виникла при проведенні судового розгляду, в результаті якого було прийняте оскаржуване рішення [130, с. 195]. Разом з тим, у ст.83(2) Римського статуту підставою для скасування кінцевого рішення Судової палати є істотна процесуальна помилка. Апеляційна палата МКС у справі М. Нгуджоло Чуї, тлумачучи це положення, звернула увагу, що не кожна процесуальна помилка є підставою для скасування рішення Судової палати, а тільки та помилка, яка мала істотний вплив на оскаржуване рішення [192, п. 3 та п. 247]. Відтак, якщо Прокурор подає апеляцію на цій підставі, він повинен довести, що без такої процесуальної помилки оскаржуване рішення суттєво відрізнялося від того, яке прийняте Судовою палатою [192, п. 21]. Зокрема, якщо Судова палата винесла рішення про виправдання, то Прокурор повинен довести, що без допущеної процесуальної помилки, Судова палата винесла би рішення про визнання обвинуваченого винним [192, п. 285].

Помилка у фактах. Під фактами у цьому контексті розуміють події, як впливають з доказів, що були надані під час судового розгляду. Помилка у фактах може виникнути через ігнорування судом доказів чи неправильного їх

тлумачення, а також долучення судом неналежних або недопустимих доказів. Як підкреслює Г.Пікіс, помилка у фактах по суті є результатом неправильного розуміння, оцінки або ігнорування фактів, які мають відношення до рішення суду [130, с. 196]. Разом з тим, як і у випадку з процесуальною помилкою, не будь-яка, а тільки істотна помилка у фактах є підставою для скасування рішення Судової палати (ст.83(2) Римського статуту). МКС, як і міжнародні кримінальні суди ad hoc, при встановленні чи була допущена помилка у фактах, використовують принцип «розумності», який впливає з поваги до фактів, які були встановлені Судовою палатою. Така «повага» пов'язана з тим, що Судова палата особисто заслуховує свідків та досліджує докази, тому має кращі ресурси, ніж Апеляційна палата для оцінки належності та достовірності доказів [192, п. 23]. Тобто по суті йдеться про презюмування достовірності фактів, які були встановлені Судовою палатою.

Деякі особливості має апеляція Прокурора МКС щодо рішення про виправдання у порівнянні з апеляцією сторони захисту щодо рішення про визнання особи винною. Це пов'язано з тим, що Прокурор, на відміну від сторони захисту, несе тягар доказування вини обвинуваченого «поза розумним сумнівом». З огляду на це, характер помилки у фактах як елемента судової помилки відрізняється у апеляції сторони обвинувачення у порівнянні з апеляцією сторони захисту. Коли для доведення що була допущена помилка у фактах, для сторони захисту (у разі винесення рішення про визнання особи винною) потрібно доказати наявність розумних сумнів; стороні обвинувачення при апеляції (у разі винесення рішення про виправдання) слід довести, що під час розгляду у Судовій палаті були усунені усі розумні сумніви вини обвинуваченого [192, п. 25].

Помилка у праві.

Під помилкою у праві, слід розуміти неправильне застосування судом відповідних норм кримінального права [79, с. 1544]. Ст.83(2) Римського

статуту передбачає, що підставою для скасування кінцевого рішення Судової палати є не будь-яка, а виключно істотна помилка у праві.

При цьому окремі автори зазначаються, що будь-яка процесуальна помилка може бути витлумачена як помилка у праві [130, с. 303]. Однак, помилку у праві слід відмежовувати від процесуальної помилки. Правила (норми) процедури є нормами права самостійного характеру, які часто називаються процесуальними нормами. Норми права *stricto sensu*, є ті, що надають права, покладають обов'язки або визначають відносини між людьми або між особою і державою, іншими словами це норми матеріального права. Тому, визначення злочинів і склади злочинів формують матеріальне право [130, с. 196]. Як наслідок під помилкою у праві слід розуміти неправильне застосування норм матеріального права.

Як уже підкреслено вище, відповідно до п. 1 (b) ст. 81 Статуту МКС Прокурор вправі подати апеляцію **від імені засудженого «за будь-якої іншої підстави, яка впливає на справедливість судового розгляду або рішення чи довіри до такого розгляду або рішення»**. Ватро підкреслити, що за цієї підстави Прокурор оскаржувати в апеляційному порядку кінцеві рішення від імені засудженого, тобто рішення про визнання особи винною і не може подати апеляцію на рішення про виправдання. При цьому, відповідно до ч.2 ст.83 Статуту МКС, при апеляційному оскарженні Прокурором рішення від імені засудженого, таке рішення не може бути змінене зі шкодою для засудженого.

Досліджувана підстава містить досить загальне положення, яке включене метою попередження судової помилки, що не підпадає під вказані вище три підстави (процесуальної помилки, помилки у фактах і помилки у праві) [78, с. 309]. Як слушно підкреслює М.Бохлендер, така підстава свідчить про першорядне бачення розробників Римського статуту, що міжнародна кримінальна юстиція має відповідати засадам справедливості, зокрема будуть забезпечені гарантії справедливого судочинства [75, с. 67]. Тому невідповідність засадам справедливості має апріорі означати

несправедливість самого рішення Судової палати, і як наслідок необхідність його скасування.

Хоча насправді, як видно з проведеного аналізу процесуальної помилки, помилки у фактах і помилки у праві, вони є досить загальними підставами, відтак, варто долучитися до думки К. Кальво-Голлер, що складно уявити «будь-яку іншу підставу, яка впливає на справедливість судового розгляду або рішення чи довіри до такого розгляду або рішення» і яка би не підпадала під ознаки процесуальної помилки, помилки у фактах чи помилки у праві [78, с. 309].

Римський статут окремим пунктом передбачає **підставу для подання Прокурором апеляції щодо вироку** (п. 2 (а) ст. 81 Статуту МКС). Такою підставою є *неадекватність (невідповідність) винесеного вироку вчиненому злочину*. Тобто дана підстава обмежується пропорційністю вироку щодо вчиненого злочину. Г.Пікіс, у цьому зв'язку зауважує, що термін "злочин" нормативно закріплений у згаданому пункті для позначення тяжкості вчиненого діяння, а не визначення злочину як такого [130, с. 199]. Тобто фактично у п. 2 (а) ст. 81 Статуту МКС ведеться мова про невідповідність винесеного вироку тяжкості вчиненого злочину. При цьому, при визначенні відповідності винесеного вироку вчиненому злочину слід враховувати окрім особливостей самого злочину й особу злочинця [130, с. 199].

Далі виникає питання, як співвідноситься п. 2 (а) ст. 81 Статуту МКС та п. 2 ст. 83 (2) Статуту МКС. Так, як уже зазначено вище, п. 2 (а) ст. 81 Статуту МКС визначає, що єдиною підставою для апеляції щодо вироку є невідповідність винесеного вироку вчиненому злочину. У той же час, п. 2 ст. 83 (2) Статуту МКС встановлює, що підставами для скасування чи зміни Апеляційною палатою вироку суду є несправедливість судового розгляду, істотні помилки у факті чи праві та процесуальна помилка. Тобто, п. 2 ст. 83 (2) Статуту МКС не визначає невідповідність винесеного вироку як підставу для скасування чи зміни вироку. З цього приводу, К. Кальво-Голлер

підкреслює, що відповідно до загальної інтерпретації, невідповідність винесеного вироку вчиненому злочину може бути пов'язане з помилкою у факті чи помилкою у праві [78, с. 310]. Відтак, невідповідність винесеного вироку вчиненому злочину варто розглядати виключно як форму згаданих вище судових помилок.

Процедура оскарження Прокурором кінцевих рішень Судової палати та його участь в апеляційному розгляді.

Прокурор вправі оскаржити кінцеве рішення, відповідно до п. 1 пр. 150 ППД МКС, протягом 30 днів з дати його повідомлення про рішення чи призначене покарання [158]. Власне протягом цього строку має бути подане повідомлення про апеляцію (англ. «notice of appeal»). У такому повідомленні згідно пол. 57 Регламенту МКС вказується назва та номер справи; дата винесення кінцевого рішення; направляється апеляція проти судового рішення загалом чи частини цього рішення; запитувана зміна рішення [142]. Аналіз поданих Прокурором повідомлень про апеляцію дозволяє дійти висновку, що Прокурор по-суті у такому повідомленні вказує на якій підставі (з вказівкою на конкретну норму Статуту МКС) подається апеляція, та яке рішення Апеляційної палати на думку Прокурора має бути винесене. Так, для прикладу, у повідомленні про апеляцію у справі Т. Лубанги Дільо, Прокурор клопотав про збільшення 14-річного строку позбавлення волі засудженому Т.Лубанги Дільо [209]. Аналогічно у повідомленні про апеляцію на рішення Судової Палати II у справі Ж. П. Бемба Гомбо, Прокурор вказав, що він буде просити про збільшення 18-річного строку позбавлення волі засудженому Ж. П. Бемба Гомбо [185].

У разі пропуску згаданого 30-денного строку подання апеляції, за клопотанням Прокурора, такий строк може бути продовжений Апеляційною палатою за наявності вагомих підстав (п. 2 пр. 150 ППД МКС). Якщо ж повідомлення про апеляція не подається, то рішення Судової палати, відповідно до п.4 пр.150 ППД МКС, вступає в силу [158].

Після того, як Прокурор подав повідомлення про апеляцію, він повинен відповідно до п. 1 пол. 58 Регламенту МКС протягом 90 днів подати документ на підтримку апеляції [142]. Ватро вказати, що відповідно до згаданого п. 1 пол. 58 Регламенту МКС, 90-денний строк подачі документа на підтримку апеляції відраховується з дня отримання повідомлення щодо відповідного рішення яке оскаржується, а не з дня подачі повідомлення про апеляцію.

У документі на підтримку апеляції викладаються підстави для апеляції, включаючи юридичні та фактичні причини для кожної з підстав. При цьому, відповідно до п. 3 пол. 58 Регламенту МКС, будь-які юридичні та фактичні причини викладаються в окремих пунктах. Щодо питань фактичного характеру робиться посилання на відповідну частину протоколу чи будь-якого іншого джерела інформації. Кожна причина юридичного характеру наводиться разом з посиланням на відповідну статтю, правило, положення чи інші норми права, а також інші авторитетні джерела. У необхідних випадках вказується висновок або постанова у рішенні, яка є предметом оскарження з конкретною вказівкою на номер сторінки і пункту (п. 3 пол. 58 Регламенту МКС). Так, для прикладу у документі на підтримку апеляції у справі Ж.П. Бемба Гомбо, Прокурором було визначено три підстави для апеляції: 1) Судова палата допустила помилку в застосуванні ст. 78 (3) Статуту МКС та пр. 145 (1) (а) ППД МКС, не правильно визначивши об'єднаний вирок (за сукупністю злочинів); 2) Судова палата не дійшла обґрунтованих висновків; 3) Судова палата зловжила своїми повноваженнями при призначенні мінімально можливого об'єданого вироку (за сукупністю злочинів): 18 років позбавлення волі [186]. У кожній з зазначених підстав Прокурор окремо вказував у чому полягала судова помилка та яким чином вона вплинула на кінцеве рішення [186].

Після того, як Прокурором поданий документ на підтримку апеляції інші учасники процесу вправі надати відповідь. Відповідно, якщо апеляція подавалася була подана засудженим чи захисником, Прокурор вправі надати

відповідь на неї. Така відповідь може бути подана Прокурором відповідно до п. 1 пол. 59 Регламенту МКС протягом 60 днів з дня отримання повідомлення про документ на підтримку апеляції [142].

Якщо апеляція подавалася Прокурором, і з боку сторони захисту надійшла відповідь на апеляцію, Апеляційна палата може на підставі п. 1 пол. 60 Регламенту МКС дати розпорядження про те, щоб Прокурор надав своє заперечення у термін який вказується Апеляційною палатою.

Щодо самої процедури провадження справи у Апеляційній палаті, то відповідно до пр. 149 ППД МКС, правила, які регулюють розгляд і надання доказів у Палаті попереднього розгляду і Судовій палаті, застосовуються *mutatis mutandis* до провадження в Апеляційній палаті [158]. Як наслідок, Прокурор під час апеляційного провадження *mutatis mutandis* володіє такими ж повноваженнями, що й під час розгляду і надання доказів у Палаті попереднього розгляду і Судовій палаті.

Під час провадження справи у Апеляційній палаті, Прокурор вправі подати додаткові докази. Для цього, відповідно до п. 1 пол. 62 Регламенту МКС, він повинен подати заяву про подання додаткових доказів. У такій заяві вказуються докази, які повинні бути надані; підстави апеляції, до яких відносяться згадані докази, а також причини неподання таких додаткових доказів на розгляд Судової палати. На підставі такої заяви Прокурора Апеляційна палата вирішує питання щодо допустимості додаткових доказів. Таке рішення Апеляційна палата може прийняти як разом з іншими питаннями, які були поставлені в апеляції, так і до їх розгляду, спочатку прийнявши рішення щодо прийнятності додаткових доказів (п. 2 пол. 62 Регламенту МКС) [142].

Прокурор який подав апеляцію, у будь-який час до винесення рішення Апеляційною палатою вправі відкликати таку апеляцію. Для цього він подає Секретарю письмове повідомлення про припинення апеляційного оскарження (пр.152(1) ППД МКС). У такому разі відкликання апеляційної скарги Прокурором тягне за собою безумовне припинення апеляційного

провадження, та залишення у силі рішення Судової палати. Якщо ж Прокурор подав апеляцію від імені засудженого згідно ст. 81 (1) (b) Статуту МКС, він спочатку інформує такого засудженого про намір припинити апеляційне оскарження для того, щоб надати цій особі можливість продовжити процедуру оскарження, і тільки після цього подає повідомлення про припинення апеляційного оскарження (пр.152(2) ППД МКС). Тобто у цьому разі відмова Прокурора від апеляції не означає безумовне припинення апеляційного провадження. За таких обставин апеляційне провадження буде припинене тільки якщо засуджений також відмовиться від подальшого продовження справи у Апеляційній палаті.

За результатами апеляційного розгляду справи Апеляційна палата виносить рішення. Відповідно до п. 2 ст. 83 Статуту МКС, якщо Апеляційна палата приходиться висновку, що оскаржуваний судовий розгляд був несправедливим таким чином, що це ставить під сумнів довіру до рішення або вироку, або що при винесенні оскаржуваного рішення або вироку були допущені істотні помилка у факті або праві або процесуальна помилка, Апеляційна палата може: а) скасувати або змінити рішення або вирок; або б) розпорядитися про проведення нового судового розгляду іншою судовою палатою.

За результатами розгляду апеляції щодо вироку, згідно п. 3 ст. 83 Статуту МКС, Апеляційна палата вправі змінити його відповідно до частини 7 (Міри покарання) Статуту МКС.

Римський статут передбачає неможливість зміни в гіршу сторону рішення або вироку Апеляційної палати, якщо таке рішення або вирок оскаржується тільки засудженим або Прокурором від імені засудженого (п. 2 ст. 83 Статуту МКС). Тобто, у цьому разі, якщо засуджений або Прокурор від імені засудженого оскаржує рішення або вирок у апеляційному порядку, Апеляційна палата не може засудити його за більш тяжкими злочинами чи на триваліший строк позбавлення волі, ніж це визначено Судовою палатою. В гіршу сторону рішення або вироку Апеляційною палатою може бути змінений

тільки за апеляцією Прокурора (який діє як сторона обвинувачення) [130, с. 218].

Рішення Апеляційної палати приймаються відповідно до вимог встановлених у п.4-5 ст. 83 Римського статуту МКС. Так, згідно п. 4 ст. 83 Римського статуту МКС, рішення Апеляційної палати приймається більшістю голосів суддів і проголошується у відкритому засіданні.

У рішенні Апеляційної палати вказуються підстави його винесення. Якщо відсутня одностайність у прийнятті рішення, викладаються думки більшості і меншості. Кожен суддя вправі виступити з особливою або окремою думкою з питань права (п. 4 ст. 83 Римського статуту МКС). Власне рішення суду є сукупністю думок суддів щодо тлумачення, застосування та виконання норм права. Право суддів на особливі або окремі думки у судових рішеннях, як слушно зазначає Г. Пікіс впливає з їх незалежності та забезпечує свободу вираження їх думок та переконань [130, с. 218-219].

За загальним правилом рішення Апеляційної палати проголошується за присутності виправданого чи засудженого. У той же час, згідно п. 5 ст. 83 Римського статуту МКС Апеляційна палата може оголосити своє рішення і за відсутності особи, яка була виправдана чи визнана винною. При цьому ні Статут, ні ППД, ні Регламенти МКС не встановлюють за яких умов дозволяється проголошення рішення *in absentia*. Однак, як уже зазначалося вище, згідно пр. 149 ППД МКС, правила, які регулюють розгляд і надання доказів у Палаті попереднього розгляду і Судовій палаті, застосовуються *mutatis mutandis* до провадження в Апеляційній палаті. Відтак, варто долучитися до думки У. Шабаса, що у проголошення рішення *in absentia* допускається за умов визначених у ст.63 Статуту МКС, яка передбачає підстави розгляду *in absentia* під час судового розгляду справи по суті [167, с. 1247]. Зокрема, відповідно до п. 2 ст. 63 Статуту МКС, якщо обвинувачений, який присутній у Суді, продовжує порушувати хід судового розгляду, Судова палата вправі видалити обвинуваченого і надає йому можливість стежити за ходом розгляду і давати вказівки захиснику, знаходячись за межами залу

засідань, з використанням, коли це необхідно засобів зв'язку. Такі заходи вживаються тільки у виняткових випадках після того, як інші розумні засоби були визнані непридатними, і тільки протягом такого періоду, який є строго необхідним [157].

3.2.2. Особливості участі Прокурора при апеляційному оскарженні та перегляді проміжних рішень

У міжнародно-правовій доктрині підкреслюється, що у міжнародному кримінальному судочинстві апеляції проміжних рішень носять винятковий характер, який пов'язаний з необхідністю уникнення невиправданих затримок у провадженні справи [102, с. 559]. Відтак у МКС передбачений перелік проміжних рішень, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, а також встановлений особливий порядок їх розгляду в Апеляційній палаті.

Прокурор, відповідно до пол. 68 Регламенту Офісу Прокурора МКС, вирішуючи чи подавати апеляцію на проміжне рішення, повинен з'ясувати чи мала місце судова помилка у рішенні, чи задовольняються критерії для надання дозволу на подачу апеляції (якщо необхідний такий дозвіл) і чи буде така апеляція на даному етапі в інтересах Офісу Прокурора [143].

Процедура апеляційного оскарження Прокурором проміжних рішень та його участь в апеляційному розгляді

Процедура апеляційного оскарження проміжних рішень регламентована ст. 82 Статуту МКС, розділом 3 глави 8 ППД МКС (пр. 154-158) та підрозділом 1 розділу 4 Регламенту МКС. Аналіз зазначених норм дозволяє усі апеляції на проміжні рішення поділити на дві групи: 1) апеляції на рішення які потребують дозволу Суду на апеляцію; 2) апеляції на рішення, які не потребують дозволу Суду на апеляцію.

Далі виникає питання, хто надає дозвіл на апеляцію. Відповідно до пр. 155 ППД, дозвіл на апеляцію надається тією Палатою, яка винесла

оскаржуване рішення, тобто Палатою попереднього провадження або Судовою палатою. У міжнародно-правовій доктрині цілком справедливо звертається увага, що доцільність надання дозволу на апеляцію тією ж Палатою, яка винесла оскаржуване рішення є доволі спірним. Так, надання дозволу на апеляцію різними Палатами, замість однієї Апеляційної палати, несе ризик розходження судової практики. Крім того, Палату, яка прийняла оскаржуване рішення навряд чи можна вважати повною мірою неупередженою щодо надання дозволу на апеляцію її ж рішення [102, с. 556]. Відтак, з огляду на наведені аргументи, видається за доцільне передати повноваження щодо надання дозволу на апеляцію до Апеляційної палати МКС.

Апеляції на рішення, які потребують дозволу Палати попереднього провадження чи Судової палати.

Відповідно п.1 пр.155 ППД МКС, до апеляцій на рішення які потребують дозволу Палати попереднього провадження чи Судової палати належать:

1) рішення яке стосується питання, яке значною мірою впливало би на справедливе і швидке ведення судового розгляду або на його результат або у зв'язку з яким негайне прийняття Апеляційною палатою рішення може, на думку Палати попереднього провадження або Судової палати сприяти суттєвому пришвидшенню провадження у справі (п. 1 (d) ст. 82 Статуту МКС);

2) рішення Палати попереднього провадження винесене на підставі пункту 3 “d” статті 57 про надання прокурору дозволу вживати спеціальні засоби, які стосуються проведення розслідування в межах території держави-учасниці, без отримання згоди на співпрацю з боку такої держави. Таке рішення може бути оскаржене Прокурором за дозволу Палати попереднього провадження (п.2 ст.82 Статуту МКС).

Прокурор, якщо має намір оскаржити рішення, що потребує дозволу Суду, повинен протягом п'яти днів з дня повідомлення про таке рішення

подати письмову заяву до Палати, яка винесла рішення, з вказівкою причин подачі прохання на дозвіл на оскарження (п.1 пр.155 ППД МКС). Вимоги щодо змісту такої заяви встановлені у п.1 пол.65 Регламенту МКС. Зокрема, Прокурор у згаданій заяві повинен вказати назву та номер справи або ситуації, а також юридичні та/або фактичні причини в підтримку апеляції [142]. Після подання заяви Прокурором, Палата попереднього провадження чи Судова Палата повідомляють про згадану заяву інших учасників процесу, які вправі протягом трьох днів з дня повідомлення про заяву подати відповідь (заперечення) на неї (п.3 пол.65 Регламенту МКС). При цьому, як зауважує К. Сафферлінг (*Christoph Safferling*), вищезазначений п. 3 пол. 65 Регламенту МКС деякою мірою суперечить п. 2 пр. 155 ППД МКС. У той час, як п. 3 пол. 65 Регламенту МКС передбачає повідомлення учасників процесу після подання заяви про надання дозволу на апеляційне оскарження, п. 2 пр. 155 ППД передбачає, що повідомлення учасників процесу здійснюється після винесення рішення про надання дозволу на оскарження [163, с. 552].

Після винесення рішення про надання дозволу на апеляційне оскарження, Секретар передає до Апеляційної палати протокол судового розгляду Палати, яка винесла рішення, що є предметом оскарження (п.1 пр.156 ППД МКС). Далі, якщо з апеляцією звертається Прокурор, він повинен згідно п.4 пол.65 Регламенту МКС протягом 10 днів з дати повідомлення про надання дозволу на подачу апеляції подати документ у підтримку апеляції. Вимоги до документа у підтримку апеляції встановлені в п. 2 пол.64 Регламенту МКС: 1) у ньому повинні міститися підстави для апеляції і причини юридичного та/або фактичного характеру у підтримку кожної підстави апеляції; 2) кожна причина викладається в окремих пунктах; 3) щодо кожного питання фактичного характеру робиться посилання на відповідну частину протоколу чи іншого документа або джерела інформації; 4) кожна причина правового характеру викладається з посиланням на відповідну статтю, правило, положення чи інші застосовувані норми права, а

також інше авторитетне джерело, яке наводиться в підтримку апеляції; 5) у тих випадках, коли це є доцільним, в документі про підтримку апеляції вказується на висновок чи положення в тексті рішення, що оспорується і робиться конкретне посилання на номер сторінки і пункт [142].

Подаючи апеляцію, Прокурор відповідно до п.5 пр.156 ППД МКС може просити про призупинення оскаржуваного рішення (у Палаті попереднього провадження або в апеляційній палаті). Так, таким правом Прокурор скористався у справі *Jean-Pierre Bemba Gombo, Aimé Kilolo Musamba, Jean-Jacques Mangenda Kabongo, Fidèle Babala Wandu and Narcisse Arido*. У цій справі, за рішенням Палати попереднього провадження, 21 жовтня 2014 р. підозрювані були звільнені з під варти; запобіжний захід для них був змінений на особисті зобов'язання [189, с. 6]. Прокурор обґрунтовуючи необхідність зупинення згаданого рішення, наголосив, що не зупинення оскаржуваного рішення може спричинити негативні наслідки для подальшого кримінального переслідування та судового розгляду. На думку Прокурора, усі підозрювані у цій справі мають значну групи своїх прихильників та наявні фінансових кошти, що може посприяти їх зникненню з-під юрисдикції МКС ще до моменту розгляду апеляції [190, п. 4]. Апеляційна палата звернула увагу, що призупинення оскаржуваного рішення може мати місце, якщо зазначене рішення: 1) створить незворотну ситуацію, яка не може бути виправлена, навіть якщо Апеляційна палата в кінці кінців, прийме рішення на користь апелянта; 2) може призвести до наслідків, які буде дуже важко виправити, і які можуть бути незворотними; 3) може потенційно завдати шкоду апеляції [191, п. 5]. Беручи до уваги ці підстави, а також те, що всі четверо осіб, яких звільнили з під варти, підозрювалися у вчиненні злочинів відповідно до статті 70 Статуту МКС (злочини проти відправлення правосуддя), за які передбачене максимальне покарання у вигляді п'яти років позбавлення волі, і ці підозрювані вже провели декілька місяців під вартою, Апеляційна палата відмовила у проханні Прокурора про призупинення оскаржуваного рішення [191, п. 7-8].

Апеляційне провадження за загальним правилом здійснюється у письмовій формі. Однак, Апеляційна палата може, коли вважатиме за необхідно, на підставі п.3 пр.156 ППД МКС провести слухання.

За результатом апеляційного розгляду проміжних рішень, Апеляційна палата відповідно до пр.158 ППД МКС може залишити без змін, скасувати або змінити оскаржуване рішення.

Апеляції на рішення, які не потребують дозволу Палати попереднього провадження чи Судової палати.

Відповідно п.1-2 пр.154 ППД МКС, до **апеляцій на рішення, які не потребують дозволу** Палати попереднього провадження чи Судової палати належать:

- 1) рішення щодо юрисдикції та допустимості (ст. 82 (1)(a) Статуту МКС);
- 2) рішення, яке дозволяє чи забороняє звільнення особи, яка є під слідством чи щодо якої ведеться судовий розгляд (ст. 82 (1)(b) Статуту МКС);
- 3) рішення Судової палати про залишення за клопотанням Прокурора виправданого під вартою у разі небезпеки його втечі, серйозності пред'явленого обвинувачення і вірогідності успішності апеляції (ст. 81 (3) (c) (ii) Статуту МКС).
- 4) рішення ППП діяти за власною ініціативою, відповідно до п. 3 ст. 56 Статуту МКС з метою вжиття заходів для збереження доказів, що які мають істотне значення для забезпечення інтересів захисту під час судового розгляду (ст. 82 (1)(c) Статуту МКС).

За перших трьох підстав (передбачених ст. 82 (1)(a), ст. 82 (1)(a) та ст. 81 (3) (c) (ii) Статуту МКС) Прокурор відповідно до пр.154(1) ППД МКС вправі подати апеляцію протягом п'яти днів з дня його повідомлення про прийняте рішення.

На підставі ст. 82 (1)(с) Статуту МКС апеляція може бути подана Прокурором не пізніше, ніж через два дні з дати повідомлення його про прийняте рішення (пр.154(1) ППД МКС).

Вимоги до апеляцій, які не потребують дозволу Палати попереднього провадження чи Судової палати встановлені у п.1 пол.64 Регламенту МКС. Зокрема, у ній повинні вказуватися назва і номер справи або ситуації; позначення й дата оскаржуваного рішення; конкретні норми Статуту, на підставі якого подається апеляція; запитувана зміна рішення.

Після того, як Прокурор подав апеляцію, він повинен протягом 21 дня з дати повідомлення про відповідне рішення, надати документ на підтримку апеляції. Вимоги до документа на підтримку апеляції щодо апеляцій, які не потребують дозволу Палати попереднього провадження чи Судової палати, встановлені у п. 2 пол.64 Регламенту МКС. Оскільки такі вимоги є однаковими для усіх проміжних рішень, і уже розглядалися в контексті проміжних рішень, оскарження яких потребує дозволу Суду, тому додатково розглядатися не будуть.

Якщо ж апеляція подавалася стороною захисту, Прокурор (як і будь-який інший учасник судового розгляду) вправі надати заперечення на таку апеляцію. Вимоги до заперечення на апеляцію встановлені у п.4 пол.64 Регламенту МКС: 1) на кожен підставу апеляції дається окрема відповідь з вказівкою на те, чи оскаржується апеляція загалом чи в її частині; 2) юридичні та / або фактичні причини в підтримку відповіді.

Як і у результаті апеляційного розгляду проміжних рішень, які потребуються дозволу Суду, за результатом апеляційного розгляду проміжних рішень, які не потребують дозволу Суду, Апеляційна палата може залишити без змін, скасувати або змінити оскаржуване рішення (пр. 158 ППД МКС).

Узагальнюючи особливості повноважень Прокурора МКС на стадії апеляційного розгляду можна дійти таких **висновків**:

Аналіз повноважень Прокурора на стадії апеляційного розгляду справи

у МКС дозволяє дійти висновку, що повноваження Прокурора МКС зводяться до того, що він на власний розсуд визначає чи подавати апеляцію, якщо так, – то з яких підстав її подавати; за наявності апеляції сторони захисту, – у поданні заперечення на таку апеляцію. У будь-який час до винесення рішення Апеляційною палатою, Прокурор, який подав апеляцію, вправі відкликати таку апеляцію.

Перегляду в апеляційному порядку підлягають як проміжні рішення (англ. *Interlocutory Appeals*), так і кінцеві; повноваження Прокурора мають свої особливості, залежно від того, яке з рішень ним оскаржується.

До кінцевих рішень належать ті, які виносяться за результатами судового розгляду справи по суті: рішення про визнання особи винною, рішення про виправдання та вирок (рішення про призначення покарання).

Прокурор має право подання апеляції не тільки від сторони обвинувачення, а й від імені засудженого. Власне у цьому разі він виступає не тільки як сторона у процесі, а як орган, що повинен діяти в інтересах правосуддя загалом.

Загальними підставами для подання Прокурором апеляції щодо рішення про визнання особи винною та рішення про виправдання визначені є процесуальна помилка, помилка у факті або помилка у праві. Прокурор вправі подати апеляцію від імені засудженого «за будь-якої підстави, яка впливає на справедливість судового розгляду або рішення чи довіри до такого розгляду або рішення». Підставою для подання Прокурором апеляції щодо вироку є неадекватність (невідповідність) винесеного вироку вчиненому злочину.

Оскарження проміжних рішень носять винятковий характер, який пов'язаний з необхідністю уникнення невиправданих затримок у провадженні справи. При чому на відміну від кінцевих рішень, які виносяться виключно Судовою палатою, проміжні рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, можуть виноситися як Судовою палатою, так і Палатою попереднього провадження.

3.3. Участь Прокурора на стадії виконання вироку та ревізійного провадження

3.3.1. Участь Прокурора на стадії виконання вироку

Міжнародне кримінальне суд має за мету «покласти край безкарності» шляхом здійснення юрисдикції щодо осіб, які відповідальні за найсерйозніші злочини, що викликають стурбованість світової спільноти (ст. 1 Римського статуту МКС). Тільки з моменту виконання вироків можна вести мову про виконання його місії. Відтак, як підкреслює М. Клемберг, хоча питання виконання вироків рідко є в центрі політичного та академічного дискурсу, від виконання вироків МКС залежить дієвість усього міжнародного кримінального судочинства [81, с. 679].

Як слушно підкреслює У. Шабас, виконання вироків у МКС ґрунтується на трьох основних принципах: вирок виконується державами відповідно до їх внутрішньодержавного права; виконання вироків здійснюється під наглядом МКС; вирок, винесений МКС, є обов'язковим для виконання державою [166, с. 1066]. Покарання у вигляді позбавлення волі, відповідно до п. 1(а) ст. 103 Статуту МКС відбувається в державі, що визначається Судом з переліку держав, котрі повідомили Суд про свою готовність прийняти осіб, яким винесено вирок. Зокрема, угоди про виконання вироків з МКС уклали Аргентина [62], Австрія [65], Бельгія [66], Колумбія [108], Данія [68], Фінляндія [67], Малі [120], Норвегія [69], Сербія [70], Швеція [63] та Сполученим Королівством [64].

Попри те, що вирок у вигляді позбавлення волі виконується у державами у відповідності до положень їх національного законодавства, частина 10 Римського статуту, частина 12 ППД та розділ 2 глави 7 Регламенту МКС передбачають визначення держави виконання вироку, зменшення строку позбавлення волі, зміни держави виконання вироку, нагляд Судом за виконанням вироку державою тощо. Варто підкреслити, що у частині 10 "Виконання" Римського статуту не конкретизується, який саме

орган МКС приймає рішення щодо вищезгаданих питань, пов'язаних з виконанням вироку, вказуючи загальний термін "Суд". Разом з тим, пр.199 ППД МКС, чітко вказує, що якщо інше не передбачене ППД, функції Суду передбачені частиною 10 Римського статуту виконує Президія. Повноваження Прокурора на цій стадії, в порівнянні з попередніми стадіями провадження є значно вузкими.

Аналіз Римського статуту, ППД та Регламенту МКС дозволяють вести мову, що Прокурор на стадії виконання вироку має окремі повноваження які стосуються 1) зменшення строку покарання та 2) зміни держави виконання вироку.

Зменшення строку покарання. Відповідно до п. 1 пр. 224 ППД МКС, Прокурор бере участь у слуханні з питання про зменшення строку покарання. Він вправі надати письмове подання, в якому висловити свої міркування щодо можливості зменшення строку позбавлення волі. Цим правом Прокурор активно користується, а Суд до думки Прокурора дослухається.

У справі Прокурор проти Ж. Катанга, останній, 25 травня 2014 року був засуджений до покарання у вигляді позбавлення волі строком 12 років [175, п. 170]. При цьому до строку покарання було зараховано час перебування його під вартою у період провадження справи у МКС від 18 вересня 2007 до 23 травня 2014 року [175, п. 170]. 3 серпня 2015 року, МКС, враховуючи, що Ж. Катанга 18 вересня 2015 року відбуде 2/3 покарання, тобто 8 років (які в силу п. 3 ст. 110 Статуту МКС є достатніми розгляду питання про зменшення міри покарання) розпочав розгляд про зменшення тривалості його ув'язнення [176, п. 5].

18 вересня 2015 року, Прокурор надіслав подання, у якому вказав, що він не заперечує проти зменшення засудженому Ж. Катанзі міри покарання. Зокрема, Прокурор звернув увагу Суду, що поведінку Ж. Катанги можна вважати відповідністю критерію у пр. 223 (а) ППД МКС, тобто такою, що свідчить про щире каяття у вчиненому злочині [177, п. 27].

Враховуючи таку заяву Прокурора та беручи до уваги інші фактори, МКС прийняв рішення про скорочення терміну ув'язнення на 3 роки та 8 місяців [176, п. 116]. Таким чином, була встановлена дата завершення відбування покарання у вигляді позбавлення волі 18 січня 2016 року, замість 18 вересня 2019 року [176, п. 116].

У справі Прокурор проти Т. Лубанга також розглядалося питання про зменшення строку ув'язнення, при чому уже двічі. Перший раз, 22 вересня 2015 року, Суд дійшов прийняв рішення про недоцільність зменшення строку ув'язнення [205, п. 78]. Таке рішення Суду ґрунтувалось серед іншого й на доводах Прокурора, який, у своєю поданні від 20 серпня 2015 року, виступив проти дострокового звільнення Т. Лубанги, оскільки це, на його думку, не відповідає критеріям зменшення строку позбавлення волі, викладених у ст. 110 Статуту та пр.223 ППД МКС, зокрема, Т.Лубанга не співпрацював, починаючи з ранніх етапів провадження, з Судом щодо розслідувань та кримінальних обвинувачень та не сприяв в забезпеченні виконання рішень і наказів Суду, як це вимагають ст. 110(4)(a) та 110(4)(b) Статуту. Крім того, на думку Прокурора, відсутні інші явні й суттєві зміни обставин, які є достатніми для того, щоб слугувати для зменшення покарання [206, п. 3]. Відтак, на цьому етапі, Т.Лубанга не може претендувати на дострокове звільнення [206, п. 3].

Вдруге, питання про зменшення строку ув'язнення розглядалося у 2017 році. 3 листопада 2017 року Суд знову відмовив Т. Лубанзі у зменшенні строку ув'язнення [207, п. 94]. Зокрема, було констатовано, що з моменту першого розгляду питання про зменшення строку ув'язнення, жодних суттєвих змін в обставинах, які би вказували на доцільність зменшення тривалості позбавлення волі не відбулося [207, п. 94].

Таке рішення Суду серед іншого ґрунтувалося на поданні Прокурора від 18 вересня 2017 року, у якому він виступив проти зменшення строку ув'язнення Т. Лубанзі [208, п. 26]. Власне цікаво, що мотивування Прокурора про недоцільність зменшення строку ув'язнення мало таке ж мотивування як і

Суду: "оскільки обставини суттєво не змінилися з моменту першого розгляду питання про зменшення строку ув'язнення, ... немає підстав для скорочення терміну покарання" [208, п. 24].

Отже, практика МКС у сфері розгляду питання про зменшення строку покарання, дає змогу дійти висновку, що Прокурор вправі тільки направляти подання (англ. *submissions*) та брати участь у слуханні, висловлюючи своє бачення доцільності зменшення строку ув'язнення. Тобто, повноваження Прокурора з цього питання є доволі не значними. Зокрема, він навіть не має права звертатися з проханням про зменшення строку позбавлення волі. Разом з тим, практика МКС у справах Ж.Катанги та Т.Лубанги дозволяє дійти висновку, що до позиції Прокурора щодо доцільності/недоцільності зменшення строку ув'язнення, МКС у всіх трьох випадках дослухався.

Зміна держави виконання вироку. Відповідно до п. 1 ст. 104 Римського статуту МКС, Суд вправі у будь-який час винести рішення про переведення особи, якій винесений вирок до в'язниці іншої держави. Слухання про зміну держави виконання вироку відповідно до п.1 пр.209 ППД МКС може бути ініційоване Прокурором, а також засудженим або Президією, яка діє з власної ініціативи. Клопотання повинно бути подано у письмовому вигляді та містити причини, які стали підставою для звернення для зміни держави виконання вироку. Під час розгляду питання про зміну держави виконання вироку, Президія вправі, відповідно до п.1 пр.210 ППД МКС розглянути письмові або усні подання Прокурора. А після прийняття рішення, Президія повідомляє про своє рішення Прокурора, засудженого, Секретаря МКС, а також державу виконання вироку (п. 3 пр. 210 ППД МКС). Станом на 1 липня 2018 року звернень до МКС щодо зміни держави виконання вироку не надходило.

3.3.2. Участь Прокурора МКС на стадії ревізійного провадження

Як слушно підкреслює О. В. Касинюк, ревізійне провадження є

самостійною стадією кримінального процесу в МКС і являє собою істотну гарантію виправлення судових помилок, забезпечення законності й обґрунтованості правосуддя, а також реалізацію права засудженого на перегляд остаточного рішення вищим судом [25, с. 185]; воно може мати місце у виключних випадках для досягнення головної мети правосуддя, але обов'язково з урахуванням принципу *res judicata*, тобто після закінчення всіх термінів для подання апеляції [25, с. 185; 78, с. 320].

Ревізійне провадження, як і апеляційне передбачене в розділі VIII Статуту МКС. Разом з тим, між апеляційним та ревізійним провадження є суттєві відмінності. Як підкреслює Дж. Доріа, по-перше, відмінність між ними полягає в суб'єкті, який вправі переглянути початкове рішення: в апеляціях суб'єкт перегляду (Палата МКС) обов'язково відрізняється від того, який виніс початкове рішення, тоді як в ревізійному провадженні, суб'єкт перегляду, як правило, той же, що виніс первинне рішення (та ж апеляційна палата) [93, с. 967]. Ще одна відмінність між апеляціями та ревізіями полягає в тому, що ревізія дозволяється лише щодо остаточних рішень [93, с. 967].

Римський статут, як і ППД не містять окремих норм, які чітко визначені повноваження Прокурора на стадії ревізійного провадження. Разом з тим, аналіз Статуту та внутрішньоорганізаційних документів МКС дозволяють вести мову про його повноваження щодо ініціювання ревізійного провадження та під час ревізійного провадження.

Ініціювання ревізійного провадження Прокурором МКС. Відповідно до п. 1 ст. 84 Римського статуту, Прокурор вправі клопотати від імені засудженої особи перед Апеляційною палатою про перегляд рішення про винесення обвинувального вироку або покарання за вироком. Прокурор може подати клопотання на перегляд, коли засуджений живий і не здатний зробити це [78, с. 322]. Більше того, оскільки Прокурор діє "від імені особи", він може вимагати лише ревізії, яка є більш сприятливою для засудженого, а не на шкоду йому. Перед тим, як подавати клопотання про ревізійний перегляд від імені засудженого, Офіс Прокурора, згідно пол. 70 Регламенту Офісу

Прокурора МКС, повинен проконсультуватися з засудженим, або, у разі потреби, з його правовим представником [143].

Відповідно згаданого вище положення ст. 84 Римського статуту, право подавати клопотання про ревізійний перегляд обмежується випадками засудження, а не виправдання. Відтак, Прокурор не може подати клопотання про перегляд у разі виправдання особи [78, с. 322]. Видається що таке повноваження Прокурора пов'язано з тим, що Прокурор під час провадження справи у МКС має повноваження не тільки як сторона обвинувачення, а й як орган, що діє в інтересах правосуддя*.

Клопотання Прокурора про ревізійний перегляд, відповідно до пр. 159 ППД МКС, подається у письмовому вигляді, і у ньому викладаються підстави для перегляду. По мірі можливості згадане клопотання супроводжується підкріплюючими матеріалами. Пол.66 Регламенту Суду додатково передбачає обов'язковість вказування у клопотанні про перегляд назви та номеру первинної справи, а також загальний обсяг клопотання, який не повинен перевищувати 100 сторінок.

Підстави для подання Прокурором заяви про ревізійний перегляд визначені у ст. 84 Римського статуту. До них належить: 1) наявність нових доказів, які були відсутні під час судового розгляду, і відповідальність за їх відсутність не може бути покладено на Прокурора; такі докази є настільки важливі, що якби вони були долучені в ході судового розгляду, то це, ймовірно призвело б до винесення іншого рішення; 2) помилковість, сфабрикованість або фальсифікованість вирішальних доказів, які прийнято до уваги в ході судового розгляду; 3) суддя чи судді під час розгляду цієї справи вчинили серйозний проступок або серйозне порушення своїх обов'язків, які достатніми підставами для усунення їх з посади.

Окрім Прокурора, п. 1 ст. 84 Римського статуту, звернутися до Апеляційної палати з клопотанням про ревізійний перегляд може й сама

* Про повноваження Прокурора діяти в інтересах правосуддя (в контексті апеляційного провадження) велася мова у підрозділі 3.2 цього дисертаційного дослідження.

особа, яка визнана винною, або, після її смерті, чоловік чи дружина, батьки або якась одна особа, яка жила на момент смерті обвинуваченого, якому обвинуваченим були дані чіткі письмові вказівки щодо подачі такого клопотання. У такому разі згідно п. 2 пол. 66 Регламенту МКС [142], Прокурора надсилається повідомлення щодо клопотання про ревізійний перегляд, який вправі надати відповідь протягом 40 днів з дня повідомлення про згадане клопотання. У відповіді Прокурор повинен вказати назву і номер справи та викласти юридичні і / або фактичні причини, які надані на підтримку даної відповіді. В відповіді викладаються факти, на підставі яких заперечуються або спростовуються наявність тих фактів, які слугували підставою для вказаного клопотання про ревізійний перегляд, і ці факти підтверджуються в офіційній заяві особи, якій відомі наведені факти. Обсяг згаданої відповіді не може перевищувати 100 сторінок (п. 2 пол. 66 Регламенту МКС) [142].

Повноваження Прокурора під час ревізійного провадження.

Відповідно до п. 2. ст. 84 Римського статуту, якщо Апеляційна палата визначає, що клопотання по суті є обґрунтованим, то вона може в разі потреби: а) знову зібрати первинну Судову палату; б) заново сформувати Судову палату; або с) зберегти за собою юрисдикцію щодо даного питання, з тим щоб, заслухавши сторони таким чином, як це зазначено в ППД, прийняти рішення про те, чи підлягає рішення перегляду.

Згідно п. 1 пр. 161 ППД МКС, в дату, яку визначить відповідна Палата і про яку вона повідомить заявнику і всім тим, хто отримав відповідно до п.3 пр. 159 ППД, вона проводить слухання для визначення того, чи слід переглянути обвинувальний вирок чи покарання за вироком.

Статут, ППД, Регламент чи інші внутрішньоорганізаційні документи МКС не визначають повноваження Прокурора під час ревізійного провадження. Разом з тим, п. 2 пр. 161 ППД МКС нормативно закріплює, що під час проведення слухання, Палата здійснює *mutatis mutandis* всі повноваження Судової палати відповідно до частини 6 і правилами, які

регулюють розгляд і надання доказів у Палаті попереднього провадження і Судовій палаті. Відтак, беручи до уваги це положення, приходимо висновку, що по аналогії до Палати, яка здійснює слухання, Прокурор володіє *mutatis mutandis* тими ж повноваженнями, що й у Палаті попереднього провадження та Судовій палаті.

Узагальнюючи особливості участі Прокурора МКС на стадії виконання вироку та ревізійного провадження можна дійти таких висновків:

1. Обсяг повноважень Прокурора на стадії вироку та ревізійного провадження є меншим, ніж на попередніх стадіях, особливо досудових.

2. Виконання покарання у вигляді позбавлення волі, відбувається в державі, що визначається Судом з переліку держав, котрі повідомили Суд про свою готовність прийняти осіб, яким винесено вирок. При цьому на відміну від національних правопорядків, де нагляд за виконанням вироків здійснює прокуратура, у МКС такі функції покладені на Президію.

Прокурор на стадії виконання вироку має окремі повноваження які стосуються 1) зменшення строку покарання та 2) зміни держави виконання вироку. Зокрема, Прокурор вправі тільки направляти подання (англ. *submissions*) та брати участь у слуханні, висловлюючи своє бачення доцільності зменшення строку ув'язнення. Тобто, повноваження Прокурора з цього питання є доволі не значними. Зокрема, він навіть не має права звертатися з проханням про зменшення строку позбавлення волі. Разом з тим, практика МКС у справах Ж.Катанги та Т.Лубанги (два подання) дозволяє дійти висновку, що до позиції Прокурора щодо доцільності/недоцільності зменшення строку ув'язнення, МКС у всіх трьох випадках дослухався.

Що стосується слухання про зміну держави виконання вироку, то воно може бути ініційоване Прокурором, а також засудженим або Президією, яка діє з власної ініціативи. Клопотання повинно бути подано у письмовому вигляді та містити причини, які стали підставою для звернення для зміни держави виконання вироку. Під час розгляду питання про зміну держави виконання вироку, Президія вправі, розглянути письмові або усні подання

Прокурора. А після прийняття рішення, Президія повідомляє про своє рішення Прокурора, засудженого, Секретаря МКС, а також державу виконання вироку.

3. Прокурор вправі клопотати від імені засудженої особи перед Апеляційною палатою про перегляд рішення про винесення обвинувального вироку або покарання за вироком. Оскільки Прокурор діє "від імені особи", він може вимагати лише ревізії, яка є більш сприятливою для засудженого, а не на шкоду йому. Таке повноваження Прокурора пов'язано з тим, що Прокурор під час провадження справи у МКС має повноваження не тільки як сторона обвинувачення, а й як орган, що діє в інтересах правосуддя.

Якщо клопотання про ревізійний перегляд надходить не від Прокурора, а від інших осіб (засудженого, або, після її смерті, чоловік чи дружина і т.д.), Прокурор вправі надіслати відповідь, у якій викласти факти, на підставі яких заперечується або спростовується наявність тих фактів, які слугували підставою для вказаного клопотання про ревізійний перегляд.

Висновки до розділу 3

Узагальнюючи особливості повноважень Прокурора МКС на стадії судового розгляду справи по суті, апеляційного розгляду, виконання вироків та ревізійного провадження можна зробити такі **висновки**:

1. Головна функція Прокурора на стадії судового розгляду полягає у підтриманні обвинувачення. Причому, Прокурор МКС підтримує обвинувачення у Міжнародному кримінальному суді від імені всього світового співтовариства. Серед органів Офісу Прокурора МКС, відповідальність за підтримання обвинувачення під час судового розгляду справи несе Відділ обвинувачення. На ньому лежить тягар доказування вини обвинуваченого. Він повинен довести у суді, надавши необхідні докази, що обвинувачений є винуватий у вчиненні злочинів і це не підлягає сумніву на розумних підставах.

Римський статут, як і Правила процедури та доказування МКС не передбачають можливості на стадії судового розгляду висунення нових обвинувачень або зміни уже висунених обвинувачень. Тому, після початку судового розгляду справи висунення нових обвинувачень є неможливим. Якщо ж Прокурор має намір висунути додаткові обвинувачення, то має бути проведене слухання щодо затвердження нових обвинувачень Палатою попереднього провадження.

Прокурор вправі укласти з обвинуваченим угоду про визнання вини. Однак, варто підкреслити, що повноваження Прокурора щодо умов такої угоди є доволі обмежені, так як безпосередньо сам вирок виносить Судова палата. Тим не менше, він може в угоді запропонувати зменшення або зміну обвинувачень чи частини обвинувачень; дати обіцянку просити у Судовій палаті нижчу міру покарання; зобов'язатися не подавати апеляцію на вирок Судової палати; у разі відбуття 2/3 строку покарання, підтримувати у Судовій палаті перегляд вироку щодо зменшення міри покарання.

2. Аналіз повноважень Прокурора на стадії апеляційного розгляду справи у МКС дозволяє дійти висновку, що повноваження Прокурора МКС зводяться до того, що він на власний розсуд визначає чи подавати апеляцію, якщо так, – то з яких підстав її подавати; за наявності апеляції сторони захисту, – у поданні заперечення на таку апеляцію. У будь-який час до винесення рішення Апеляційною палатою, Прокурор, який подав апеляцію, вправі відкликати таку апеляцію.

Перегляду в апеляційному порядку підлягають як проміжні рішення (англ. *Interlocutory Appeals*), так і кінцеві; повноваження Прокурора мають свої особливості, залежно від того, яке з рішень ним оскаржується.

До кінцевих рішень належать ті, які виносяться за результатами судового розгляду справи по суті: рішення про визнання особи винною, рішення про виправдання та вирок (рішення про призначення покарання).

Прокурор має право подання апеляції не тільки від сторони обвинувачення, а й від імені засудженого. Власне у цьому разі він виступає

не тільки як сторона у процесі, а як орган, що повинен діяти в інтересах правосуддя загалом.

Загальними підставами для подання Прокурором апеляції щодо рішення про визнання особи винною та рішення про виправдання визначені є процесуальна помилка, помилка у факті або помилка у праві. Прокурор вправі подати апеляцію від імені засудженого «за будь-якої підстави, яка впливає на справедливість судового розгляду або рішення чи довіри до такого розгляду або рішення». Підставою для подання Прокурором апеляції щодо вироку є неадекватність (невідповідність) винесеного вироку вчиненому злочину.

Оскарження проміжних рішень носять винятковий характер, який пов'язаний з необхідністю уникнення невинуватених затримок у провадженні справи. При чому на відміну від кінцевих рішень, які виносяться виключно Судовою палатою, проміжні рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, можуть виноситися як Судовою палатою, так і Палатою попереднього провадження.

3. Обсяг повноважень Прокурора на стадії вироку та ревізійного провадження є меншим, ніж на попередніх стадіях, особливо досудових.

Виконання покарання у вигляді позбавлення волі, відбувається в державі, що визначається Судом з переліку держав, котрі повідомили Суд про свою готовність прийняти осіб, яким винесено вирок. При цьому на відміну від національних правопорядків, де нагляд за виконанням вироків здійснює прокуратура, у МКС такі функції покладені на Президію.

Прокурор на стадії виконання вироку має окремі повноваження які стосуються 1) зменшення строку покарання та 2) зміни держави виконання вироку. Зокрема, Прокурор вправі тільки направляти подання (англ. *submissions*) та брати участь у слуханні, висловлюючи своє бачення доцільності зменшення строку ув'язнення. Тобто, повноваження Прокурора з цього питання є доволі не значними. Зокрема, він навіть не має права звертатися з проханням про зменшення строку позбавлення волі. Разом з тим,

практика МКС у справах Ж.Катанги та Т.Лубанги (два подання) дозволяє дійти висновку, що до позиції Прокурора щодо доцільності/недоцільності зменшення строку ув'язнення, МКС у всіх трьох випадках дослухався.

Що стосується слухання про зміну держави виконання вироку, то воно може бути ініційоване Прокурором, а також засудженим або Президією, яка діє з власної ініціативи. Клопотання повинно бути подано у письмовому вигляді та містити причини, які стали підставою для звернення для зміни держави виконання вироку. Під час розгляду питання про зміну держави виконання вироку, Президія вправі, розглянути письмові або усні подання Прокурора. А після прийняття рішення, Президія повідомляє про своє рішення Прокурора, засудженого, Секретаря МКС, а також державу виконання вироку.

Прокурор вправі клопотати від імені засудженої особи перед Апеляційною палатою про перегляд рішення про винесення обвинувального вироку або покарання за вироком. Оскільки Прокурор діє "від імені особи", він може вимагати лише ревізії, яка є більш сприятливою для засудженого, а не на шкоду йому. Таке повноваження Прокурора пов'язано з тим, що Прокурор під час провадження справи у МКС має повноваження не тільки як сторона обвинувачення, а й як орган, що діє в інтересах правосуддя.

Якщо клопотання про ревізійний перегляд надходить не від Прокурора, а від інших осіб (засудженого, або, після її смерті, чоловік чи дружина і т.д.), Прокурор вправі надіслати відповідь, у якій викласти факти, на підставі яких заперечується або спростовується наявність тих фактів, які слугували підставою для вказаного клопотання про ревізійний перегляд.

ВИСНОВКИ

1. Римський статут, ППД, Регламент та низка інших документах МКС під "прокурором" розуміють, з одного боку, посадову особу – Прокурора МКС, який очолює Офіс Прокурора МКС та є відповідальним за керівництво Офісом, обирається та усувається з посади в межах особливої процедури, володіє привілеями та імунітетами, наближеними за своїм обсягом до привілеїв та імунітетів дипломатичних агентів. З іншого боку під "прокурором" розуміють весь апарат – Офіс (канцелярію) прокурора, на який покладається три групи завдань: отримання та вивчення будь-якої інформації про злочини, що підпадають під юрисдикцію МКС, проведення розслідування і підтримання обвинувачення у МКС.

Офіс Прокурора МКС на чолі з Прокурором МКС є органом МКС. А МКС у свою чергу є міжнародною організацією. Офіс Прокурора має таку організаційну структуру: Виконавчий комітет, відділи, секції та Група з гендерних питань та дітей. Керівництво Офісом Прокурора здійснює Прокурор МКС, який може мати одного чи декількох заступників.

Виконавчий комітет Офісу Прокурора є відповідальним за розробку та прийняття стратегії, політики і бюджету Офісу, забезпечення стратегічного керівництва і координацію діяльності Офісу. До складу Виконавчого комітету входить Прокурор та голови відділів МКС.

Офіс Прокурора складається з трьох відділів: Відділу юрисдикції, компліментарності та співробітництва, Відділу розслідування та Відділу обвинувачення, кожному з яких присвячене окреме правило Регламенту Офісу Прокурора МКС. Робота кожного з відділів спрямована на виконання одного з завдань, передбаченого Офісу Прокурора.

До структури Офісу Прокурора входять дві секції: Обслуговуюча Секція та Секція правових радників. Окремим орган Офісу Прокурора є Група з гендерних питань та дітей, яка здійснює під час розслідування та

судового розгляду справ у МКС допомогу особам, які є потерпілими від гендерного насильства та насильства щодо дітей.

Робота Офісу Прокурора виконується враховуючи стратегічні напрямки його діяльності, які містяться у Прокурорській стратегії та де-факто є принципами роботи Офісу Прокурора.

2. У генезисі системи міжнародного кримінального судочинства загалом та інституту Прокурора зокрема слід виділити такі етапи: 1) становлення ідеї міжнародного кримінального судочинства; 2) створення та діяльність Нюрнберзького та Токійського воєнних трибуналів; 3) створення та діяльність МКТЮ та МКТР; 4) створення та діяльність МКС.

Сучасний етап, який пов'язаний зі створенням та діяльністю МКС, характеризується тим, що МКС, на відміну від МКТЮ та МКТР має договірну природу (створений та функціонує на основі багатостороннього договору – Римського статуту МКС), з чим пов'язані особливості обрання Прокурора МКС. Зокрема, Прокурор МКС обирається на дев'ять років шляхом таємного голосування абсолютною більшістю голосів членів Асамблеї держав-учасників Римського статуту МКС з осіб, які володіють високими моральними якостями, високою кваліфікацією, мають значний практичний досвід в сфері кримінального провадження, а також досконало знають хоча б одну з робочих мов Суду і можуть вільно розмовляти нею. Статут МКС передбачає принцип незалежності Прокурора та співробітників Офісу Прокурора.

3. Гарантії незалежності Прокурора МКС варто розділити на такі групи: 1) особливий порядок його обрання; 2) особливості усунення з посади, притягнення до дисциплінарної відповідальності та відводу Прокурора; 3) привілеї та імунітети Прокурора.

Процедура обрання Прокурора та вимоги яким повинен відповідати кандидат у Прокурори передбачені ст.42 Статуту Міжнародного кримінального суду та Порядком висування і виборів суддів, Прокурора і заступників Прокурора МКС. Їх аналіз дозволяє виділити дві основні стадії

обрання Прокурора Міжнародного кримінального суду: висування кандидатури суді та безпосередньо самі вибори Прокурора.

У разі невиконання чи неналежного виконання своїх обов'язків, Прокурор та його заступник можуть бути усунені з посади. Підставами для усунення з посади Прокурора та його заступника є : 1) вчинення серйозного проступку чи серйозного порушення своїх обов'язків за Статутом у відповідності до Правил процедури та доказування або 2) така особа не здатна виконувати функції покладені на неї в силу Статуту МКС. Процедура усунення з посади Прокурора та його заступника складається з таких стадій: 1) ініціювання процедури усунення з посади; 2) повідомлення Прокурора чи його заступника про надходження скарги та розгляду питання про усунення з посади; 3) тимчасове усунення з посади; 4) прийняття рішення за результатами розгляду. Повноваження Прокурора та його заступника можуть бути припиненні окрім випадків усунення їх з посади у разі відставки чи смерті.

У тому разі, якщо Прокурор чи його заступник вчинили менш серйозний проступок, і який не є підставною для усунення їх з посади, -- до них застосовуються дисциплінарні заходи. До дисциплінарних заходів належать 1) догана або 2) грошовий штраф у розмірі, який не може перевищувати виплачуваного такій особі піврічного окладу.

Інститут відводу Прокурора та його заступника являє собою механізм забезпечення їх неупередженості при виконанні службових обов'язків. Прокурор та його заступник не можуть брати участь у справі, щодо якої їх неупередженість могла би бути розумно поставлена під сумнів на будь-якій підставі.

Для забезпечення незалежності Прокурора та належного його виконання завдань, для Прокурора, його заступників та співробітників Офісу, передбачені відповідні привілеї та імунітети. Аналіз Угоди про привілеї та імунітети Міжнародного кримінального суду дозволяє за обсягом таких привілеїв та імунітетів виділити дві їх групи. Перша надається Прокурору

його заступнику, і в окремих випадках членам їх сімей; друга, -- співробітникам Офісу.

4. Прокурор володіє всіма повноваженнями щодо керівництва та управління Офісом Прокурора, включаючи персонал, приміщення та інші ресурси, які є в його розпорядженні: призначає до Офісу Прокурора кваліфікований персонал; надає дозволи у сфері можливих обмежень для співробітників Офісу Прокурора, що пов'язані з їх професійними обов'язками; застосовує дисциплінарні стягнення під співробітників Офісу Прокурора; щодо усунення з посади та притягнення до дисциплінарної відповідальності його заступника; має інші повноваження у сфері трудових відносин Офісу Прокурора; у сфері припинення поширення імунітетів та привілеїв на заступника прокурора та співробітників Офісу Прокурора (здійснює відмову під таких привілеїв та імунітетів); у сфері міжнародного співробітництва як з державами-учасницями, так і державами які не є учасницями Статуту МКС; за збереження і забезпечення недоторканності інформації і речових доказів, отриманих під час розслідування, які проводяться ним чи його Офісом.

5. Прокурор має широкі повноваження під час кожної стадії провадження справи у МКС. Однак, найбільш широкими повноваженнями Прокурор володіє на стадіях досудового провадження.

Аналіз повноважень Прокурора МКС на стадії порушення розслідування дозволяє стверджувати, що незалежно від того, від кого виходить ініціатива щодо порушення розслідування саме від рішення Прокурора про наявність або відсутність достатніх підстав для проведення розслідування залежить подальша доля переданої ситуації чи отриманої інформації. За наявності достатніх підстав – порушується розслідування (самостійно Прокурором або за погодженням з Палатою попереднього провадження), за їх відсутності – відмовляється у порушенні розслідування.

Інформація про ймовірно вчинені злочини, які підпадають під юрисдикцію МКС, може передаватися Прокурору для порушення

розслідування: державою-учасницею, Радою Безпеки, або ж, отримуватися Прокурором з інших джерел (ініціювання розслідування *proprio motu*).

Механізм порушення розслідування є дещо відмінний щодо ситуацій, які передаються державою-учасницею та Радбезом ООН, з одного боку, та ініціювання розслідування *proprio motu* (у випадку отримання Прокурором інформації про вчинені злочини з інших джерел), – з іншого. У першому випадку, Прокурор самостійно приймає рішення про порушення розслідування чи про відмову у порушення розслідування. У другому – порушення розслідування потребує його погодження (санкціонування) Палатою попереднього провадження. Власне такий ускладнений порядок щодо прийняття рішення про порушення розслідування у разі його ініціювання Прокурором *proprio motu* є проявом судового контролю над застосуванням Прокурором своїх повноважень, та має своєю метою запобігти перевищенню Прокурором своїх повноважень.

6. У МКС виключно Прокурор несе відповідальність за проведення розслідування. Окрім звичного для національного кримінального процесу збирання доказів які мають пряме відношення до кримінального провадження, Прокурор МКС повинен зібрати також докази для прийняти рішення щодо того, чи провадження у МКС буде відповідати вимогам компліментарності, з'ясувати питання чи наявні «інтереси правосуддя», зокрема питань щодо державної судової системи, в т.ч. чи там справді здійснюється кримінальне переслідування, інформації щодо інтересів жертв злочинів тощо.

Аналіз передбачених у статуті МКС повноважень Прокурора щодо проведення розслідування дозволяє класифікувати їх на три групи. Першу групу становлять повноваження у сфері збору та вивчення доказів, в тому числі збір доказів шляхом допиту осіб; другу – повноваження у сфері міжнародного співробітництва; третю – повноваження у сфері нерозкриття доказів, забезпечення конфіденційності інформації та захисту особи. Разом з тим, для реалізації окремих зі своїх повноважень у сфері розслідування, Прокурору необхідно отримати погодження від Палати попереднього провадження. Дослідження Статуту, ПІД

та практики діяльності МКС дозволяє стверджувати про наявні проблеми з забезпеченням захисту осіб, які поставлені у небезпеку у зв'язку з діяльністю Суду, та які не належать до категорії свідків та потерпілих. Варто би було у ППД передбачити відповідні заходи захисту щодо всіх осіб, які поставлені у небезпеку у зв'язку з розслідуванням, а не обмежуватися виключно свідками та потерпілими.

За результатами проведення розслідування Прокурор вирішує чи є достатні підстави для кримінального переслідування. Якщо такі підстави наявні – він складає обвинувальний акт. Прокурор має виключне повноваження шляхом складання та подачі обвинувального акту (indictment) ініціювати судовий процес (trial). Альтернативних механізмів ініціювання судового процесу Римський статут не передбачає.

7. На стадії попереднього судового провадження Прокурор володіє значно вужчим обсягом повноважень, ніж на попередніх стадіях (порушення розслідування та розслідування). Разом з тим, на кожному етапі стадії попереднього судового провадження він має свої особливі повноваження. Так, до початку слухання ППД щодо затвердження обвинувачення Прокурор має повноваження у сфері взяття під варту чи звільнення з під варту; розкриття доказів; продовження проведення розслідування, зміни або зняття обвинувачення; ініціювання проведення слухання ППП щодо затвердження обвинувачення за відсутності особи щодо якої здійснюється кримінальне переслідування. Під час проведення слухання ППП щодо затвердження обвинувачення Прокурор підтримує кожен пункт обвинувачення доказами; якщо обвинувачення не були затвердженні ППП – він вправі за наявності нових доказів знову звернутися до ППП з проханням про затвердження обвинувачення. Після затвердження обвинувачення ППП та до початку судового розгляду справи по суті Прокурор вправі з дозволу ППП змінити обвинувачення або зняти їх.

Серед досліджуваних повноважень Прокурора, окремі з них отримали розширене тлумачення у практиці МКС. Так, Прокурор вправі самотійно вирішувати межі розкриття доказів для сторони захисту. Зокрема він

визначає які докази надати під час слухання щодо затвердження обвинувачення (попередньо розкривши їх для сторони захисту), а які лише на стадії судового розгляду справи по суті (і залишити їх нерозкритими для сторони захисту до провадження розгляду справи по суті). Також Прокурор вправі у разі незатвердження обвинувачень ППП за наявності нових доказів знову звернутися до ППП з проханням про затвердження обвинувачень. При цьому для Прокурора не встановлено жодних часових обмежень щодо збору нових доказів та кількості можливих звернень до ППП щодо одних і тих же обвинувачень. Прокурор вправі протягом усієї стадії попереднього судового розгляду змінити обвинувачення. При цьому ініціатива щодо зміни обвинувачення може виходити виключно від Прокурора. З ініціативи сторони захисту, чи з власної ініціативи, ППП не може змінити обвинувачення.

8. Головна функція Прокурора на стадії судового розгляду полягає у підтриманні обвинувачення. Причому, Прокурор МКС підтримує обвинувачення у Міжнародному кримінальному суді від імені всього світового співтовариства. Серед органів Офісу Прокурора МКС, відповідальність за підтримання обвинувачення під час судового розгляду справи несе Відділ обвинувачення. На ньому лежить тягар доказування вини обвинуваченого. Він повинен довести у суді, надавши необхідні докази, що обвинувачений є винуватий у вчиненні злочинів і це не підлягає сумніву на розумних підставах.

Римський статут, як і Правила процедури та доказування МКС не передбачають можливості на стадії судового розгляду висунення нових обвинувачень або зміни уже висунених обвинувачень. Тому, після початку судового розгляду справи висунення нових обвинувачень є неможливим. Якщо ж Прокурор має намір висунути додаткові обвинувачення, то має бути проведене слухання щодо затвердження нових обвинувачень Палатою попереднього провадження.

Прокурор вправі укласти з обвинуваченим угоду про визнання вини. Однак, варто підкреслити, що повноваження Прокурора щодо умов такої угоди є доволі обмежені, так як безпосередньо сам вирок виносить Судова палата. Тим не менше, він може в угоді запропонувати зменшення або зміну обвинувачень чи частини обвинувачень; дати обіцянку просити у Судовій палаті нижчу міру покарання; зобов'язатися не подавати апеляцію на вирок Судової палати; у разі відбуття 2/3 строку покарання, підтримувати у Судовій палаті перегляд вироку щодо зменшення міри покарання.

9. Аналіз повноважень Прокурора на стадії апеляційного розгляду справи у МКС дозволяє дійти висновку, що повноваження Прокурора МКС зводяться до того, що він на власний розсуд визначає чи подавати апеляцію, якщо так, – то з яких підстав її подавати; за наявності апеляції сторони захисту, – у поданні заперечення на таку апеляцію. У будь-який час до винесення рішення Апеляційною палатою, Прокурор, який подав апеляцію, вправі відкликати таку апеляцію.

Перегляду в апеляційному порядку підлягають як проміжні рішення (англ. *Interlocutory Appeals*), так і кінцеві; повноваження Прокурора мають свої особливості, залежно від того, яке з рішень ним оскаржується.

До кінцевих рішень належать ті, які виносяться за результатами судового розгляду справи по суті: рішення про визнання особи винною, рішення про виправдання та вирок (рішення про призначення покарання).

Прокурор має право подання апеляції не тільки від сторони обвинувачення, а й від імені засудженого. Власне у цьому разі він виступає не тільки як сторона у процесі, а як орган, що повинен діяти в інтересах правосуддя загалом.

Загальними підставами для подання Прокурором апеляції щодо рішення про визнання особи винною та рішення про виправдання визначені є процесуальна помилка, помилка у факті або помилка у праві. Прокурор вправі подати апеляцію від імені засудженого «за будь-якої підстави, яка впливає на справедливість судового розгляду або рішення чи довіри до

такого розгляду або рішення». Підставою для подання Прокурором апеляції щодо вироку є неадекватність (невідповідність) винесеного вироку вчиненому злочину.

Оскарження проміжних рішень носять винятковий характер, який пов'язаний з необхідністю уникнення невиправданих затримок у провадженні справи. При чому на відміну від кінцевих рішень, які виносяться виключно Судовою палатою, проміжні рішення, які можуть бути оскаржені в апеляційному порядку, можуть виноситися як Судовою палатою, так і Палатою попереднього провадження.

10. Обсяг повноважень Прокурора на стадії вироку та ревізійного провадження є меншим, ніж на попередніх стадіях, особливо досудових.

Виконання покарання у вигляді позбавлення волі, відбувається в державі, що визначається Судом з переліку держав, котрі повідомили Суд про свою готовність прийняти осіб, яким винесено вирок. При цьому на відміну від національних правопорядків, де нагляд за виконанням вироків здійснює прокуратура, у МКС такі функції покладені на Президію.

Прокурор на стадії виконання вироку має окремі повноваження які стосуються 1) зменшення строку покарання та 2) зміни держави виконання вироку. Зокрема, Прокурор вправі тільки направляти подання (англ. *submissions*) та брати участь у слуханні, висловлюючи своє бачення доцільності зменшення строку ув'язнення. Тобто, повноваження Прокурора з цього питання є доволі не значними. Зокрема, він навіть не має права звертатися з проханням про зменшення строку позбавлення волі. Разом з тим, практика МКС у справах Ж.Катанги та Т.Лубанги (два подання) дозволяє дійти висновку, що до позиції Прокурора щодо доцільності/недоцільності зменшення строку ув'язнення, МКС у всіх трьох випадках дослухався.

Що стосується слухання про зміну держави виконання вироку, то воно може бути ініційоване Прокурором, а також засудженим або Президією, яка діє з власної ініціативи. Клопотання повинно бути подано у письмовому вигляді та містити причини, які стали підставою для звернення для зміни

держави виконання вироку. Під час розгляду питання про зміну держави виконання вироку, Президія вправі, розглянути письмові або усні подання Прокурора. А після прийняття рішення, Президія повідомляє про своє рішення Прокурора, засудженого, Секретаря МКС, а також державу виконання вироку.

Прокурор вправі клопотати від імені засудженої особи перед Апеляційною палатою про перегляд рішення про винесення обвинувального вироку або покарання за вироком. Оскільки Прокурор діє "від імені особи", він може вимагати лише ревізії, яка є більш сприятливою для засудженого, а не на шкоду йому. Таке повноваження Прокурора пов'язано з тим, що Прокурор під час провадження справи у МКС має повноваження не тільки як сторона обвинувачення, а й як орган, що діє в інтересах правосуддя.

Якщо клопотання про ревізійний перегляд надходить не від Прокурора, а від інших осіб (засудженого, або, після її смерті, чоловік чи дружина і т.д.), Прокурор вправі надіслати відповідь, у якій викласти факти, на підставі яких заперечується або спростовується наявність тих фактів, які слугували підставою для вказаного клопотання про ревізійний перегляд.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Аносова Ю. Загальні засади здійснення юрисдикції щодо злочину геноциду міжнародними судовими органами. *Український часопис міжнародного права*. 2017. № 1. С.19-33.
2. Аносова Ю. В. Юрисдикція Міжнародного кримінального суду щодо злочинів, вчинених у ході збройних конфліктів у Грузії та Україні: порівняльний аспект. *Наукові записки НаУКМА. Юридичні науки*. 2016. Т. 181. С. 147-153.
3. Васюренко А. Роль Міжнародного військового трибуналу в процесі формування концепції індивідуальної кримінальної відповідальності за порушення міжнародно-правової заборони застосування сили. *Український Часопис міжнародного права*. 2013. № 1. С. 85-88.
4. Вэньци Ч. О сотрудничестве с Международным уголовным судом государств, не являющихся участниками Статута. *Международный журнал Красного Креста*. 2006. Том.88. №861. С. 107-136.
5. Гутник В. В. Кримінально-процесуальні гарантії учасників міжнародних збройних конфліктів (міжнародно-правовий аспект): автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2010. 18 с.
6. Гутник В. В. Право на захист у міжнародних кримінальних судах: доктрина та практика: монографія; за наук. ред. проф. М. В. Буроменського. Львів; Харків; Одеса : Фенікс, 2018. 440 с.
7. Гутник В. В. Процесуальні права учасників міжнародних збройних конфліктів у міжнародних кримінальних судах: монографія. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2016. 302 с.
8. Гутник В. Міжнародний кримінальний суд: питання ратифікації Статуту та перспективи розгляду справи щодо подій в Україні у 2013/14. *Український Часопис міжнародного права*. 2014. №.4. С.126-130.
9. Гутник В. Право на захист у Нюрнберзькому трибуналі. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2012. №31. С. 159-

166.

10. Гутник В.В. Деякі аспекти принципу рівності сторін як правової основи ефективного захисту у практиці міжнародних кримінальних судів. *Адвокат*. 2014. № 1. С. 36-39.

11. Гутник В. В. Генезис концепції права на захист у кримінальних провадженнях у міжнародних кримінальних судах. *Від теорії міжнародного права до практики захисту прав людини. Liber Amicorum до 60-річчя проф. В.В. Мицика* : моногр. / авт. кол.; за ред. О.В. Задорожнього та О.Р. Поєдинок. Київ; Одеса : Фенікс, 2016. С. 690-711.

12. Гутник В. В. Окремі питання імплементації Римського статуту МКС у внутрішньодержавне законодавство України. *Evropský politický a právní diskurz*. 2018. Том 5. Вип. 4. С.11-17.

13. Гутник В. В. Окремі питання співпраці України з Міжнародним кримінальним судом. *Конфлікти на пострадянському просторі: глобальний та локальний виміри*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 13 грудня 2016 р.). Львів: Факультет міжнародних відносин ЛНУ ім. І. Франка. С. 15-18.

14. Девятый доклад Международного уголовного суда ООН за 2012/13, 13.08.2013. URL: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/reports%20on%20activities/court%20reports%20and%20statements/Documents/9th-report/N1342655.pdf

15. Десятый доклад Международного уголовного суда ООН за 2013/14, 18.09.2014. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/presidency/ICC-Rep-UNGA-30-10-2014-Rus.pdf>

16. Доклад Международного уголовного суда о его деятельности в 2016/17 году, 17.08.2017. URL: https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/A72349/170817-rep-UNSC_RUS.pdf

17. Доклад Международного уголовного суда о его деятельности за 2015/16 год, 19.08.2016. URL: http://www.un.org/ga/search/view_doc.asp?symbol=a/71/342&referer=http://resea

rch.un.org/en/docs/law/courts&Lang=R

18. Дрьоміна Н. В. Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів: автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Одеса, 2006. 17 с.

19. Дрьоміна Н. В. Юрисдикція міжнародних кримінальних судів і трибуналів : монографія. – Одеса: Фенікс, 2006. 223 с.

20. Заворотний Я. С. Аналог органів прокуратури у Великобританії, Ірландії та на Мальті: порівняльна характеристика. *Актуальні проблеми політики*. Збірник наукових праць / Керівник авт. кол. С. В. Ківалов; відп. за вип. Л. І. Кормич. Одеса: «Фенікс», 2009. Вип. 37. С. 128-137.

21. Іванов В. М. Нюрнберзький процес: історичне та правове значення (до 70-річчя Міжнародного військового трибуналу). *Часопис Київського університету права*. 2015. № 3. С. 24-28.

22. Каркач П., Ковальова Я. Деякі питання суті державного обвинувачення за новим кримінальним процесуальним кодексом України. *Вісник прокуратури*. 2012. № 11. С. 26–32.

23. Касинюк О. В. Кримінально-процесуальні питання діяльності міжнародних кримінальних судів : автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Харків, 2005. 20 с.

24. Касинюк О. Проблемні аспекти юрисдикції Міжнародного кримінального суду. *Право України*. 2005. №3. С.144-147.

25. Касинюк О.В. Кримінально-процесуальні питання діяльності міжнародних кримінальних судів: дис.... канд. юрид. наук. Харків, 2005. 223 с.

26. Касинюк О.В. Процедура оскарження в міжнародному кримінальному суді. *Пробл. законності: Респ. міжвідом. наук. зб.* Харків. 2004. Вип. 65. С. 179-187.

27. Ківалов С. В. Вплив міжнародного кримінального правосуддя на світовий правопорядок. *Актуальні проблеми держави і права: збірник наукових праць*. 2011. Випуск 57. С.6-17.

28. Ківалов С. В. Міжнародне кримінальне правосуддя: від Нюрнберзького військового трибуналу до міжнародного кримінального суду. *Альманах міжнародного права*. 2009. Вип. 1. С. 5-18.
29. Кучер О. Б. Україна та Міжнародний кримінальний суд: еволюція та розвиток взаємовідносин. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2014. Вип. 27(3). С. 179-181.
30. Ляш А.О. Підтримання державного обвинувачення в суді: правова природа, суть і значення. *Часопис Академії адвокатури України*. 2014. №1. С. 64-69.
31. Морено Окампо, Луис (Аргентина). Вербальна нота. URL: <http://www.un.org/ru/law/icc/docs/moreno.pdf>
32. Одиннадцятий доклад Міжнародного уголовного суду ООН за 2014/15, 28.08.2015. URL: https://www.icc-cpi.int/iccdocs/other/UNGA_2015-Rus.pdf
33. Отчет о действиях по предварительному расследованию 2016 г., 14 ноября 2016 г. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/otp/161114-otp-rep-PE-Ukraine.pdf>
34. Отчет о действиях по предварительному расследованию 2017 г., 4 декабря 2017 г. URL: https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/2017-PE-rep/2017-otp-rep-PE-UKRAINE_RUS.pdf
35. Перепьолкін С. М. Юрисдикція міжнародного кримінального суду та її визнання Україною. *Вісник Південного регіонального центру Національної академії правових наук України*. 2017. № 10. - С. 243-250
36. Пилипенко В.П. Міжнародний кримінальний суд за Римським Договором 1998 року: автореф. дис... канд. юрид. наук. Харків, 2005. 19 с.
37. Пилипенко В.П. Роль Палати попереднього провадження Міжнародного кримінального суду під час розслідування воєнних злочинів. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Юридичні науки»*. 2017. Вип.3 Том 2. С. 166-170

38. Подойма Д. Г. Міжнародний кримінальний суд - необхідний орган міжнародного правосуддя. *Науковий вісник Дипломатичної академії України*. 1999. Вип. 2. С. 215-222.

39. Правила процедури и доказывания Международного уголовного суда. URL: http://www.un.org/ru/documents/rules/icc_rules.pdf

40. Проект устава Международного уголовного суда. КМП, 14.07.1994. A/CN.4/L.491/Rev.2

41. Прокурорський нагляд в Україні: Підручник для студентів юрид. спеціальностей вищих навч. закладів / І. Є. Марочкін, П. М. Каркач, Ю. М. Грошевой та ін. За ред. проф. І. Є. Марочкіна, П. М. Каркача. Харків: ТОВ «Одіссей». 2006. 240 с.

42. Пустова Н. Проблеми співробітництва України з Міжнародним кримінальним судом. *Україна в умовах трансформації міжнародної системи безпеки*. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції. (Львів, 23–24 травня 2017 р.). Львів: Факультет міжнародних відносин ЛНУ ім. І. Франка, 2017. С. 87-92.

43. Репецький В. Дипломатичне і консульське право: Підручник. Львів: ВАТ «Бібльос», 2002. 352 с.

44. Репецький В.М., Гутник В.В. Міжнародне кримінальне правосуддя і міжнародний правопорядок. *Міжнародні відносини: Політика. Економіка. Право.* / М.З.Мальський, Ю.М.Мороз, І.І.Іжнін та ін., за ред. Маркіяна Мальського, Юрія Мороза. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2017. С. 382-388.

45. Сироїд Т. Л. Правове становище та роль прокурора в міжнародному кримінальному судочинстві. *Право і Безпека*. 2009. № 5. С. 25-29.

46. Славко А. С. Окремі питання юрисдикції міжнародного кримінального суду. *Правовий вісник Української академії банківської справи*. 2014. № 1. С. 77-81.

47. Соглашение о привилегиях и иммунитетах Международного уголовного суда. ICC-ASP/1/3/Part.II-E, 09.09.2002. URL: http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/5BC2D985-123A-4AA2-97D2-38FF540A2CE4/141477/ICCASP_13_APIC_Russian.pdf

48. Сыроед Т. Л. Субъекты (участники) международных уголовно-процессуальных отношений: понятие, виды, специфика правового статуса: монография. Харьков: ФИНН, 2010. 583 с.

49. Устав Международного военного Трибунала для Дальнего Востока (Токио, 19 января 1946 г.)

50. Устав Международного Военного Трибунала для суда и наказания главных военных преступников европейских стран оси (Лондон, 8 августа 1945 г.)

51. Щур Б. В. Діяльність міжнародного кримінального суду: історія і перспективи. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права*. 2011. Вип. 6. С. 106-109.

52. Яворский Я. Полномочия Прокурора Международного уголовного суда по расследованию преступного деяния. *Vilniaus Universitetas mokslo darbai "Teisė"*. 2014. №92. С. 184-189 (м. Вильнюс, Литовська Республіка).

53. Яворський Я. Організаційна структура Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду. *Міжнародні відносини в умовах XXI ст.: сучасна теорія та практика: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції* (м. Львів, 17-18 листопада 2011). Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. С. 258-260.

54. Яворський Я. Офіс Прокурора Міжнародного кримінального суду: загальна характеристика. *Міжнародні та національні механізми захисту прав людини: виклики сьогодення: Матеріали міжнародної науково-практичної конференції* (м. Донецьк, 8 квітня 2011 р.). Донецьк: Сучасний друк, 2011. С. 297-298.

55. Яворський Я. Повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо ініціювання розслідування. *Європейські перспективи*. 2013. №1. С. 166-171.

56. Яворський Я. Т. Процедура обрання Прокурора у Міжнародному кримінальному суді. *Актуальні проблеми правотворення в сучасній Україні: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 квітня 2011 року*. Київ: Вид-во Європейського університету. С. 235-236.

57. Яворський Я. Т. Особливості повноважень Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії попереднього судового провадження. *Наше право*. 2014. № 8. С. 189-194.

58. Яворський Я. Т. Повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії судового розгляду справи. *Наше право*. 2015. № 5. С. 180-186.

59. Яворський Я. Т. Участь Прокурора в апеляційному розгляді справи у Міжнародному кримінальному суді. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2016. Вип. 39. С. 157–162.

60. Яворський Я. Т. Генезис інституту прокурора у міжнародних кримінальних судах. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2017. № 2. URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17yutmks.pdf>

61. Africa and the International Criminal Court / Gerhard Werle, Lovell Fernandez, Moritz Vormbaum. Springer, 2014. 303 p.

62. Agreement between the Argentine Republic and the International Criminal Court on the enforcement of sentences of the International Criminal Court. ICC - PRES/19-01-17. Date of entry into force: 18 April 2017. URL: <https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/170418-oj-sa-Argentine.pdf>

63. Agreement between the Government of Sweden and the International Criminal Court on the Enforcement of. Sentences of the International Criminal Court. ICC - PRES/20-02-17 Date of entry into force: 24 April 2017. URL: <https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/170424-oj-sa-Sweden.pdf>

64. Agreement between the Government of the United Kingdom of Great Britain and Northern Ireland and the International Criminal Court on the enforcement of sentences imposed by the International Criminal Court. . ICC-PRES/04-01-07. Date of Entry into force: 8 December 2007. URL: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/C540B3EF-F3FF-4AD0-93F5-DA85E96B1522/0/ICCPres040107ENG.pdf>

65. Agreement between the International Criminal Court and the Federal Government of Austria on the enforcement of sentences of the International Criminal Court. ICC-PRES/OI-OI-05. Date of entry into force: 26 November 2005. URL: https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/975246DC-383B-42EF-A78B-D0773BEB20A4/140155/ICCPRES010105_en.pdf

66. Agreement between the International Criminal Court and the Government of the Kingdom of Belgium on the Enforcement of Sentences of the International Criminal Court. ICC-PRES/06-01-10. Date of entry into force: 1 June 2010. URL: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/9218659C-1853-4FE6-82D6-ECFD758512ED/282729/AgreementBelgiumEng.pdf>

67. Agreement between the International Criminal Court and the Government of the Republic of Finland on the Enforcement of Sentences of the International Criminal Court. ICC-PRES/07-01-11. Date of entry into force: 24 April 2011. URL: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/F21AB53F-7257-45C8-A5EB-42B17D86B65B/283222/SentencingAgreementwithFinland.pdf>

68. Agreement between the Kingdom of Denmark and the International Criminal Court on the Enforcement of Sentences of the International Criminal Court. ICC-PRES/12-02-12. Date of entry into force: 5 July 2012. URL: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/D9462230-4163-4747-BC7C-CB0141C5004B/284720/SentencingagreementwithDenmarkEng.pdf>

69. Agreement between the Kingdom of Norway and the International Criminal Court on the Enforcement of Sentences of the International Criminal Court. ICC - PRES/18-02-16 Date of entry into force: 6 August 2016. URL: <https://www.icc->

www.icc-cpi.int/iccdocs/oj/Agreement_on_the_enforcement_of_sentences_with_NorwayEng.pdf

70. Agreement between the Republic of Serbia and the International Criminal Court on the Enforcement of Sentences of the International Criminal Court. ICC-PRES/09-03-11. Date of entry into force: 28 May 2011. URL: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/FAFD32-B24C-429D-855B-9918D7CF43DE/283411/SentencingAgreementwithSerbia.pdf>

71. Ambos K., Miller D. Structure and Function of the Confirmation Procedure before the ICC from a Comparative Perspective. *International Criminal Law Review*. 2007. Vol. 7. Issues 2 and 3. P. 335-360.

72. Assembly of States Parties: Report of the Bureau on non-cooperation, 18 November 2015. URL: https://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP14/ICC-ASP-14-38-ENG.pdf

73. Assembly procedures relating to non-cooperation (ICC-ASP/10/Res.5, annex). URL: https://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Non-coop/ICC-ASP-10-Res.5-extract-annex-ENG.pdf

74. Beyond Victor's Justice? The Tokyo War Crimes Trial Revisited / Yuki Tanaka, Timothy L.H. McCormack, Gerry Simpson. BRILL, 2011. 436 p.

75. Bohlander M. International Criminal Justice: A Critical Analysis of Institutions and Procedures / Michael Bohlander. London: Cameron May, 2007. 505 p.

76. Boschiero N. The ICC Judicial Finding on Non-cooperation Against the DRC and No Immunity for Al-Bashir Based on UNSC Resolution 1593. *Journal of International Criminal Justice*. 2015. Vol. 13. P. 625-653.

77. Caban P. Preliminary Examinations by the Office of the Prosecutor of the International Criminal Court. *Czech Yearbook of Public & Private International Law*. 2011. Vol.2. P. 199-216.

78. Calvo-Goller K. The Trial Proceedings of the International Criminal Court: ICTY and ICTR Precedents. BRILL, 2005. 592 p.

79. Cassese A., Gaeta P., Jones J. *The Rome Statute of the International Criminal Court: A Commentary*. Oxford: Oxford University Press, 2002. 2018 p.
80. Closed stage at the ICC. URL: <https://www.icc-cpi.int/Pages/closed.aspx>
81. *Commentary on the Law of the International Criminal Court* / Mark Klamberg (editor) Torkel Opsahl. Brussels : Academic EPublisher, 2017. 776 p.
82. *Contemporary Issues Facing the International Criminal Court* / Richard H. Steinberg. Martinus Nijhoff Publishers, 2016. 496 p.
83. Co-operation agreement between the office of the prosecutor of the International Criminal Court and the International Criminal Police Organization-INTERPOL (Came into force on 22 March 2005). URL: [http://www.interpol.int/content/download/9463/69422/version/2/file/OfficeProsecutorInternationalCriminalCourt\(ICC\).pdf](http://www.interpol.int/content/download/9463/69422/version/2/file/OfficeProsecutorInternationalCriminalCourt(ICC).pdf)
84. *Courting history: the landmark International Criminal Court's first years*. Human Rights Watch, 2008. 244 p.
85. Cryer R. *Prosecuting International Crimes: Selectivity and the International Criminal Law Regime*. Cambridge: Cambridge University Press, 2005. 363 p.
86. Cryer R., Friman H., Robinson D., Wilmshurst E *An Introduction to International Criminal Law and Procedure*. 2nd ed. Cambridge Press, 2010. 618 p.
87. Danner A.M. Enhancing the legitimacy and accountability of Prosecutorial discretion at the International Criminal Court. *The American Journal of International Law*. 2003. Vol.97. P.510-552.
88. Decision on the Confirmation of Charges, Situation in the Democratic Republic of Congo in the case of the Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo (ICC-01/04-01/06), Pre-Trial Chamber I, 29 January 2007. URL: <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc266175.PDF>
89. Declaration by Ukraine lodged under Article 12(3) of the Rome Statute, 9 April 2014. URL: <http://icc->

[cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Documents/997/declarationRecognitionJurisdiction09-04-2014.pdf](http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Documents/997/declarationRecognitionJurisdiction09-04-2014.pdf) ;

90. Declaration of the Verkhovna Rada of Ukraine, 25 February 2014.
URL: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/press%20and%20media/press%20releases/Documents/997/declarationVerkhovnaRadaEng.pdf

91. Defense in international criminal proceedings: Cases, Materials and Commentary / edited by Michael Bohlander, Roman Boed, Richard Wilson. NY:Transnational Publishers, 2006. 899 p.

92. Doria J, Gasser H, Bassiouni M. C. The legal regime of the International Criminal Court: *essays in honour of Professor Igor Blishchenko*: in memoriam Professor Igor Pavlovich Blishchenko (1930-2000). BRILL, 2009. 1121 p.

93. Doria J. Standards of Appeals and Standards of Revision. *The Legal Regime of the International Criminal Court: Essays in Honour of Professor Igor Blishchenko* / Edited by José Doria, Hans-Peter Gasser and M. Cherif Bassiouni. Leiden – Boston: Martinus Nijhoff Publishers, 2009. P. 945-972.

94. Election of the Prosecutor of the International Criminal Court. Fatou B. Bensouda (The Gambia) [Original: English]: Note verbale. URL: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP10/ICC-ASP-10-38-ENG.pdf

95. Election of the Prosecutor of the International Criminal Court: Note by the Secretariat, ICC-ASP/10/389 December 2011. URL: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP10/ICC-ASP-10-38-ENG.pdf

96. Essays on the Rome Statute of the International Criminal Court. Ed. by Flavia Lattanzi, William Schabas. Editrice il Sirente, 1999. 340 p.

97. Establishment of an independent oversight mechanism. Resolution ICC-ASP/8/Res.1. Adopted at the 7th plenary meeting, on 26 November 2009. URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ICC-ASP-8-Res.1-ENG.pdf

98. Fifteenth Report of the Prosecutor of the International Criminal Court to the Security Council pursuant to UNSCR 1593 (2005), 05.06.2012. URL: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/D1794227-4B8B-4316-AF04-23DAEB110743/0/FifteenthReportToTheUNSCOnDarfurEng.pdf>

99. First Report of the Prosecutor of the International Criminal Court to the UN Security Council pursuant to UNSCR 1970 (2011), 04.05.2011. URL: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/A077E5F8-29B6-4A78-9EAB-A179A105738E/0/UNSCLibyaReportEng04052011.pdf>

100. Fitzmaurice M. Treaty interpretation and the Vienna Convention on the Law of Treaties: 30 years on. Edited by M. Fitzmaurice, O. A. Elias, P. Merkouris. BRILL, 2010. 382 p.

101. Foster C. E. Burden of Proof in International Courts and Tribunals. *Australian Year Book of International Law*. Vol. 29. P. 27-86.

102. Friman H. Interlocutory appeals in the early practice of the International Criminal Court. *The Emerging Practice of the International Criminal Court* / Edited by Carsten Stahn, Göran Sluiter. Leiden-Boston: BRILL, 2009. P.553-561.

103. GAOR, 51st Sess., Vol. 1, Supp. No. 22, UN Doc, A/51/22 (1996). URL: http://legal.un.org/icc/rome/proceedings/E/Rome%20Proceedings_v3_e.pdf

104. Gow M. The International Criminal Court: Finding Justice for Victims, Ending Impunity for Perpetrators. California, USA: World Vision International, 2002. 45 p.

105. Grover S. Prosecuting International Crimes and Human Rights Abuses Committed Against Children: Leading International Court Cases. Springer, 2009. 1132 p.

106. Harmon M. Plea Bargaining: The Uninvited Guest at the International Criminal Tribunal for the Former Yugoslavia. *The Legal Regime of the International Criminal Court: Essays in Honour of Professor Igor Blishchenko: in Memoriam Professor Igor Pavlovich Blishchenko (1930-2000)* / ed. José Doria,

Hans-Peter Gasser, M. Cherif Bassiouni. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers. BRILL, 2009. P.163-182

107. ICC – The Registry . URL: <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Registry/>

108. ICC President to sign enforcement of sentences agreement during his visit to Colombia. ICC-CPI-20110516-MA102, 17 May 2011. URL: https://asp.icccpi.int/en_menus/asp/press%20releases/press%20releases%202011/Pages/icc%20president%20to%20sign%20enforcement%20of%20sentences%20agreement%20during%20his%20visit%20to%20colombia.aspx

109. ICC Prosecutor reaffirms that the situation in Kenya is monitored by his office (11 February 2009). URL: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/06455318403B8C9F8E2056720C15/279793/KenyaOTPubli ccommunication20090211.pdf>

110. ICC-Draft Policy Paper on Preliminary Examinations, 1 December 2010. URL: http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/E278F5A2-A4F9-43D7-83D2-6A2C9CF5D7D7/282515/OTP_Draftpolicypaperonpreliminaryexaminations04101.pdf

111. International Criminal Procedure: Principles and Rules / Göran Sluiter, Håkan Friman, Suzannah Linton, Sergey Vasiliev, Salvatore Zappalà. Oxford University Press: Oxford, 2013. 1728 p.

112. Independent Oversight Mechanism. Resolution ICC-ASP/9/Res.5. Adopted at the 5th plenary meeting, on 10 December 2010. URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ICC-ASP-9-Res.5-ENG.pdf

113. Jurdi N. The International Criminal Court and National Courts: A Contentious Relationship. Ashgate Publishing, 2011. 303 p.

114. Khan K.A., Shah A. A. Defensive Practices: Representing Clients before the International Criminal Court. *Law and Contemporary Problems*. 2013. Vol. 76. Issue 3 and 4. P. 191-234.

115. Kirsch S. Trial Proceedings before the ICC. *International Criminal Law Review*. 2006. Vol. 6. Issue 2. P. 275-292.

116. Klamberg M. Evidence in International Criminal Trials: Confronting Legal Gaps and the Reconstruction of Disputed Events. Martinus Nijhoff Publishers, 2013. 600 p.

117. Komori T., Wellens K. Public Interest Rules of International Law: Towards Effective Implementation. Ashgate Publishing, Ltd., 2009. 493 p.

118. Kuschnik B. International Criminal Due Process in the Makings: New Tendencies in the Law of Non-Disclosure in the Proceedings before the ICC. *International Criminal Law Review*. 2009. Vol. 9. Issue1. Pp.157-186.

119. Lee R.S. The International Criminal Court: the making of the Rome Statute: issues, negotiations and results. Martinus Nijhoff Publishers, 1999. 657 p.

120. Mali becomes first African state to sign an agreement on the enforcement of sentences with the ICC. URL: <https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/E2CCDBB2-0B59-42B6-82E6-B5119F96F47B/284209/ED112Eng.pdf>

121. Memorandum of Understanding on cooperation between the General Secretariat of the Organization of American States through the Executive Secretariat of the Inter-American Commission on Human Rights and the Office of the Prosecutor of the International Criminal Court, 25.04.2012. URL: <http://www.oas.org/en/iachr/docs/acuerdos/AcuerdoCPI2012.pdf>

122. Miraglia M. Admissibility of Evidence, Standard of Proof, and Nature of the Decision in the ICC Confirmation of Charges in Lubanga. *Journal of International Criminal Justice*. 2008. Vol. 6. Issue 3. P. 489-504.

123. Ms Fatou Bensouda: Prosecutor. URL: <https://www.icc-cpi.int/about/otp/who-s-who/pages/fatou-bensouda.aspx>

124. Nerlich V. Confirmation of Charges Procedure at the International Criminal Court: Advance or Failure. *Journal of International Criminal Justice*. 2012. Vol. 10. Issue 5. P. 1339-1356.

125. Novak A. The International Criminal Court: An Introduction. Springer, 2015. 116 p.

126. Olásolo H. The triggering procedure of the International Criminal Court. Martinus Nijhoff Publishers, 2005. P. 400 p.

127. OTP Report on Preliminary Examinations, 13 December 2011. URL: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/63682F4E-49C8-445D-8C13-F310A4F3AEC2/284116/OTPReportonPreliminaryExaminations13December2011.pdf>

128. Philipp Book J. Appeal and Sentence in International Criminal Law. BWV Verlag, 2011. 324 p.

129. Pichon J. The Principle of Complementarity in the Cases of the Sudanese Nationals Ahmad Harun and Ali Kushayb before the International Criminal Court. *International Criminal Law Review*. 2008. Vol.8. P. 185–228.

130. Pikis G. The Rome Statute for the International Criminal Court: Analysis of the Statute, the Rules of Procedure and Evidence, the Regulations of the Court and Supplementary Instruments. Leiden: Martinus Nijhoff Publishers, 2010. 344 p.

131. Policy paper on case selection and prioritisation, 15 September 2016. URL: https://www.icc-cpi.int/itemsDocuments/20160915_OTP-Policy_Case-Selection_Eng.pdf

132. Politi M., Gioia F. The International Criminal Court and National Jurisdictions. Ashgate Publishing, Ltd., 2008. 177 p.

133. Preliminary examination: Ukraine. URL: <https://www.icc-cpi.int/ukraine>

134. Preliminary examinations. URL: <https://www.icc-cpi.int/about/otp/Pages/default.aspx>

135. Procedure for the nomination and election of judges, the Prosecutor and Deputy Prosecutors of the International Criminal Court. Official documents of the ICC: ICC-ASP/3/Res.6, 7 February 2011. URL: https://asp.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/Resolutions/ICC-ASP-3-Res.6-CONSOLIDATED-ENG.pdf

136. Prosecutor v. Abdallah Banda AbakaerNourain and Saleh Mohammed JerboJamus. Case No. ICC-02/05-03/09, 23 November 2011. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1274701.pdf>;

137. Prosecutor v. Thomas Luganga Dyilo. Case No.: ICC-01/04-01/06: Decision regarding the Protocol on the practices to be used to prepare witnesses for trial, 23 May 2008. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc494990.PDF>

138. Prosecutor v. ThomasLugangaDyilo. Case No.: ICC-01/04-01/06 OA 13: Judgment on the appeal of the Prosecutor against the decision of Trial Chamber I entitled“Decision on the consequences of non-disclosure of exculpatory materials coveredby Article 54(3)(e) agreements and the application to stay the prosecution of theaccused, together with certain other issues raised at the Status Conference on 10June 2008”, 21 October 2008. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc578371.pdf>

139. Prosecutorial Strategy 2009 - 2012, 1 February 2010. URL: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/66A8DCDC-3650AA62D229D1128F65/281506/OTPPtorialStrategy20092013.pdf>

140. Raimondo F. General Principles of Law in the Decisions of International Criminal Courts and Tribunals. BRILL, 2008. 212 p.

141. Rastan R. The Power of the Prosecutor in Initiating Investigations / Rod Rastan // A paper prepared for the Symposium on the International Criminal Court February 3 – 4, 2007; Beijing, China. 8 p. URL: <http://www.icclr.law.ubc.ca/Site%20Map/ICC/PoweroftheProsecutor.pdf>

142. Regulations of the Court, 26 May 2004. ICC-BD/01-01-04. URL: http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/B920AD62-DF49-4010-8907-E0D8CC61EBA4/277527/Regulations_of_the_Court_170604EN.pdf

143. Regulations of the Office of the Prosecutor. Official documents of the ICC: ICC-BD/05-01-09, 23 April 2009.

144. Regulations of the Registry (ICC), 06 March 2006, No.: ICC-BD/03-02-06. URL: https://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/A57F6A7F-4C20-4C11-A61F-759338A3B5D4/140149/ICCBD_030106_English1.pdf

145. Report of the Court on the strategy in relation to victims, 10 November 2009. ICC-ASP/8/45. URL: http://www.icc-cpi.int/iccdocs/asp_docs/ASP8/ICC-ASP-8-45-ENG.pdf

146. Report of the International Law Commission on the work of its forty-sixth session, 2 May - 22 July 1994, Official Records of the General Assembly, Forty-ninth session, Supplement No. 10. Extract from the Yearbook of the International Law Commission:- 1994, vol. II(2). –182 p.

147. Report of the Preparatory Committee on the Establishment of an International Criminal Court, UN GAOR, 51st Sess., Vol. 1, Supp. No. 22, UN Doc, A/51/22 (1996). URL: http://legal.un.org/icc/rome/proceedings/E/Rome%20Proceedings_v3_e.pdf

148. Report on Preliminary Examination Activities 2014, 2 December 2014. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/otp/OTP-Pre-Exam-2014.pdf>

149. Report on Preliminary Examination Activities 2015, 12 November 2015. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/otp/OTP-PE-rep-2015-Eng.pdf>

150. Report on Prosecutorial Strategy, 14 September 2006. URL: http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/D673DD8C-D427-4547-BC69-2D363E07274B/143708/ProsecutorialStrategy20060914_English.pdf

151. Resolution 1593 (2005). Distr.: General. S/RES/1593 (2005), 31 March 2005. Adopted by the Security Council at its 5158th meeting, on 31 March 2005. URL: <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/85FEBD1A-29F8-4EC4-9566-48EDF55CC587/283244/N0529273.pdf>

152. Resolution 1970 (2011). Distr.: General S/RES/1970 (2011), 26 February 2011. Adopted by the Security Council at its 6491st meeting, on 26 February 2011 <http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/081A9013-B03D-4859-9D61-5D0B0F2F5EFA/0/1970Eng.pdf>

153. Reydam L., Parmentier S., Ryngaert C., Wouters J. International Prosecutors. Oxford: Oxford University Press, 2012. 1032 p.

154. Roach S. Politicizing the International Criminal Court: the convergence of politics, ethics, and law. Rowman & Littlefield, 2006. 213 p.

155. Roben V. The Procedure of the ICC: Status and Function of the Prosecutor. *Max Planck Yearbook of United Nations Law*. 2003. Vol.7. P.513-552.

156. Role of the public prosecutor's office in a democratic society governed by the rule of law. Recommendation 1604 (2003), 27 May 2003. URL: <http://assembly.coe.int/main.asp?Link=/documents/adoptedtext/ta03/erec1604.htm>

157. Rome Statute of the International Criminal Court. UN. Doc; A/CONF.183/9, 17 July 1998. URL: http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/EA9AEFF7-5752-4F84-BE94-0A655EB30E16/0/Rome_Statute_English.pdf

158. Rules of Procedure and Evidence of the ICC, 09 September 2002. URL: http://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/legal%20texts%20and%20tools/official%20journal/Documents/RulesProcedureEvidenceEng.pdf

159. Rules of Procedure and Evidence of the ICTY, 11 February 1994 (As Amended 10 December 2009) http://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Rules_procedure_evidence/IT032_rev44_en.pdf

160. Rules of Procedure and Evidence of the ICTR, Adopted on 29 June 1995. URL: <http://unictr.irmct.org/sites/unictr.org/files/legal-library/150513-rpe-en-fr.pdf>

161. Rules of Procedure and Evidence of the MICT, 8 June 2012 http://unmict.org/sites/default/files/documents/120608_rules_en.pdf

162. Sadat L., Carden R. The New International Criminal Court: An Uneasy Revolution. *The Georgetown Law Journal*. 2000. Vol. 88. P.381-474.

163. Safferling C. International Criminal Procedure. Oxford: Oxford University Press, 2012. 602 p.

164. Schabas W. An Introduction to the International Criminal Court : second edition. Cambridge: Cambridge University Press, 2004. 482 P.

165. Schabas W. An Introduction to the International Criminal Court. Cambridge University Press, 2011. 594 p.

166. Schabas W. *The International Criminal Court: A Commentary on the Rome Statute*. Oxford: Oxford University Press, 2010. 1259 p.

167. Schabas W. *The International Criminal Court: A Commentary on the Rome Statute*. Oxford : Oxford University Press, 2016. 1589 p.

168. Situation en République du Mali. Le Procureur c. Ahmad Al Faqi Al Mahdi. ICC-01/12-01/15. Mandat d'arrêt à l'encontre d'Ahmad Al Faqi Al Mahdi, 18 septembre 2015. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2015_18211.PDF

169. Situation in Darfur, Sudan The Prosecutor v. Bahr Idriss Abu Garda. Case No. ICC-02/05-02/09. Decision on the Confirmation of Charges, 08 February 2010. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc819602.pdf>

170. Situation in Darfur, Sudan: The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al Bashir: Case No.: ICC-02/05-01/09. Case Information Sheet (Updated: 26 March 2015). URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/PIDS/publications/AlBashirEng.pdf>

171. Situation in Darfur, Sudan: The Prosecutor v. Omar Hassan Ahmad Al Bashir: Case No.: ICC-02/05-01/09. Decision following the Prosecutor's request for an order further clarifying that the Republic of South Africa is under the obligation to immediately arrest and surrender Omar Al Bashir, 13 June 2015. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1995566.pdf>

172. Situation in Democratic Republic of the Congo. Germain Katanga and Mathieu Ngudjolo Chui. Case No.: ICC-01/04-01/07. Directions for the conduct of the proceedings and testimony in accordance with rule 140, 20 November 2009. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc784378.pdf>

173. Situation in Democratic Republic of the Congo. Prosecutor v. Germain *Katanga*. Case No.: ICC-01/04-01/07. Judgment pursuant to article 74 of the Statute, 7 March 2014. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1963464.pdf>

174. Situation in Democratic Republic of the Congo. Prosecutor v. Germain Katanga and Mathieu Ngudjolo Chui: Case No.: ICC-01/04-01/07. Transcript: Closing Statements, 15 May 2012. URL: <http://www.icc->

[cpi.int/iccdocs/doc/doc1411802.pdf](http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1411802.pdf)

175. Situation in Democratic Republic of the Congo. Prosecutor v. Germain Katanga. Case No.: ICC-01/04-01/07. Decision on Sentence pursuant to article 76 of the Statute, 25 May 2014, para. 170. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2015_18046.PDF

176. Situation in Democratic Republic of the Congo. Prosecutor v. Germain Katanga. Case No.: ICC-01/04-01/07. Decision on the review concerning reduction of sentence of Mr Germain Katanga, 13 November 2015. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2015_21153.PDF

177. Situation in Democratic Republic of the Congo. Prosecutor v. Germain Katanga. Case No.: ICC-01/04-01/07. Prosecution's submissions on Germain Katanga's sentence review, 18 September 2015. URL: <https://www.legal-tools.org/doc/1c04c0/pdf/>

178. Situation in Democratic Republic of the Congo. Prosecutor v. Mathieu Ngudjolo. Case No.: ICC-01/04-02/12. Judgment pursuant to article 74 of the Statute. 18 December 2012. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1579080.pdf>

179. Situation in Georgia (ICC-01/05), Decision on the Prosecutor's "Request for extension of page limit for a request pursuant to article 15(3) and rule 50(2)": 9 October 2015. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc2080565.pdf>

180. Situation in Georgia: ICC-01/05. Decision on the Prosecutor's request for authorization of an investigation, 27 January 2016. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc2195945.pdf>.

181. Situation in the Central African Republic (ICC-01/05), Decision Requesting Information on the Status of the Preliminary Examination of the Situation in the the Central African Republic, 30 November 2006. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc320175.PDF>

182. Situation in the Central African Republic (ICC-01/05), Prosecution's Report Pursuant to Pre-Trial Chamber III's 30 November 2006 Decision

Requesting Information on the Status of the Preliminary Examination of the Situation in the CAR, 15 December 2006. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc320182.PDF>

183. Situation in the Central African Republic. Prosecutor v. Jean-Pierre Bemba Gombo. Case No.: ICC-01/05-01/08. Decision on the Interim Release of Jean-Pierre Bemba Gombo and Convening Hearings with the Kingdom of Belgium, the Republic of Portugal, the Republic of France, the Federal Republic of Germany, the Italian Republic, and the Republic of South Africa, 14 August 2009. URL: <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc727230.pdf#search=%22%20to%20article%2060%283%29%20of%20the%20Statute%22>

184. Situation in the Central African Republic. Prosecutor v. Jean-Pierre Bemba Gombo. Case No.: ICC-01/05-01/08. Office of the Prosecutor: Public Redacted Version of “Prosecution’s Application for Admission of Materials into Evidence Pursuant to Article 64(9) of the Rome Statute”, 26 April 2013. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1585225.pdf>

185. Situation in the Central African Republic. The Prosecutor v Jean-Pierre Bemba Gombo. Case No. ICC-01/05-01/08 A, Prosecution’s Notice of Appeal against Trial Chamber III’s “Decision on Sentence pursuant to Article 76 of the Statute”, 22 July 2016. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2016_05356.PDF

186. Situation in the Central African Republic. The Prosecutor v Jean-Pierre Bemba Gombo. Case No. ICC-01/05-01/08 A, Prosecution’s Document in Support of Appeal against Trial Chamber III’s “Decision on Sentence pursuant to Article 76 of the Statute”, 21 October 2016. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2016_22096.PDF

187. Situation in the Central African Republic. The Prosecutor v. Jean - Pierre Bemba Gombo. ICC - 01/05 - 01/08. Warrant of Arrest for Jean - Pierre Bemba Gombo, 23 May 2008. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2008_03303.PDF

188. Situation in the Central African Republic. The Prosecutor v. Jean - Pierre Bemba Gombo. Case No: ICC - 01/05 - 01/08. Judgment pursuant to Article 74 of the Statute, 21 March 2016. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2016_02238.PDF

189. Situation in the Central African Republic: Prosecutor v. Jean-Pierre Bemba Gombo, Aimé Kilolo Musamba, Jean-Jacques Mangenda Kabongo, Fidèle Babala Wandu and Narcisse Arido. Case No.: ICC-01/05-01/13. Decision ordering the release of Aimé Kilolo Musamba, Jean-Jacques Mangenda Kabongo, Fidèle Babala Wandu and Narcisse Arido, 21 October 2014. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2014_08929.PDF

190. Situation in the Central African Republic: Prosecutor v. Jean-Pierre Bemba Gombo, Aimé Kilolo Musamba, Jean-Jacques Mangenda Kabongo, Fidèle Babala Wandu and Narcisse Arido. Case No.: ICC-01/05-01/13. Prosecution's Notice of Appeal of the "Decision ordering the release of Aimé Kilolo Musamba, Jean-Jacques Mangenda Kabongo, Fidèle Babala Wandu and Narcisse Arido" of 21 October 2014 and Urgent Request for Suspensive Effect of the Decision pending Appeal, 21 October 2014, para. 4. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2014_08949.PDF

191. Situation in the Central African Republic: Prosecutor v. Jean-Pierre Bemba Gombo, Aimé Kilolo Musamba, Jean-Jacques Mangenda Kabongo, Fidèle Babala Wandu and Narcisse Arido. Case No.: ICC-01/05-01/13. Decision on the Prosecutor's urgent request for suspensive effect of the Decision ordering the release of Aimé Kilolo Musamba, Jean-Jacques Mangenda Kabongo, Fidèle Babala Wandu and Narcisse Arido" of 21 October 2014, 22 October 2014. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2014_09000.PDF

192. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Mathieu Ngudjolo Chui. Case No. ICC-01/04-02/12 A, Judgment on the Prosecutor's appeal against the decision of Trial Chamber II entitled "Judgment pursuant to article 74 of the Statute", 27 February 2015. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2015_02537.PDF

193. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Callixte Mbarushimana: Case No: ICC-01/04-01/10. Decision on the confirmation of charges, 16 December 2011. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2011_22538.PDF

194. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Germain Katanga and Mathieu Ngudjolo Chui. Case No. ICC-01/04-01/07. Review of the "Decision on the Conditions of the Pre-Trial Detention of Germain Katanga", 18 August 2008. URL: <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc545727.PDF>

195. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas LubangaDyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Second Review of the "Decision on the Application for Interim Release of Thomas LubangaDyilo", 11 June 2007. URL: <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc286731.pdf>

196. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Judgment on the Prosecutor's appeal against the decision of Pre-Trial Chamber I entitled "Decision Establishing General Principles Governing Applications to Restrict Disclosure pursuant to Rule 81 (2) and (4) of the Rules of Procedure and Evidence", 13 October 2006. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2006_03332.PDF

197. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Decision on the Final System of Disclosure and the Establishment of a Timetable, 15 May 2006. URL: <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc192080.pdf>

198. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas LubangaDyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Prosecution's Document Addressing Matters that were Discussed at the Confirmation Hearing, 4 December 2006. URL: <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc243643.pdf>

199. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas LubangaDyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Judgment on the appeals of Mr Lubanga Dyilo and the Prosecutor against the Decision of Trial Chamber I of 14 July 2009 entitled "Decision giving notice to the parties and participants that the

legal characterisation of the facts may be subject to change, 08 December 2009. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2009_08961.PDF

200. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas LubangaDyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Prosecution's Document Addressing Matters that were Discussed at the Confirmation Hearing, 4 December 2006. URL: <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc243643.pdf>;

201. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Judgment on the Prosecutor's appeal against the decision of Pre-Trial Chamber I entitled "Decision Establishing General Principles Governing Applications to Restrict Disclosure pursuant to Rule 81(2) and (4) of the Rules of Procedure and Evidence", 13 October 2006. URL: <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc193057.pdf>

202. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas LubangaDyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Warrant of Arrest, 10 February 2006. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2006_02234.PDF

203. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas LubangaDyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Decision on Sentence pursuant to Article 76 of the Statute, 10 July 2012. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2012_07409.PDF

204. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo: Case No.:ICC - 01/04 - 01/06. Transcript: Office of the Prosecutors Closing Statements (Open Session), 25 August 2011. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1210316.pdf>

205. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas LubangaDyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Decision on the review concerning reduction of sentence of Mr Thomas Lubanga Dyilo, 22 September 2015. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2015_18047.PDF

206. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas LubangaDyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Second public redacted version of Prosecution's submissions regarding Thomas Lubanga Dyilo's sentence review, 10

July 2015, ICC-01/04-01/06-3150-Conf-Exp, 20 August 2015. URL: <https://www.legal-tools.org/doc/1840d8/pdf/>

207. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Second Decision on the review concerning reduction of sentence of Mr Thomas Lubanga Dyilo, 3 November 2017. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2017_06594.PDF

208. Situation in the Democratic Republic of Congo. Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo: Case No: ICC-01/04-01/06. Public Redacted Version of “Prosecution’s submissions regarding Thomas Lubanga’s second sentence review”, 14 September 2017, ICC-01/04-01/06-3368-Conf, 18 September 2017. URL: <https://www.legal-tools.org/doc/eef498/pdf/>

209. Situation in the Democratic Republic of Congo. The Prosecutor v Thomas Lubanga Dyilo. Case No. ICC - 01/04 - 01/06, Prosecution’s Notice of Appeal against Trial Chamber I’s “Decision on Sentence pursuant to Article 76 of the Statute”, 3 October 2012 https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2012_08652.PDF

210. Situation in the Republic of Burundi. Public Redacted Version of “Decision Pursuant to Article 15 of the Rome Statute on the Authorization of an Investigation into the Situation in the Republic of Burundi”, ICC-01/17-X-9-US-Exp, 25 October 2017, ICC-01/17-9-Red, 09 November 2017 https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2017_06720.PDF

211. Situation in the Republic of Côte d'Ivoire. Decision Pursuant to Article 15 of the Rome Statute on the Authorisation of an Investigation into the Situation in the Republic of Côte d'Ivoire, 3 October 2011. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2011_18794.PDF

212. Situation in the Republic of Cote d'Ivoire. Prosecutor v. Laurent Gbagbo. Case No.: ICC-02/11-01/11. Decision on the request for the conditional release of Laurent Gbagbo and on his medical treatment, 18 January 2013, para.14, available at: <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1542532.pdf>

213. Situation in the Republic of Côte d'Ivoire: ICC-02/11. Decision Pursuant to Article 15 of the Rome Statute on the Authorisation of an Investigation into the Situation in the Republic of Côte d'Ivoire, 15 November 2011. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1268605.pdf>

214. Situation in the Republic of Kenya. ICC-01/09 <https://www.icc-cpi.int/kenya>

215. Situation in the Republic of Kenya. The Prosecutor v. Francis Kirimi Muthaura, Uhuru Muigai Kenyatta and Mohammed Hussein Ali. Case No. ICC-01/09-02/11: Decision on the Confinement of Charges Pursuant to Article 61(7)(a) and (b) of the Rome Statute, 23 January 2012. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2012_01006.PDF

216. Situation in the Republic of Kenya. The Prosecutor v. Uhuru Muigai Kenyatta. Case No. ICC-01/09-02/11: Notice of withdrawal of the charges against Uhuru Muigai Kenyatta, 5 December 2014. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2012_01006.PDF

217. Situation in the Republic of Kenya. The Prosecutor v. William Samoei Ruto and Joshua Arap Sang. Case No. ICC-01/09-01/11: Decision on the Prosecutor's appeal against the "Decision on the Prosecution's request to amend the updated document containing the charges pursuant to article 61(9) of the Statute", 13 December 2013. URL: <http://icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1699466.pdf>;

218. Situation in the Republic of Kenya: ICC-01/09. Decision Pursuant to Article 15 of the Rome Statute on the Authorization of an Investigation into the Situation in the Republic of Kenya, 31 March 2010. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc854562.pdf>

219. Situation in the Republic of Kenya: ICC-01/09. Decision Pursuant to Article 15 of the Rome Statute on the Authorization of an Investigation into the Situation in the Republic of Kenya, 31 March 2010. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc854287.pdf>

220. Situation in the Republic of Mali. The Prosecutor v. Ahmad Al Faqi Al Mahdi. ICC-01/12-01/15. Judgment and Sentence, 27 September 2016. URL:

https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2016_07244.PDF

221. Situation in the Republic of Mali. The Prosecutor v. Ahmad Al Faqi Al Mahdi. ICC-01/12-01/15. Agreement regarding admission of guilt, 18 February 2016. URL: https://www.icc-cpi.int/RelatedRecords/CR2016_05666.PDF

222. Situation in the Republic of Mali. The Prosecutor v. Ahmad Al Faqi Al Mahdi. ICC-01/12-01/15. Decision on the confirmation of charges against Ahmad Al Faqi Al Mahdi, 24 March 2016. URL: https://www.icc-cpi.int/CourtRecords/CR2016_02424.PDF

223. Situation in Uganda: ICC-02/04-01/05: Decision on the Prosecutor's Application that the Pre-Trial Chamber disregard as irrelevant the Submission filed by the Registry on 5 December 2005, 8 March 2006 <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc272779.pdf>

224. Situation on Registered Vessels of the Union of the Comoros, the Hellenic Republic and the Kingdom of Cambodia, 16 July 2015, ICC-01/13-34. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc2015869.pdf>

225. Situation in the Republic of Kenya. Prosecution v. Francis Kirimi Muthaura and Uhuru Muigai Kenyatta. Case No.: ICC-01/09-02/11. The Office of the Prosecutor: Prosecution notification of withdrawal of the charges against Francis Kirimi Muthaura, 11 March 2013. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/ICC-01-09-02-11-687.pdf>

226. Situation in the Republic of Kenya. Prosecution v. Francis Kirimi Muthaura and Uhuru Muigai Kenyatta. Case No.: ICC-01/09-02/11. Trial Chamber V: Decision on the withdrawal of charges against Mr Muthaura, 18 March 2013.. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1568411.pdf>

227. Situation in the Republic of Kenya. Prosecution v. Uhuru Muigai Kenyatta. Case No.: ICC-01/09-02/11. Trial Chamber V: Decision on the withdrawal of charges against Mr Kenyatta, 13 March 2015. URL: <http://www.icc-cpi.int/iccdocs/doc/doc1936247.pdf>

228. Situations and cases of ICC. URL: https://www.icc-cpi.int/en_menus/icc/situations%20and%20cases/Pages/situations%20and%20case

s.aspx

229. Solis G.D. *The Law of Armed Conflict: International Humanitarian Law in War*. Cambridge University Press. 2010. 663 p.

230. Staff Regulations for the International Criminal Court. Adopted at the 5th plenary meeting, on 12 September 2003. ICC-ASP/2/10. URL: http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/3119BD70-DFB6-4B8C-BC17-3019CC1D0E21/140182/Staff_Regulations_120704EN.pdf

231. Staff rules of the International Criminal Court. 25 August 2005. ICC-ASP/4/3. 2. URL: http://www.icc-cpi.int/NR/rdonlyres/56F9B14B-B682-4D9C-8762-A25B944FA214/140109/ICCASP43_English.pdf

232. Stahn C. *The Emerging Practice of the International Criminal Court* / Edited by Carsten Stahn, Göran Sluiter. BRILL, 2009. 770 p.

233. Stahn C. *The Law and Practice of the International Criminal Court*: OUP, Oxford, 2015. 1340 p.

234. Statute of the International Criminal Tribunal for Rwanda (1994). URL: http://legal.un.org/avl/pdf/ha/ictr_EF.pdf

235. Statute of the International Criminal Tribunal for the former Yugoslavia (1993). URL: http://www.icty.org/x/file/Legal%20Library/Statute/statute_sept09_en.pdf

236. Statute of the International Residual Mechanism for Criminal Tribunals (2010), URL: http://www.unmict.org/sites/default/files/documents/101222_sc_res1966_statute_en.pdf

237. Stigen J. *The Relationship between the International Criminal Court and National Jurisdictions: The Principle of Complementarity*. Leiden-Boston: Martinus Nijhoff Publishers. 2008. 536 P.

238. Strategic plan June 2012-2015, 11 October 2013. URL: <https://www.icc-cpi.int/iccdocs/otp/OTP-Strategic-Plan-2013.pdf>

239. *The Cost of Justice*. URL: <http://www.icty.org/en/about/tribunal/the-cost-of-justice>

240. *The Hidden Histories of War Crimes Trials* / Ed. Kevin Heller, Gerry Simpson. Oxford: OUP, 2013. 463 p.

241. *The International Criminal Court and Global Social Control: International Criminal Justice in Late Modernity*. Routledge, 2015. 174 p.

242. *The International Criminal Court in an Effective Global Justice System* / Linda E. Carter, Mark S. Ellis, Charles Chernor Jalloh. Edward Elgar Publishing, 2016. 384 p.

243. *The International Criminal Court: Global Politics and the Quest for Justice* / William Driscoll, Joseph P. Zompetti, Suzette Zompetti. IDEA. 2004. 285 p.

244. The Prosecutor of the ICC. URL: <http://www.icc-cpi.int/Menus/ICC/Structure+of+the+Court/Office+of+the+Prosecutor/Biographies/The+Prosecutor.htm>

245. *The Prosecutor v. Radovan STANKOVIC*. Decision on rule 11Bbis referral, (quoting Address of Antonio Cassese, President of the ICTY to the General Assembly of the United Nations, 14 November 1994, Yearbook of the ICTY, 1994, p. 137)

246. *The Relationship Between the International Criminal Court and National Jurisdictions: The Principle of Complementarity* / Jo Stigen. – Martinus Nijhoff Publishers, 2008 – 533 p.

247. The strategic plan of the Office of the Prosecutor 2016 – 2018, 6 July 2015. URL: https://www.icc-cpi.int/iccdocs/otp/070715-OTP_Strategic_Plan_2016-2018.pdf

248. *The United States and the International Criminal Court: National Security and International Law*. Edited by Sarah B. Sewall, Carl Kaysen. Rowman & Littlefield, 2000. 266 p.

249. Treaty of Versailles, 1919. URL: [http://www.cosmopolitikos.com/Documents/Treaty%20of%20Versailles%20\(1919\).pdf](http://www.cosmopolitikos.com/Documents/Treaty%20of%20Versailles%20(1919).pdf)

250. UN Security Council's Resolution 1966 (2010). UN Doc.: S/RES/1966

(2010), 22 December 2010. URL:
http://www.unmict.org/sites/default/files/documents/101222_sc_res1966_statute_en.pdf

251. UN Security Council's Resolution 827 (1993). UN Doc.: S/RES/827 (1993), 25 May 1993. URL:
[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/827\(1993\)/](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/827(1993)/)

252. UN Security Council's Resolution 955 (1994). UN Doc.: S/RES/955 (1994), 8 November 1994. URL:
[http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/955\(1994\)](http://www.un.org/en/ga/search/view_doc.asp?symbol=S/RES/955(1994))

253. United Nations International Residual Mechanism for Criminal Tribunals: About. URL: <http://www.unmict.org/en/about>

254. Victim Participation before the International Criminal Court : Dissertation : zur Erlangung des akademischen Grades doctor iuris der Juristischen Fakultät der Humboldt Universität zu Berlin vorgelegt von Rechtsanwältin Maren Burkhardt. Erstgutachter: Prof. Dr. Gerhard Werle; Zweitgutachter: Prof. Dr. Florian Jeßberger eingereicht im Februar 2009. Tag der Disputation: 13. Januar 2010. 356p. URL: <http://edoc.hu-berlin.de/dissertationen/burkhardt-maren-2010-01-13/PDF/burkhardt.pdf>

255. Volker R.. Procedure of the ICC: Status and Function of the Prosecutor. *Max Planck Yearbook of United Nations Law*. Vol. 7. P. 513-552.

256. Webb P. The ICC Prosecutor's Discretion Not to Proceed in the "Interests of Justice". *Criminal Law Quarterly*. 2005. Vol. 50. P.305-348.

257. Wegner P. The International Criminal Court in Ongoing Intrastate Conflicts: Navigating the Peace-Justice Divide. Cambridge University Press, 2015. 430 p.

258. Wenqi Z. On co-operation by states not party to the International Criminal Court. *International Review of the Red Cross*. 2006. Vol. 88. Number 861. P. 87-110.

259. Wodage W. Y.Burdens and Standards of Proof in Possession of Unexplained Property Prosecutions. *Mizan Law Review*. 2014. Vol. 8. Issue 1.

P. 1-44.

260. Wouters J., Verhoeven S., Demeyere B. International Criminal Court's Office of the Prosecutor: Navigating between Independence and Accountability. *International Criminal Law Review*. 2008. Vol. 8. Issues 1 and 2. P.310.

261. Zappalà S. Human rights in international criminal proceedings. Oxford: Oxford University Press, 2003. 280 p.

ДОДАТКИ

Публікації здобувача за темою дисертації**Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:**

1. Яворський Я. Повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду щодо ініціювання розслідування. *Європейські перспективи*. 2013. №1. С. 166-171.
2. Яворский Я. Полномочия Прокурора Международного уголовного суда по расследованию преступного деяния. *Vilniaus Universitetas mokslo darbai "Teisė"*. 2014. №92. С. 184-189 (м. Вільнюс, Литовська Республіка).
3. Яворський Я. Т. Особливості повноважень прокурора міжнародного кримінального суду на стадії попереднього судового провадження. *Наше право*. 2014. № 8. С. 189-194.
4. Яворський Я. Т. Повноваження Прокурора Міжнародного кримінального суду на стадії судового розгляду справи. *Наше право*. 2015. № 5. С. 180-186.
5. Яворський Я. Т. Участь Прокурора в апеляційному розгляді справи у Міжнародному кримінальному суді. *Вісник Львівського університету. Серія міжнародні відносини*. 2016. Вип. 39. С. 157–162.
6. Яворський Я. Т. Генезис інституту прокурора у міжнародних кримінальних судах. *Часопис Національного університету «Острозька академія»*. Серія «Право». 2017. № 2. URL: <http://lj.oa.edu.ua/articles/2017/n2/17uytmks.pdf>

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

1. Яворський Я. Офіс Прокурора Міжнародного кримінального суду: загальна характеристика. *Міжнародні та національні механізми захисту прав людини: виклики сьогодення*: Матеріали міжнародної науково-

практичної конференції (м. Донецьк, 8 квітня 2011 р.). Донецьк: Сучасний друк, 2011. С. 297-298.

2. Яворський Я. Т. Процедура обрання Прокурора у Міжнародному кримінальному суді. *Актуальні проблеми правотворення в сучасній Україні: матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції, 28 квітня 2011 року*. Київ: Вид-во Європейського університету. С. 235-236.

3. Яворський Я. Організаційна структура Офісу Прокурора Міжнародного кримінального суду. *Міжнародні відносини в умовах XXI ст.: сучасна теорія та практика: Збірник матеріалів Міжнародної науково-практичної конференції (м. Львів, 17-18 листопада 2011)*. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2011. С. 258-260.

Відомості про апробацію результатів дисертації

Основні теоретичні та практичні положення і висновки дисертаційного дослідження доповідалися на: Науковій конференції факультету міжнародних відносин Львівського національного університету імені Івана Франка " Міжнародні відносини: політичні, правові, економічні, лінгвокраїнознавчі аспекти" (м. Львів, 8-9 лютого 2011 р., очна участь); Міжнародній науково-практичній конференції "Міжнародні та національні механізми захисту прав людини: виклики сьогодення" (м. Донецьк, 8 квітня 2011 р., заочна участь); Всеукраїнській науково-практичній конференції "Актуальні проблеми правотворення в сучасній Україні", (м. Київ, 28 квітня 2011 року, очна участь); Міжнародній науково-практичній конференції "Міжнародні відносини в умовах XXI ст.: сучасна теорія та практика" (м. Львів, 17-18 листопада 2011, очна участь).